

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
« ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ vs ΕΘΝΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΚΑΝΑΛΙΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ »**

**ΣΤΡΑΒΟΛΑΙΜΟΣ Φ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
Α.Μ.: 3033201501026**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΤΣΙΛΙΩΤΗΣ

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

κ. ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΒΑΝΔΩΡΟΣ

κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and
International Relations
Master Program
in «GOVERNANCE and PUBLIC POLICIES»

‘Central Public Administration vs National Radio-Television
Council’

STRAVOLAIMOS F.GRIGORIOS

Supervisor:
Assistant Professor: Charalabos Tsiliotis

Corinth, April 2017

Διπλωματική Εργασία:

«Κεντρική Δημόσια Διοίκηση vs Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Η περίπτωση της αδειοδότησης καναλιών πανελλαδικής εμβέλειας»

Σημαντικοί Όροι: Σύνταγμα, Ανεξάρτητη Αρχή, Δημόσια Διοίκηση, Ραδιοτηλεόραση, Νόμος

Περίληψη:

Η παρούσα διπλωματική εργασία ασχολείται με το θέμα αδειοδότησης των καναλιών πανελλαδικής εμβέλειας, αναφέρεται στην ιστορία της ανεξάρτητης αρχής που έχει τη δικαιοδοσία αδειοδότησης των καναλιών, αν ο νέος Νόμος αντιτίθεται σε διατάξεις του Συντάγματος, απόψεις επιστημονικές και αναλύει την τελευταία απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που αποφάσισε για την Αντισυνταγματικότητα του νέου Νόμου για τα ραδιοτηλεοπτικά.

‘Central public administration vs National Radio-Television Council’

"The case of issuing licences to the television station for Panhellenic broadcasting"

Keywords

Constitution, Independent authority, Public administration, Hellenic Broadcasting Television, Law

Abstract

This thesis is researching the topic of issuing licences to the television stations on a Panhellenic scale. It refers to the history of the independent institution which has the jurisdiction to issue licences to the television stations and whether the new Law is opposed to the Constitution, it includes scientific views on the subject and analyses the last decision of the Council of State which declares that the new law regarding the radio and television media is anticonstitutional.

Περιεχόμενα

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	1
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:	1
« ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ vs ΕΘΝΙΚΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	1
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΝΑΛΙΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ »	
ΣΤΡΑΒΟΛΑΙΜΟΣ Φ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ	
A.M.: 3033201501026	1
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:	1
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΤΣΙΛΙΩΤΗΣ	1
University of Peloponnese	2
Faculty of Social and Political Sciences	2
Department of Political Studies and	2
International Relations	2
Διπλωματική Εργασία:	3
«Κεντρική Δημόσια Διοίκηση vs Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Η περίπτωση της αδειοδότησης καναλιών πανελλαδικής εμβέλειας».....	3
Σημαντικοί Όροι: Σύνταγμα, Ανεξάρτητη Αρχή, Δημόσια Διοίκηση, Ραδιοτηλεόραση, Νόμος	3
‘Central public administration vs National Radio-Television Council’	3
Keywords	3
Abstract	3
Περιεχόμενα	4
1.1 Εισαγωγή	6
2. ΟΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	7
2.1 ΑΔΑΕ – ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ (www.adae.gr)	7
2.2 ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (www.synigoros.gr).....	7
2.3 ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (www.dpa.gr)	8
2.4 ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ (www.esr.gr)	9
2.5 ΑΣΕΠ – ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (www.asep.gr).. 10	
2.6 ΕΕΤΤ - ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ (www.eett.gr)	11
2.7 ΝΠΔΔ - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ (www.hcmc.gr)	12
Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι αυτόνομη εποπτική αρχή που λειτουργεί με τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Η έδρα της βρίσκεται στην Αθήνα και η οργανωτική της διάρθρωση ορίζεται στο Προεδρικό Διάταγμα 25/2003 (ΦΕΚ Α΄ 26/6.2.2003). Οι αρμοδιότητες και η λειτουργία της διέπονται κυρίως από τους Νόμους 1969/91, 2166/93 και 2396/96 και το ΠΔ 25/2003. Ως νομικό πρόσωπο του δημόσιου τομέα, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου	

Οικονομίας και Οικονομικών.	12
2.8 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ (www.epant.gr).....	13
3.0 Αρμοδιότητες Ε.Σ.Ρ.....	14
4. Απόπειρες αλλαγής ραδιοτηλεοπτικού τοπίου.....	16
5. Πεδία άσκησης της ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας.....	17
5.1 Χορήγηση αδειών	17
6. Το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, Ελληνικές Ιδιαιτερότητες	20
7. Σχολιασμός άρθρων για τις τηλεοπτικές άδειες.....	24
8. Συμπεράσματα	25
9. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	31
10.1 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	36
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Μ. ΤΣΙΛΙΩΤΗΣ*	36
Αντισυνταγματική συμπεριφορά στο θέμα των αδειών.....	36
ΠΟΛΙΤΙΚΗ 23.03.2016	36
(Γνωμοδότηση): Είναι συνταγματικώς επιτρεπτή η ανάθεση στον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό της αρμοδιότητας διεξαγωγής ανοικτού διεθνούς διαγωνισμού για την αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης;.....	38
Οι ανεξάρτητες αρχές μετά την αναθεώρηση του Ελληνικού Συντάγματος του 1975/1986/2001	49
Παραράς: Ο νόμος για τις άδειες είναι αντισυνταγματικός.....	51
'Άρθρο 15: (Κινηματογράφος, φωνογραφία, ραδιοφωνία, τηλεόραση)	52
Σύνταγμα, άδειες και δημόσιο συμφέρον	53
Αλιβιζάτος: Αντισυνταγματικές οι παρεμβάσεις της κυβέρνησης για τις τηλεοπτικές άδειες.....	55
10. 2 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	55
Πηγές πληροφόρησης	103

1.1 Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία άπτεται του θέματος των τηλεοπτικών αδειών και της συνταγματικότητας ή μη του νόμου Παππά και του διαγωνισμού που θεσμοθετήθηκε για την ανάδειξη των δικαιούχων. Ένα θέμα εξαιρετικά επίκαιρο το οποίο προκαλεί δυσχέρειες στην ανεύρεση επαρκούς βιβλιογραφίας για τη στήριξη της εργασίας αυτής.

Για την εκπόνηση της εργασίας αξιοποιήθηκαν σύγχρονες μορφές πληροφόρησης, κυρίως δευτερογενείς και τριτογενείς πηγές, όπως άρθρα εφημερίδων και επιστημονικές απόψεις ανθρώπων. Η βιβλιογραφία χρησιμοποιήθηκε μόνο για να στηριχθεί θεσμικά ποιες είναι οι ανεξάρτητες αρχές, πώς λειτουργούσε έως και πριν λίγο καιρό το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης καθώς και τα προβλήματα που ανέκυψαν. Μεγάλο μέρος της εργασίας συνίσταται από αναφορές σε επιστημονικές απόψεις, όπως προαναφέρθηκε, με σκοπό στην κατάληξη για το εάν ο νόμος για τις τηλεοπτικές άδειες είναι συνταγματικός ή όχι.

Αρχικά, ήταν αποφασισμένο να συγγραφεί η εργασία χωρίς να υπάρχει η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ωστόσο, οι εξελίξεις προχώρησαν, παράλληλα με την έρευνα, οπότε και κατέστη δυνατή η αναφορά ότι ο νόμος και συνεπώς και ο διαγωνισμός ήταν και είναι αντισυνταγματικοί.

Επομένως, τίποτα από όσα έγιναν δεν έχουν ισχύ και με το πέρας του χρόνου θα αποφασιστεί αν τα χρήματα που δόθηκαν για το διαγωνισμό θα επιστραφούν από το κράτος στους κατόχους ή θα παρακρατηθούν για να εξυπηρετήσουν τυχόν χρέη προς το δημόσιο.

Εν κατακλείδι, στο παράρτημα αναφέρονται όλες οι πηγές που παρουσιάζουν τις διαφορετικές απόψεις για το θέμα, εκ των οποίων οι περισσότερες όπως και είναι προγεγραμμένο κρίνουν τη διαδικασία αδειοδότησης αντισυνταγματική.

2. ΟΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 ΑΔΑΕ – ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ (www.adae.gr)

Με το *άρθρο 1 του νόμου 3115/2003* συστάθηκε, κατά την *παράγραφο 2 του άρθρου 19 του Συντάγματος*, η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών με σκοπό την προστασία του απορρήτου των επιστολών, της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο καθώς και την ασφάλεια των δικτύων και πληροφοριών. Στην έννοια της προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών περιλαμβάνεται και ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου, που προβλέπονται από το νόμο.

Η ΑΔΑΕ είναι Ανεξάρτητη Αρχή που απολαμβάνει διοικητικής αυτοτέλειας. Έδρα της ΑΔΑΕ είναι η Αθήνα, μπορεί όμως με απόφαση της να εγκαθιστά και να λειτουργεί γραφεία και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Οι αποφάσεις της ΑΔΑΕ κοινοποιούνται με μέριμνά της στον Υπουργό Δικαιοσύνης, ενώ στο τέλος κάθε έτους υποβάλλεται Έκθεση των πεπραγμένων της στον Πρόεδρο της Βουλής, στον Υπουργό Δικαιοσύνης και στους αρχηγούς των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η ΑΔΑΕ υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο κατά τον τρόπο και τη διαδικασία που κάθε φορά προβλέπεται από τον κανονισμό της Βουλής.

2.2 ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (www.synigoros.gr)

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι Ανεξάρτητη Αρχή. Ιδρύθηκε με το **Νόμο 2477/97** και ξεκίνησε τη λειτουργία του την 1η Οκτωβρίου 1998. Το νομοθετικό πλαίσιο της λειτουργίας του ρυθμίζεται από τις διατάξεις του **Ν. 3094/03**. Παρέχει τις υπηρεσίες του δωρεάν και κατά την πρώτη πενταετία λειτουργίας (1998-2002) είχε δεχθεί 41.865 αναφορές.

Αντικείμενο έρευνάς του είναι ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις ή υλικές ενέργειες οργάνων των δημόσιων υπηρεσιών που παραβιάζουν δικαιώματα ή προσβάλλουν νόμιμα συμφέροντα φυσικών ή νομικών προσώπων. Επιπλέον εξετάζει τις ενέργειες ή παραλείψεις της δημόσιας διοίκησης και ιδιωτών που παραβιάζουν τα δικαιώματα του παιδιού. Δέχεται αναφορές από πολίτες και νομικά πρόσωπα, ανεξαρτήτως εθνικότητας, που αντιμετωπίζουν πρόβλημα κατά τη συναλλαγή τους με κάποια ελληνική δημόσια υπηρεσία στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Κάθε πολίτης, προτού καταφύγει στην Αρχή, θα πρέπει να έχει έλθει σε επαφή με τη δημόσια υπηρεσία με την οποία σχετίζεται η υπόθεσή του. Μόνον εφόσον η επαφή αυτή με τη δημόσια υπηρεσία δεν έχει οδηγήσει σε επίλυση του προβλήματος μπορεί να καταθέσει αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη.

2.3 ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (www.dpa.gr)

Ο σεβασμός και η προστασία της αξιοπρέπειας, της ιδιωτικής ζωής και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας αποτελούν πρωταρχική επιδίωξη κάθε δημοκρατικής κοινωνίας.

Η τεράστια πρόοδος της πληροφορικής, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, οι νέες μορφές διαφήμισης και ηλεκτρονικών συναλλαγών και η ανάγκη της ηλεκτρονικής οργάνωσης του κράτους έχουν σαν συνέπεια την αυξημένη ζήτηση προσωπικών πληροφοριών από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Η ανεξέλεγκτη καταχώριση και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων σε ηλεκτρονικά και χειρόγραφα αρχεία υπηρεσιών, εταιρειών και οργανισμών μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στην ιδιωτική ζωή του πολίτη.

Οι κίνδυνοι αυτοί αυξάνονται με τις νέες δυνατότητες ταχύτατης μεταφοράς πληροφοριών παγκοσμίως μέσω του Internet.

Για την προστασία του ατόμου στην κοινωνία της πληροφορίας δεναρκούν οι

παραδοσιακές θεσμικές εγγυήσεις και ρυθμίσεις, αλλά χρειάζεται ειδική αντιμετώπιση.

Στην Ελλάδα, για τον σκοπό αυτό ιδρύθηκε με τον Νόμο 2472/97 ως ανεξάρτητος διοικητικός φορέας η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα λειτουργεί από τον Νοέμβριο του 1997.

2.4 ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ **(www.esr.gr)**

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, μία από τις πρώτες ανεξάρτητες αρχές στην Ελλάδα, ιδρύθηκε με το Ν. 1866/1989 που θέσπισε τη λειτουργία ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και η πρώτη του συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 1989. Μετά από αλλεπάλληλες μεταβολές του νομοθετικού του πλαισίου, η λειτουργία του διέπεται σήμερα καταρχήν από τους νόμους 2863/2000 και 3052/2002 και, δευτερευόντως, από τους νόμους 2328/1995, 2644/1998 και 3021/2002 και τα προεδρικά διατάγματα 310/1996 και 100/2000, όπου ορίζονται οι βασικότερες αρμοδιότητές του.

Κομβικό σημείο στη θεσμική ιστορία της Αρχής αποτελεί η συνταγματική κατοχύρωση τόσο των αρμοδιοτήτων της (άρθρο 15 παρ. 2), όσο και του ιδιαίτερου νομικού καθεστώτος των μελών της (άρθρο 101Α) κατά την αναθεώρηση του Απριλίου 2001. Επίσης, με τις ίδιες διατάξεις κατοχυρώνεται η ανεξαρτησία του Συμβουλίου έναντι της εκτελεστικής εξουσίας και η άμεση σύνδεσή του με το Κοινοβούλιο, το οποίο ασκεί έλεγχο στην εν γένει δραστηριότητά του. Εξάλλου οι πράξεις του Συμβουλίου προσβάλλονται δικαστικά ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

2.5 ΑΣΕΠ – ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ **ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (www.asep.gr)**

Το ΑΣΕΠ είναι Ανεξάρτητη Αρχή, μη υποκείμενη σε κυβερνητικό ή άλλο έλεγχο, και προβλέπεται από το Σύνταγμα. Συστάθηκε με το Ν. 2190/1994 ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα.

Το ΑΣΕΠ αποτελείται από 24 μέλη (Πρόεδρος, 2 Αντιπρόεδροι, 21 Σύμβουλοι). Είναι πρόσωπα εγνωσμένου κύρους και επαγγελματικής επάρκειας και ιδίως πρόσωπα που έχουν διατελέσει ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί, ανώτεροι ή ανώτατοι κρατικοί λειτουργοί ή υπάλληλοι, καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές ΑΕΙ ή ανώτατα στελέχη δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων ή άλλων νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα.

Το ΑΣΕΠ έχει ως αποκλειστικές αρμοδιότητες:

1. Την επιλογή του μόνιμου προσωπικού του Δημόσιου Τομέα.
2. Τον έλεγχο φορέων του Δημόσιου Τομέα κατά την επιλογή μόνιμου και εποχιακού προσωπικού
3. Τη διεξαγωγή γραπτού διαγωνισμού για τους εκπαιδευτικούς.
4. Τον καταλογισμό στους υπευθύνους του συνόλου των αποδοχών του παρανόμως απασχοληθέντος προσωπικού.
5. Την επισήμανση στη Βουλή και στον Πρωθυπουργό των παραβιάσεων των περιορισμών του άρθρου 103 παρ. 2-3 του Συντάγματος για την πρόσληψη συμβασιούχων.
6. Την κλήση των εκπροσώπων των υπηρεσιών και νομικών προσώπων για παροχή οδηγιών ώστε να τηρούνται ενιαίες αρχές σε θέματα αρμοδιότητας του ΑΣΕΠ.

7. Τον έλεγχο της κατάταξης σε οργανικές θέσεις υπαλλήλων του δημόσιου και Ν.Π.Δ.Δ. που υπηρέτησαν με σύμβαση εργασίας, εμφανούς ή μη, ορισμένου χρόνου.
8. Τον έλεγχο της κατάταξης σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις υπαλλήλων πρωτοβαθμίων ΟΤΑ που υπηρέτησαν με σύμβαση εργασίας, εμφανούς ή μη, ορισμένου χρόνου.

2.6 ΕΕΤΤ - ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ &ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ (www.eett.gr)

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων ιδρύθηκε το 1992 με τον Ν.2075 με την επωνυμία Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤ) και οι αρμοδιότητές της επικεντρώνονταν στην εποπτεία της απελευθερωμένης αγοράς των τηλεπικοινωνιών. Η λειτουργία της όμως ξεκίνησε το καλοκαίρι του 1995. Με την ψήφιση του Ν.2668/98 ο οποίος καθόριζε τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, ανατέθηκε στην ΕΕΤ και η ευθύνη για την εποπτεία και ρύθμιση της αγοράς των ταχυδρομικών υπηρεσιών και μετονομάστηκε σε Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών &Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Με τον Ν.2867/2000 ενισχύθηκε ο εποπτικός, ελεγκτικός και ρυθμιστικός ρόλος της ΕΕΤΤ.

Η ΕΕΤΤ είναι η Εθνική Ρυθμιστική Αρχή η οποία επιβλέπει και ρυθμίζει την τηλεπικοινωνιακή αγορά και την αγορά των ταχυδρομικών υπηρεσιών. Στοχεύει στην προώθηση της ανάπτυξης της αγοράς, την εξασφάλιση της ομαλής της λειτουργίας στα πλαίσια του υγιούς ανταγωνισμού και της διασφάλισης των συμφερόντων των χρηστών. Η ΕΕΤΤ είναι διοικητικά αυτοτελής και οικονομικά ανεξάρτητη.

2.7 ΝΠΔΔ - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

(www.hcmc.gr)

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι αυτόνομη εποπτική αρχή που λειτουργεί με τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Η έδρα της βρίσκεται στην Αθήνα και η οργανωτική της διάρθρωση ορίζεται στο Προεδρικό Διάταγμα 25/2003 (ΦΕΚ Α' 26/6.2.2003). Οι αρμοδιότητες και η λειτουργία της διέπονται κυρίως από τους Νόμους 1969/91, 2166/93 και 2396/96 και το ΠΔ 25/2003. Ως νομικό πρόσωπο του δημόσιου τομέα, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Στόχοι της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς είναι:

- η διασφάλιση της ομαλής και εύρυθμης λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς,
- η ενίσχυση της εμπιστοσύνης στους θεσμούς της αγοράς και
- η προστασία του επενδυτικού κοινού με την προώθηση της διαφάνειας και την πρόληψη και καταστολή χρηματιστηριακών παραβάσεων.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η Επιτροπή δύναται να θέτει κανόνες λειτουργίας της αγοράς και να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή των νόμων και των κανόνων που έχουν θεσπιστεί. Το Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία της κεφαλαιαγοράς έχει ήδη προσαρμοστεί σε όλες τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς λειτουργεί με βάση τις προδιαγραφές των Ευρωπαϊκών προτύπων.

2.8 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ (www.epant.gr)

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι το όργανο, στο οποίο ο νομοθέτης έχει αναθέσει την αποκλειστική αρμοδιότητα εφαρμογής του ν. 703/77 "περί ελέγχου των μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού", όπως ισχύει.

Με τον ν.2996/95 η Επιτροπή, η οποία μέχρι τότε λειτουργούσε ως όργανο του Υπουργείου Εμπορίου, απέκτησε τη μορφή ανεξάρτητης διοικητικής αρχής με διοικητική αυτοτέλεια. Με τον ν.2837/00 η Επιτροπή απέκτησε και οικονομική αυτοτέλεια. Οι οικονομικοί πόροι της Επιτροπής προέρχονται από την επιβολή ανταποδοτικού τέλους ύψους ενός τοις χιλίσις επί του ιδρυτικού κεφαλαίου ή επί του ποσού της αύξησης του κεφαλαίου ανωνύμων εταιριών.

Η Επιτροπή είναι εννεαμελής, διορίζεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης για τριετή θητεία και απαρτίζεται από άτομα που έχουν γνώση και εμπειρία σε θέματα ανταγωνισμού, ανώτατο Δικαστή ή σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους καθώς και εκπροσώπους φορέων (Ο.Κ.Ε., ΣΕΒ, ΓΕΣΕΒΕ και ΕΣΕΕ). Τα μέλη της απολαμβάνουν λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας και κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της δεσμεύονται μόνη από το νόμο και τη συνείδηση τους. Ο Πρόεδρος της ορίζεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης μεταξύ των μελών της, μετά τη διατύπωση γνώμης από την αρμόδια Επιτροπή της Βουλής.

Αρμοδιότητες της Επιτροπής:

- να διαπιστώνει την ύπαρξη συμπράξεων επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενη ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 1 ν.703/77
- να αποφασίζει την απαλλαγή συμπράξεων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό αλλά έχουν θετικά οικονομικά αποτελέσματα, ωφελούν τον καταναλωτή, δεν δημιουργούν προϋποθέσεις κατάργησης του

ανταγωνισμού και δεν δεσμεύουν υπέρμετρα τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1 παρ. 3 ν.703/77

- να διαπιστώνει την καταχρηστική συμπεριφορά επιχειρήσεων με δεσπόζουσα θέση στην αγορά κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 ν.703/77
- να ελέγχει προληπτικά την επίδραση στον ανταγωνισμό συγκεντρώσεων (συγχωνεύσεων και εξαγορών) επιχειρήσεων κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 4-4στ ν.703/77
- να επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις παράβασης των διατάξεων του ν. 703/77
- να λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα, όταν πιθανολογείται παράβαση των άρθρων 1 και 2 ν.703/77
- να γνωμοδοτεί επί θεμάτων ανταγωνισμού είτε με δική της πρωτοβουλία είτε όταν της ζητηθεί προς τον Υπουργό Οικονομίας & Οικονομικών, Ανάπτυξης, ενώσεις επιμελητηρίων, βιομηχανικών και εμπορικών συλλόγων

3.0 Αρμοδιότητες Ε.Σ.Ρ.

1. Ελέγχει το περιεχόμενο των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών προκειμένου

α) να τηρούνται οι προβλεπόμενοι στο Σύνταγμα σκοποί της αντικειμενικής και με ίσους όρους μετάδοσης πληροφοριών και ειδήσεων καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης και

β) να εξασφαλίζει την ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων, που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας.

2. Καταρτίζει Κώδικες Δεοντολογίας Ειδησεογραφικών Εκπομπών, Διαφημίσεων και Ψυχαγωγικών Προγραμμάτων, που κυρώνονται με Προεδρικό Διάταγμα.
3. Εκδίδει τις προβλεπόμενες στο νόμο προκηρύξεις και χορηγεί, ανανεώνει και ανακαλεί τις άδειες λειτουργίας των επίγειων ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών καθώς και τις κάθε είδους άδειες και εγκρίσεις που προβλέπονται στην ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία.
4. Απευθύνει προς δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, οδηγίες, συστάσεις ή ερωτήματα, γνωμοδοτεί σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων των οικείων νόμων και κανονιστικών πράξεων.
5. Τηρεί Μητρώο Επιχειρήσεων Μ.Μ.Ε. όπου καταχωρίζονται σε ειδικές μερίδες στοιχεία αναφορικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εταιρειών μέσω μαζικής ενημέρωσης καθώς και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο χώρο των Μ.Μ.Ε.
6. Ελέγχει την τήρηση των διατάξεων που αφορούν στους ιδιοκτησιακούς περιορισμούς ως προς την κατοχή επιχειρήσεων ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών και δημοσιεύει στοιχεία αναφορικά με την ιδιοκτησιακή κατάσταση των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών.
7. Διατυπώνει τη γνώμη του προς τον Υπουργό Εσωτερικών ως προς τα πρόσωπα που διορίζονται ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε.
8. Ελέγχει εν γένει την τήρηση των διατάξεων που διέπουν τη λειτουργία των δημόσιων και των ιδιωτικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών επιχειρήσεων και επιβάλλει τις προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις.

4. Απόπειρες αλλαγής ραδιοτηλεοπτικού τοπίου

Κατά καιρούς έχουν γίνει προσπάθειες και απόπειρες εν γένει για να τεθεί σε «τάξη» το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο. Παρόλα αυτά λόγω της αλλαγής πολιτικής ποτέ δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία θεσμοθέτησης των τηλεοπτικών αδειών πανελλαδικής εμβέλειας.

Έχουν γίνει πολλές αναλυτικές αναφορές στις αρμοδιότητες του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Μία από τις πιο βασικές ήταν αυτή που θεσμοθετήθηκε με το Φ.Ε.Κ. 490-Β' / 2009 περί «Οργάνωσης και Στελέχωσης των Υπηρεσιών του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης» με Υπουργό τον Ιωάννη Παπαθανασίου.

Το 2016 με την κυβέρνηση ΣΥ.ΡΙΖ.Α. – ΑΝ.ΕΛ. έγινε μία προσπάθεια για αλλαγή του τηλεοπτικού πεδίου με χορήγηση εκ νέου αδειών. Παρόλ' αυτά, λόγω πολλών ενστάσεων, η αδειοδότηση πάγωσε με απόφαση από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Το βασικότερο πρόβλημα ήταν ότι η χορήγηση των νέων τηλεοπτικών αδειών δε θα γινόταν από τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης αλλά από την ίδια την κυβέρνηση με διαγωνισμό για τον καθορισμό τους. Επιπλέον, είχε καθοριστεί ένας συγκεκριμένος αριθμός τηλεοπτικών αδειών αυθαίρετα με επίκληση σε εξωγενείς πηγές – έρευνες που θεωρούσαν ορθό αυτό το νούμερο. Πιο συγκεκριμένα, το νούμερο των τηλεοπτικών αδειών το Φεβρουάριο του 2015 καθορίστηκε από τη Σχολή της Φλωρεντίας για τη Ρύθμιση των Επικοινωνιών και των ΜΜΕ» η οποία είναι μια πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου (EUI) και ανήκει στο Κέντρο Προηγμένων Σπουδών Robert Schuman (RSCAS). Όπως αναφέρεται στο site της σχολής «ως μέλος του EUI συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με τον Φορέα Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών για τις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (BEREC). Επιπροσθέτως έχει συνεργαστεί με την Ομάδα Ανεξάρτητων Ρυθμιστικών Αρχών (IRG).

Ερωτηματικά υπάρχουν γύρω από την επιλογή της κυβέρνησης να εμπιστευτεί εξωγενή παράγοντα για τον καθορισμό των τηλεοπτικών αδειών, την ίδια στιγμή που υπάρχει η δυνατότητα μελέτης από εγχώριους παράγοντες που θα είχαν και καλύτερη

γνώμη σχετικά με το θέμα αυτό. Οι ενστάσεις που δημιουργήθηκαν, ωστόσο, από την αντιπολίτευση, από τα ίδια τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καθώς και από την κοινή γνώμη οδήγησαν στην παρέμβαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και εν τέλει στην ακύρωση του διαγωνισμού αυτού καθώς και στη σύσταση νέου διοικητικού συμβουλίου για το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

5. Πεδία άσκησης της ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας

5.1 Χορήγηση αδειών

Οι αποφάσεις των εποπτικών οργάνων που αφορούν τη χορήγηση της άδειας και την κατανομή των συχνοτήτων αποτελούν το βασικό κομμάτι των καθηκόντων τους κατά τη συγκεκριμένη διαμόρφωση και ρύθμιση της ραδιοτηλεοπτικής τάξης. Κατά τις διαδικασίες χορήγησης της άδειας, στο πλαίσιο ενός προληπτικού ελέγχου (προληπτική λειτουργία)¹, τα εποπτικά όργανα λαβαίνουν αποφάσεις που αφορούν την επιλογή και την προτίμηση ορισμένων από τους υποψηφίους για την απόκτηση ραδιοτηλεοπτικής άδειας. Επειδή δεν υφίσταται υποκειμενικό δικαίωμα ίδρυσης ραδιοτηλεοπτικού σταθμού χωρίς προηγούμενη άδεια, οι αποφάσεις για τη χορήγηση της άδειας αποτελούν το φίλτρο άσκησης της επικοινωνιακής ελευθερίας των επικοινωνητών και έμμεσα των δεκτών. Στο πλαίσιο αυτό τα εποπτικά όργανα είναι υποχρεωμένα να χρησιμοποιήσουν ανοικτές αξιακές έννοιες και να προβούν σε διαγνωστικές και προγνωστικές εκτιμήσεις. Πρέπει να ελέγξουν αν πληρούνται οι προϋποθέσεις και οι αρχές της παραγωγής προγράμματος, όπως είναι η διασφάλιση της θεματικής πολυμορφίας στο πρόγραμμα, επίσης, οι εποπτικές αρχές διαθέτουν μια σειρά από διαπλαστικές δυνατότητες (ρυθμιστική λειτουργία) κατά τον προσδιορισμό και την παραχώρηση των συχνοτήτων και χρόνου εκπομπής σε

---

¹ Οι διαδικασίες χορήγησης αδειών έχουν τον χαρακτήρα μιας προληπτικής ελεγκτικής λειτουργίας, εφόσον τα εποπτικά όργανα ελέγχουν, αν και κατά πόσο τα ιδιωτικά ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα των υποψηφίων ανταποκρίνονται στις νομοθετικές απαιτήσεις όπως προσωπικές προϋποθέσεις για την απόκτηση άδειας, φερεγγυότητα του υποψηφίου, προγνωστικές εκτιμήσεις σχετικά με την ετοιμότητα του υποψηφίου να τηρήσει τις νομοθετικές ρυθμίσεις. Βλ. M. Piccozzi, Aufsicht and Staatseinfluß, 1985, σ. 143, C. Wagner, Landesmediananstalten, 1990, σ. 177.

διάφορους υποψηφίους ή κατά την επιλογή διαφόρων υποψηφίων. Διαπλαστικού χαρακτήρα είναι και οι αποφάσεις που λαβαίνουν τα εποπτικά όργανα σε διάφορες φάσεις της χορήγησης μιας συγκεκριμένης άδειας, δεδομένου ότι διαθέτουν σημαντικές δυνατότητες επίδρασης στο περιεχόμενο της συγκεκριμένης αίτησης. Οι διαδικασίες λήψης απόφασης πριν από τη χορήγηση της άδειας αποτελούν ένα συντονισμένο πλαίσιο αλληλόδρασης όπου σημειώνονται άτυπες επαφές για διευκρινίσεις, επεξηγήσεις, συνεννοήσεις και ενδεχομένως τροποποιήσεις του περιεχομένου της αίτησης.

Κατά τις διαδικασίες χορήγησης της άδειας διεξάγονται έλεγχοι και ενδεχομένως επέρχονται αλλαγές σε θέματα που αφορούν την οργανωτική και οικονομική βάση, αλλά και την επιλογή του προσωπικού του ραδιοτηλεοπτικού φορέα, όπως είναι ο έλεγχος της δημοσιογραφικής πληρότητας και οικονομικής ευρωστίας, της τήρησης των κανόνων κατά της συγκέντρωσης. Επίσης, διερευνάται αν πληρούνται οι νομοθετικές απαιτήσεις όσον αφορά το σχήμα και την ποιότητα του προγράμματος, την ύπαρξη εκπομπών αφιερωμένων σε τοπικά ή περιφερειακά θέματα κ.λπ. Όλο αυτό το πλαίσιο δράσης των εποπτικών αρχών καθιστά φανερό ότι τα εποπτικά όργανα δεν έχουν ως αρμοδιότητα μόνον τον έλεγχο της τήρησης των δικαιικών όρων δράσης των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών (όπως συμβαίνει και με τα όργανα της οικονομικής εποπτείας), αλλά επιπλέον είναι υπεύθυνα για τη θετική διασφάλιση της ικανότητας λειτουργίας της τάξης των μέσων, που και τα ίδια διαμορφώνουν.

Βασικό στοιχείο της χορήγησης της άδειας είναι η παραχώρηση συχνοτήτων. Παρά το γεγονός ότι οι συχνοότητες αποτελούν ένα πεπερασμένο δημόσιο αγαθό και επομένως παρέχουν τεράστιες δυνατότητες για απόκτηση κερδών, εν τούτοις για την παραχώρησή τους δεν καταβάλλεται ως επί το πλείστον ένα αντίτιμο ή κανένα ιδιαίτερα μεγάλο ποσό. Η καταβολή μιας διοικητικής εισφοράς, στις χώρες όπου επιβάλλεται, δεν αποτελεί το αντίτιμο για την οικονομική αξία της δυνατότητας χρήσης των συχνοτήτων. Ένα είδος αντιτίμου για τη δυνατότητα μετάδοσης προγραμμάτων αποτελούν οι ιδιαίτερες δεσμεύσεις που επιβάλλονται κατά τη χορήγηση της άδειας όπως είναι η τήρηση των νομοθετικών ρυθμίσεων, των οδηγιών, κωδικών κ.λπ. Οι εποπτικές αρχές μπορούν να επιβάλλουν επιπλέον δεσμεύσεις. Η προηγούμενη βρετανική εποπτική αρχή, η IBA, κατά τη χορήγηση της άδειας

καθόριζε λεπτομερώς σε συμβάσεις (franchises) τις δεσμεύσεις σε διεξοδικές διαπραγματεύσεις με τους υποψηφίους για την απόκτηση της άδειας από τους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς. Η σημερινή εποπτική αρχή ITC στην άδεια (license) που χορηγεί ορίζει μονομερώς τις δεσμεύσεις των σταθμών, είναι όμως πιο επιφυλακτική από την IBA. Στη Γαλλία, μετά τη χορήγηση της άδειας, οι όροι και οι δεσμεύσεις των ραδιοτηλεοπτικών φορέων καθορίζονται σε συμβάσεις παραχώρησης (conventions) ύστερα από διαπραγματεύσεις με την εποπτική αρχή. Στη Γερμανία οι άδειες είναι δυνατόν να περιέχουν περισσότερους από τους νομοθετημένους όρους, οι οποίοι κινούνται στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας, επιτρέπουν όμως την περαιτέρω συγκεκριμενοποίησή τους. Επειδή συνήθως για την ίδια άδεια υπάρχουν περισσότεροι ενδιαφερόμενοι, οι άδειες χορηγούνται σε λεγόμενες συγκριτικές διαδικασίες, όπου η εποπτική αρχή έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τον υποψήφιο με την καλύτερη προσφορά και να καθορίσει κανονιστικά τις υποσχέσεις του. Στη Μ. Βρετανία έχει εξασθενήσει μεν αυτή η δυνατότητα με τη μετάβαση σε ένα μετριοπαθές σύστημα δημοπράτησης αδειών, εξακολουθεί όμως να υφίσταται, εφόσον η ITC ελέγχει αν η προσφορά ανταποκρίνεται στις νομοθετικές απαιτήσεις. Οι τελευταίες αφήνουν στην ITC ευρύτατα περιθώρια ερμηνείας. Επίσης, ο νόμος του 1990 κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις παρέχει τη δυνατότητα επιλογής ενός υποψηφίου που δεν έχει κάνει τη μεγαλύτερη προσφορά.

Οι κάτοχοι των ραδιοτηλεοπτικών αδειών σε όλη τη διάρκεια ισχύος της άδειας απολαμβάνουν μιας ιδιότυπης προστασίας από την πλευρά των εποπτικών αρχών. Μετά τη λήξη της ισχύος της άδειας η ανανέωσή της είναι σχεδόν βέβαιη, αφού επιπλέον είναι εξαιρετικά αμφίβολη η προσφορά ενός καλύτερου προγράμματος από έναν άλλον υποψήφιο. Η μη ανανέωση της άδειας είναι σπάνιο γεγονός. Η πραγματική ή τυπική προστασία των κατόχων ραδιοτηλεοπτικών αδειών, που οφείλεται κυρίως στη δημοσιογραφική, οικονομική και πολιτική τους ισχύ, δυσχεραίνει την αποτελεσματική δραστηριότητα των εποπτικών οργάνων, δεδομένου ότι οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς μπορούν να διακινδυνεύσουν τη μη τήρηση των δεσμεύσεων, εφόσον οι απειλές επιβολής κυρώσεων έχουν συνήθως μόνο ρητορικό χαρακτήρα.

6. Το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, Ελληνικές Ιδιαιτερότητες

Ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του ελληνικού θεσμού ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας, του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των ιδιαιτεροτήτων που χαρακτηρίζουν την πολιτική δημόσιων ρυθμίσεων γενικά και την κρατική πολιτική στον τομέα των Μέσων ειδικά.

Η χειραγώγηση της ραδιοτηλεόρασης από το εκάστοτε κυβερνών κόμμα αποτελεί ένα μόνιμο πρόβλημα στην πορεία ανάπτυξης του ελληνικού δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού συστήματος. Η όσμωση της ραδιοτηλεοπτικής οργάνωσης με το διοικητικό – πολιτικό σύστημα (κόμματα, κοινοβούλιο, κυβέρνηση) είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη καθ' υπόταξη του δημοσιογραφικού επαγγελματικού παράγοντα στους στόχους της κυβερνώσας πολιτικής ομάδας.

Εκτός αυτού, η καθιέρωση της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης δεν προκάλεσε ιδιαίτερους θεωρητικούς προβληματισμούς σχετικά με τα πρότυπα οργάνωσης της ραδιοτηλεόρασης ή και τη σχέση κράτους – ραδιοτηλεόρασης, όπως θα περίμενε κανείς. Η defacto απορρύθμιση έχει τόσο προχωρήσει που το κράτος με την έννοια του διοικητικό-πολιτικού συστήματος παραμένει απλός παρατηρητής ή και υποστηρικτής της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης των ηλεκτρονικών μέσων και των μέσων γενικότερα. Η επιστημονική κριτική, όποτε ασκείται, αφορά κυρίως τα περιεχόμενα και τον τρόπο δημοσιογραφικής έκφρασης στην ραδιοτηλεόραση και όχι τον τρόπο οργάνωσης, διάρθρωσης και λειτουργίας του ραδιοτηλεοπτικού τομέα σε σύνδεση με τα άλλα μέσα μαζικής επικοινωνίας και τους φορείς πολιτικής και κοινωνικής εξουσίας.

Η έλλειψη της επιστημονικής διαπραγμάτευσης της σημασίας και του περιεχομένου της σχέσης του κράτους με τους βασικούς θεσμούς, τις δομές και τις διαδικασίες της πολιτικής δημοσιότητας είχε σοβαρές επιπτώσεις στη νομοθετική κατασκευή της σχέσης της σφαίρας της συντεταγμένης κρατικής εξουσίας με τη ραδιοτηλεόραση. Και εδώ, στην έννοια της συντεταγμένης κρατικής εξουσίας εντάσσουμε τόσο την κυβέρνηση και τη διοίκηση των υπουργείων όσο και το κοινοβούλιο και τα όργανά

του. Αλλά και τα πολιτικά κόμματα, στο βαθμό που συνεπιδρούν με τους εκπροσώπους τους στα κρατικά όργανα και στον κρατικό σχηματισμό βούλησης, εντάσσονται στην κρατική σφαίρα.

Πρέπει, στα πλαίσια αυτά, να σημειωθεί ότι το πεδίο ρύθμισης για το νομοθέτη είναι πολύ διαφορετικό πριν από την καθιέρωση της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης απ' ό,τι σε μεταγενέστερο χρόνο. Τα τετελεσμένα γεγονότα της ιδιωτικής επιχειρηματικής ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας δημιουργούν πολιτικούς και διοικητικούς καταναγκασμούς για την ενίσχυσή της, αλλά και αποκτούν νομική σημασία ως «συμφέροντα» (ελευθερία άσκησης επαγγέλματος, οικονομική ελευθερία κ.λπ.). Γι' αυτό και το πρώτο νομοθετικό πλαίσιο (ν. 1866/1989) που διαμορφώθηκε εσπευσμένα σε έναν τόσο ευαίσθητο πολιτικά τομέα ρύθμισης καθόρισε ως ένα σημαντικό βαθμό την αδυναμία λειτουργίας του όποιου ρυθμιστικού και ελεγκτικού μηχανισμού στα ηλεκτρονικά μέσα.

Ο ραδιοτηλεοπτικός νόμος του 1989 καθιέρωσε για πρώτη φορά ένα ραδιοτηλεοπτικό εποπτικό θεσμό, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Το ΕΣΡ αποτελεί, σύμφωνα με το νόμο, ένα ανεξάρτητο ενδεκαμελές διοικητικό όργανο, αρμόδιο για τη χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση των αδειών στους τοπικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς και για την εποπτεία της κρατικής και ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης. Όμως η οργανωτική διάρθρωση και η σύνθεση του ΕΣΡ, που η πλειοψηφία του ανήκει στους κυρίαρχους κομματικούς σχηματισμούς, δε διασφάλισε την ανεξαρτησία του από το κράτος και τα κόμματα. Άλλωστε επικρατεί η άποψη ότι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος στη ραδιοτηλεόραση γενικά διασφαλίζει τη συνταγματική αξίωση της πληρότητας και ποικιλομορφίας του ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος.

Ο ρόλος του νομοθέτη και των κομμάτων που συμμετέχουν ως κρατικά όργανα στην κοινοβουλευτική διαδικασία συνίσταται και περιορίζεται στη διασφάλιση των συνταγματικών απαιτήσεων για μια ελεύθερη διαδικασία ραδιοτηλεοπτικής παραγωγής, με τη διαμόρφωση ενός οργανωτικού πλαισίου που να προστατεύει τον ραδιοτηλεοπτικό τομέα από την επιρροή του κράτους και τη μονόπλευρη εξουσία των οικονομικών συμφερόντων. Γι' αυτό και ο νομοθέτης πρέπει να θεσπίσει μέτρα για να περιορίσει τον κίνδυνο καταχρήσεων που προέρχονται από αυτόν τον ίδιο. Η ραδιοτηλεοπτική θεσμική πραγματικότητα έχει μέχρι σήμερα αποδείξει ότι ο

νομοθέτης έχει θέσει σε κίνδυνο την ικανότητα λειτουργίας της ραδιοτηλεοπτικής τάξης.

Όμως δεν είναι μόνο η περιορισμένη σύνθεση του εποπτικού οργάνου προβληματική. Ένα βασικό μειονέκτημα του νόμου του 1989 είναι ότι οι εποπτικές αρμοδιότητες του ΕΣΡ δεν συγκεκριμενοποιούνται. Δεν υπάρχει για παράδειγμα, σαφής καθορισμός των κριτηρίων χορήγησης της άδειας. Η συγκεκριμενοποίησή τους παραπέμπεται σ' ένα προεδρικό διάταγμα το οποίο δεν εκδόθηκε ποτέ. Δεν είναι τυχαίο ότι μέχρι σήμερα δεν έχει ολοκληρωθεί καμία διαδικασία χορήγησης τηλεοπτικής άδειας.

Στη διάρκεια λειτουργίας του βάσει του ν. 1866/1989 το ΕΣΡ εκτός από ρυθμίσεις που αφορούν την εσωτερική λειτουργία του ίδιου του εποπτικού οργάνου, δεν έχει να επιδείξει καμία δραστηριότητα στον τομέα της άσκησης εποπτείας. Οι διαδικασίες για τη χορήγηση τηλεοπτικών αδειών περιορίστηκαν στη λήψη απόφασης για τη χορήγησή τους. Όμως η σύναψη σύμβασης παραχώρησης, που είναι αναγκαία για την ολοκλήρωση της διαδικασίας έκδοσης της άδειας, δεν έλαβε ποτέ χώρα. Άλλωστε το προεδρικό διάταγμα που θα όριζε το τυπικό της σύμβασης παραχώρησης δεν εκδόθηκε ποτέ.

Ο δεύτερος ραδιοτηλεοπτικός νόμος, που εκδόθηκε το 1993 (ν. 2173/93), αποτελεί ένα απίστευτο συμπλήρωμα δαιδαλωδών διατάξεων, που κομματικοποιεί πλήρως το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (το οποίο και ελέγχει η κυβερνητική πλειοψηφία) και θεσμοποιεί την εξάρτηση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης από την κυβέρνηση. Επιπλέον, παραπέμπει τη ρύθμιση όλων των οργανωτικών, διαδικαστικών και ουσιαστικών ζητημάτων της ραδιοτηλεόρασης σε προεδρικά διατάγματα, τα οποία δεν εκδόθηκαν ποτέ, και επομένως αδρανοποιείται πλήρως το ρυθμιστικό πλαίσιο της ραδιοτηλεόρασης.

Τόσον όσον αφορά τις διαδικασίες χορήγησης τηλεοπτικών αδειών, αλλά και την άσκηση εποπτείας στην ιδιωτική ραδιοτηλεόραση, η δραστηριότητα του ΕΣΡ έχει στην κυριολεξία μόνο συμβολικό χαρακτήρα. Άδειες δεν έχουν εκδοθεί, αλλά και οι αποφάσεις επιβολής προστίμων ή κοινοποίησης προειδοποιήσεων για παραβιάσεις των διατάξεων για τις προγραμματικές αρχές ή τις διαφημίσεις δεν συνοδεύονται και από την εφαρμογή και εκτέλεσή τους. Η καθημερινή παραβίαση των

προγραμματικών ρυθμίσεων από τους ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς αποτελεί μια απόδειξη για το ότι οι τελευταίοι δεν έχουν τίποτα να φοβηθούν.

Από τον Αύγουστο του 1995 ίσχυσε ο νέος νόμος για την ιδιωτική ραδιοτηλεόραση (ν. 2328/1995). Ο νόμος αυτός ρύθμιζε πιο διεξοδικά από τους προηγούμενους το καθεστώς χορήγησης αδειών και άσκησης εποπτείας στον ραδιοτηλεοπτικό τομέα, χωρίς αυτό να σημαίνει τίποτα όσον αφορά τη ρυθμιστική του ποιότητα.

Βασικοί τομείς ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού συστήματος είναι:

- το καθεστώς καθορισμού των συχνοτήτων και χορήγησης αδειών,
- ο έλεγχος της συγκέντρωσης και
- ο έλεγχος του προγράμματος.

Η κατανομή των συχνοτήτων και ο καθορισμός του τρόπου χρήσης τους στον ιδιωτικό ραδιοτηλεοπτικό τομέα αποτελούν βασικές διαρθρωτικές αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο διαμόρφωσης της ραδιοτηλεοπτικής τάξης και τον βαθμό ανεξαρτησίας της από το κράτος. Σύμφωνα με τον νέο νόμο αρμόδιοι για την κατανομή και διάθεση των συχνοτήτων είναι οι υπουργοί Τύπου και ΜΜΕ και Μεταφορών και Επικοινωνιών. Δηλαδή θεσμοποιείται η πλήρης παρέμβαση του κράτους στον σημαντικό αυτόν τομέα, ενώ το ΕΣΡ περιθωριοποιείται.

Οι αιτήσεις για τη χορήγηση της ραδιοτηλεοπτικής άδειας υποβάλλονται και εξετάζονται όσον αφορά την πληρότητά τους από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Τύπου και ΜΜΕ όπου και τηρείται το σχετικό αρχείο αδειών. Στο ΕΣΡ αποστέλλονται μόνον τα αντίγραφα των αδειών για καταχώρηση. Και μπορεί μεν το ΕΣΡ να εξετάζει και να αξιολογεί και αυτό τις αιτήσεις για τη χορήγηση ραδιοτηλεοπτικής άδειας, όμως τον καθοριστικό ρόλο στις διαδικασίες χορήγησης, ανάκλησης και ανανέωσης των αδειών έχει ο Υπουργός.

Όπως ο νόμος ορίζει (ά. 2 παρ. 1) η χορήγηση, ανάκληση της ραδιοτηλεοπτικής άδειας γίνεται από τον Υπουργό με τη σύμφωνη γνώμη του ΕΣΡ.

Όσον αφορά τις αρχές του προγράμματος, στον νέο νόμο ενσωματώνονται οι σχετικές διατάξεις της κοινοτικής ραδιοτηλεοπτικής οδηγίας. Χαρακτηριστικό της ρυθμιστικής ποιότητας του νέου νόμου είναι, για παράδειγμα, ο τρόπος διασφάλισης της αρχής της προγραμματικής πληρότητας και ποικιλομορφίας. Η προγραμματική

αυτή αρχή χρησιμοποιείται στον νόμο ανεπεξέργαστη, δεν συγκεκριμενοποιείται κανονιστικά με διαρθρωτικές προδιαγραφές για την οργάνωση και τη διαδικασία της ιδιωτικής ραδιοτηλεοπτικής παραγωγής. Ο έλεγχος του ΕΣΡ, όσον αφορά την τήρηση από τους σταθμούς των αρχών του προγράμματος, καθίσταται πρακτικά αδύνατος.

Επιπλέον οι μηχανισμοί ελέγχου του προγράμματος και επιβολής διοικητικών κυρώσεων είναι ουσιαστικά συγκεντρωμένοι στα χέρια του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ, γεγονός που στην πράξη καθιστά αδύνατη την εφαρμογή και λειτουργία τους. Για την επιβολή κυρώσεων είναι αναγκαία η έκδοση πράξης του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ και η σύμφωνη γνώμη του ΕΣΡ. Σε περίπτωση μάλιστα αδράνειας του ΕΣΡ, η υπουργική απόφαση εκδίδεται χωρίς τη γνώμη του ΕΣΡ.

Ο νέος νόμος στερεί το ΕΣΡ από τα απαραίτητα ελεγκτικά και κυρωτικά μέσα και κριτήρια, ώστε να μπορέσει το εποπτικό αυτό όργανο να ελέγξει τις περίπλοκες οικονομικές σχέσεις και την προγραμματική συμπεριφορά των ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών σταθμών. Με δεδομένα τόσο τη διαπλοκή των ισχυρών οικονομικών, ραδιοτηλεοπτικών και εκδοτικών συμφερόντων με την πολιτική εξουσία όσο και τον αποφασιστικό ρόλο του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ στον τρόπο λειτουργίας της ραδιοτηλεοπτικής τάξης, προδιαγράφεται το πλήρες χάος και η ανομία στον ιδιωτικό ραδιοτηλεοπτικό τομέα. Ήδη έχουν σημειωθεί τα πρώτα δείγματα γραφής.

7. Σχολιασμός άρθρων για τις τηλεοπτικές άδειες

Με αφορμή το ζήτημα που δημιουργήθηκε με τις τηλεοπτικές άδειες υπήρξαν πολλά άρθρα συνταγματολόγων και ειδικών που σκοπό είχαν να σχολιάσουν επιστημονικά για την πρωτοτυπία αυτή της Κυβέρνησης να παρακάμψουν το θεσμικό όργανο που είναι διορισμένο για να ρυθμίζει τα ραδιοτηλεοπτικά θέματα.

Οι περισσότεροι νομικοί υποστήριξαν την αντισυνταγματικότητα του διαγωνισμού αυτού καθώς και όλου του νομοσχεδίου Παππά για τις τηλεοπτικές άδειες. Ωστόσο μέχρι να κριθεί αντισυνταγματικός ο νόμος από το Συμβούλιο της

Επικρατείας, όπως κι έγινε, οι απόψεις των νομικών δεν είχαν κάποιο αντίκτυπο στην πολιτική της κυβέρνησης.

Οι ανεξάρτητες αρχές υπάρχουν και είναι ανεξάρτητες για συγκεκριμένους λόγους. Δεν είναι ηθικό και θεμιτό να παρακάμπτονται ή να απαξιώνονται με διαγωνισμούς και νομοσχέδια ή σχέδια νόμων που είναι αντίθετά τους.

Ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε στην Καθημερινή το Μάρτιο του 2015 ήταν αυτό του κ. Τσιλιώτη ² (Επίκουρος Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου), ο οποίος στήριξε από την αρχή την αντισυνταγματικότητα στη συμπεριφορά των τηλεοπτικών αδειών. Αργότερα ακολούθησαν κι άλλοι συνάδελφοί του και ακαδημαϊκοί που στήριζαν την άποψη περί αντισυνταγματικότητας.

Δεν είναι λίγοι όμως κι αυτοί που στηρίζουν με πολλά επιχειρήματα τη συνταγματικότητα της διαδικασίας για την αδειοδότηση, δίνοντας έμφαση στις δυνατότητες του συντάγματος και διαφορετική ερμηνεία στις παραγράφους που δεν απαγορεύουν να διεξαχθεί η διαδικασία από άλλη αρχή πέρα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης³.

8. Συμπεράσματα

Η εποπτεία επί της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης αποτελεί ένα νέο σχετικά θεσμό. Όμως τα ρυθμιστικά προβλήματα που παρουσιάζονται με την καθιέρωση της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης, οι δυσχέρειες διάπλασης των εποπτικών εργαλείων για τον έλεγχο των ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών επιχειρήσεων, καθώς και οι αβεβαιότητες που αντιμετωπίζει η δημόσια ραδιοτηλεόραση με την αύξηση του ανταγωνισμού στη ραδιοτηλεοπτική αγορά, καθιστούν φανερή τη δυσκολία κατασκευής και εφαρμογής προτύπων διάρθρωσης και λειτουργίας τη «δυναδικής» ραδιοτηλεοπτικής τάξης.

Η διαμόρφωση των δομών της δυναδικής ραδιοτηλεοπτικής τάξης και κυρίως η νομοθετική επεξεργασία των κεντρικών οργάνων της, των θεσμών ραδιοτηλεοπτικής

---

² Βλέπε Παράρτημα

³ Γνωμοδότηση Δρόσου

εποπτείας, καθορίζονται από μια βασική αρχή, ότι δηλαδή η ιδιωτική ραδιοτηλεοπτική τάξη υπόκειται σε δημόσιες δεσμεύσεις και γι' αυτό είναι αναγκαία η ύπαρξη μιας αποτελεσματικής εποπτείας. Σε καμία δυτικοευρωπαϊκή ραδιοτηλεοπτική τάξη δεν θεωρείται η ραδιοτηλεοπτική αγορά ως ο μοναδικός ρυθμιστικός παράγοντας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα των προβλημάτων ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού πεδίου είναι η επιτάχυνση των διαδικασιών συγκέντρωσης των μέσων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, αλλά και τα όρια στα οποία προσκρούουν τα όργανα της ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας στην προσπάθεια άσκησης ουσιαστικού ελέγχου στον τομέα συγκέντρωσης. Οι εμπειρίες που προκύπτουν από τον έλεγχο τήρησης των νόμων συγκέντρωσης. Οι εμπειρίες που προκύπτουν από τον έλεγχο τήρησης των νομοθετικών προδιαγραφών από τις ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις και τους άλλους παράγοντες του πεδίου των μέσων δείχνουν ότι τα ιδιωτικά ραδιοτηλεοπτικά συμφέροντα ανταποκρίνονται στις ρυθμιστικές απαιτήσεις στον βαθμό που οι τελευταίες δεν αντιστρατεύονται τους επιχειρηματικούς τους στόχους. Τόσο στο θέμα της τήρησης των προγραμματικών δεσμεύσεων, ιδιαίτερα της διασφάλισης της ποιοτικής προγραμματικής ποικιλομορφίας, όσο και στο θέμα προστασίας άλλων έννομων αγαθών όπως είναι η προστασία της παιδικής ηλικίας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κ.λπ., αλλά και όσον αφορά τον έλεγχο της τήρησης των προδιαγραφών για τις διάφορες μορφές χρηματοδότησης, τα εποπτικά όργανα συναντούν τεράστιες δυσκολίες κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

Τα όργανα ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας δρουν σ' ένα πολιτικά ευαίσθητο πεδίο, χωρίς όμως να διαθέτουν το κατάλληλο πλέγμα εύχρηστων και εφαρμόσιμων κανόνων. Οι ραδιοτηλεοπτικοί νόμοι, παρά τις λεπτομερείς ρυθμίσεις που περιέχουν, χρησιμοποιούν γενικές ρήτρες και αόριστες νομικές έννοιες αναγνωρίζουν στα εποπτικά όργανα τη δυνατότητα να προβαίνουν σε διαγνωστικές και προγνωστικές κρίσεις και τους παρέχουν έτσι ευρύτατα περιθώρια κινήσεων και εκτιμήσεων κατά τις διαδικασίες λήψης απόφασης. Η εποπτική δράση αποτελεί ουσιαστικά μια διαδικασία λήψης αποφάσεων κάτω από συνθήκες αβεβαιότητας. Κι επειδή μάλιστα οι αποφάσεις αυτές υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο, υπάρχουν μεγάλες ακύρωσής τους κατά τις δικαστικές διαμάχες. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι συχνά στα εποπτικά όργανα υπάρχουν εκπρόσωποι των εποπτευόμενων οικονομικών συμφερόντων οι

οποίοι, σε περίπτωση επιβολής κυρωτικών μέτρων, προσφέρουν την πολιτική τους υποστήριξη στα θιγόμενα συμφέροντα. Οι αλλοδαπές εμπειρίες δείχνουν ότι επανειλημμένα παρατηρούνται περίπλοκες αμοιβαίες διασυνδέσεις εποπτευόντων και εποπτευομένων που στην αγγλοσαξονική βιβλιογραφία χαρακτηρίζονται ως «capture».

Από τη μελέτη αυτή προκύπτει ότι τα εποπτικά όργανα εντάσσονται στο πεδίο της πολιτικής δημοσιότητας εκτός της κρατικής – κυριαρχικής διοίκησης και κινούνται σε ένα πεδίο καθηκόντων στο οποίο αποτελεί εξαίρεση η δραστηριότητά τους που συνίσταται στην αυστηρή εφαρμογή και τήρηση της νομοθεσίας. Η εποπτική δράση αφορά κυρίως την εκπλήρωση διαγνωστικών και προγνωστικών καθηκόντων και συνδέεται στενά με αξιολογικές κρίσεις και διαπλαστικά καθήκοντα.

Η ραδιοτηλεοπτική τάξη θεωρείται ως ένα πλαίσιο δράσης που διατηρεί την ικανότητα λειτουργίας του με διαμόρφωση, ανάπτυξη και εκπλήρωση διαδικασιών τήρησης ισορροπιών που έχουν μια ρυθμιστική επίδραση. Στον τομέα της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης η ανεξαρτησία των ραδιοτηλεοπτικών φορέων από το κράτος αποτελεί μόνο ένα μερικό στοιχείο αυτών των ισορροπητικών διαδικασιών. Επειδή αυτή η ανεξαρτησία μπορεί από τη μεριά της να οδηγήσει σε καταστάσεις που θέτουν σε κίνδυνο την διαδικασία του ιδιωτικού και δημοσίου σχηματισμού γνώμης, γι' αυτό, απέναντι στους ιδιωτικούς ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, παρατίθεται ένα ρυθμιστικό αντίβαρο με τη μορφή των εποπτικών ραδιοτηλεοπτικών οργάνων.

Την εικόνα της ραδιοτηλεοπτικής τάξης χαρακτηρίζει ο συνδυασμός κρατικής ρύθμισης και αυτορρύθμισης, κανονιστικών προδιαγραφών και αυτορρυθμιζόμενων κοινωνικών σχέσεων. Η κατευθυντήρια εικόνα του ελευθεριακού χαρακτήρα της επικοινωνιακής διαδικασίας οδηγεί στην αναγνώριση ιδιαίτερων θεσμικών προβλέψεων. Το κράτος διαθέτει ένα διττό εγγυητικό ρόλο: αφενός ως εγγυητής της ελεύθερης επικοινωνίας το κράτος έχει την υποχρέωση να διασφαλίσει «θετικά» τη ραδιοτηλεοπτική τάξη με μέτρα ουσιαστικού, οργανωτικού και διαδικαστικού χαρακτήρα, ώστε η ραδιοτηλεόραση να μην περιέλθει στην εξουσία ούτε του ίδιου του κράτους ούτε τρίτων (κοινωνικών) συμφερόντων. Από την άλλη μεριά, το κράτος ως νομοθέτης πρέπει να θεσπίσει και μέτρα που περιορίζουν τον κίνδυνο της κατάχρησης από τον ίδιο της εξουσίας λήψης αποφάσεων, την οποία διαθέτει. Ο

νομοθέτης δεν πρέπει να θέσει σε κίνδυνο τις ελευθεριακές δομές του ραδιοτηλεοπτικού πεδίου και επομένως τη διασφάλιση της ικανότητας λειτουργίας της ραδιοτηλεοπτικής τάξης.

Στο πλαίσιο της «θετικής» εγγυητικής λειτουργίας του κράτους θεσμοποιούνται τα όργανα ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας, που έχουν αποστολή, πολιτικά και συνταγματικά, να διασφαλίσουν με την εποπτική τους δραστηριότητα την ικανότητα λειτουργίας της ραδιοτηλεοπτικής τάξης. Η ραδιοτηλεοπτική εποπτεία είναι επομένως ένα απαραίτητο στοιχείο του ραδιοτηλεοπτικού συστήματος. Την πολιτική τους νομιμοποίηση αντλούν τα όργανα ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας αφενός από την ιδιαίτερη θέση τους στον τομέα πραγματοποίησης των θεμελιωδών ελευθεριών, της ιδιωτικής και δημόσιας διαδικασίας ελεύθερου σχηματισμού γνώμης, αφετέρου από την ικανότητά τους να πετυχαίνουν με τα εποπτικά τους εργαλεία τους επιδιωκόμενους στόχους. Όμως για να είναι αποτελεσματική η δράση των εποπτικών οργάνων πρέπει το κράτος να διασφαλίσει την οργάνωσή τους με τρόπο που ν' ανταποκρίνεται στις ανάγκες της πρόσφορης λειτουργίας της ραδιοτηλεοπτικής τάξης.

Στην παρούσα μελέτη επιλέχθηκε ένα ιδιαίτερο πρότυπο οργάνωσης της ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας τους εποπτικούς ραδιοτηλεοπτικούς θεσμούς στο γερμανικό ραδιοτηλεοπτικό σύστημα. Τα δεκαπέντε ραδιοτηλεοπτικά εποπτικά όργανα είναι ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Είναι αρμόδια για τη χορήγηση αδειών και για την εποπτεία επί του ιδιωτικού ραδιοτηλεοπτικού συστήματος. Λόγω της ομοσπονδιακής δομής της ραδιοτηλεόρασης, τα ομοσπονδιακά κρατίδια διαθέτουν δικές τους εποπτικές αρχές.

Τα όργανα των εποπτικών αρχών είναι ο διευθυντής και ένα διοικητικό συμβούλιο με πλουραλιστική σύνθεση. Τις τρέχουσες υποθέσεις διεκπεραιώνει ένα επιτελείο συνεργατών του κάθε εποπτικού ραδιοτηλεοπτικού ιδρύματος. Οι πολίτες δε διαθέτουν νομοθετημένα δικαιώματα συνεπίδρασης κατά την άσκηση της εποπτείας επί των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων. Όμως μπορούν να προσφύγουν στα εποπτικά ιδρύματα, τα οποία καθορίζουν και τις διαδικασίες αντιμετώπισης αυτών των προσφυγών.

Τα γερμανικά εποπτικά ραδιοτηλεοπτικά ιδρύματα έχουν αναπτύξει διάφορες μορφές συντονισμού της εποπτικής τους δραστηριότητας. Το βασικό κοινό τους όργανο είναι η διάσκεψη των διευθυντών τους. Στο μεταξύ το συντονιστικό αυτό όργανο έχει εκδώσει οδηγίες στον τομέα της διαφήμισης και της προστασίας των νέων.

Για την αποτελεσματική άσκηση της ελεγκτικής τους δραστηριότητας τα εποπτικά ιδρύματα έχουν αναπτύξει στενή συνεργασία με τους εποπτευόμενους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς. Χωρίς τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση των ιδιοκτησιακών σχέσεων δεν είναι δυνατόν να ληφθούν μέτρα καταπολέμησης της συγκέντρωσης. Όμως υπάρχουν τόσες δυνατότητες για την απόκρυψη των πραγματικών σχέσεων επιρροής (αχυράνθρωποι, περίπλοκες ιδιοκτησιακές δομές και συμβάσεις), που τα εποπτικά όργανα αδυνατούν συχνά ν' αποκτήσουν μια σαφή εικόνα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών. Μάλιστα, σε περίπτωση που οι εποπτευόμενοι φορείς παραβιάζουν τις ρυθμίσεις για τη διαφήμιση, διαθέτουν πολλές δυνατότητες ώστε να αποφύγουν τις κυρώσεις για τα νέα διαπλαστικά μέτρα και με τον τρόπο αυτόν να παρακάμψουν τους στόχους των ραδιοτηλεοπτικών κανόνων. Όσον αφορά τις διατάξεις για την προστασία των νέων, που είναι από τις πιο αυστηρές στην Ευρώπη, η παράβασή τους επισύρει κυρώσεις μόνο σε ακραίες περιπτώσεις.

Τα εποπτικά ιδρύματα, όσον αφορά το διαρθρωτικό επίπεδο, έχουν καταβάλει προσπάθειες για τη δημιουργία οργανωτικών μορφών διασφάλισης της πολυφωνίας όπως είναι οι κοινοπραξίες διοργανωτών προγραμμάτων και οι επιτροπές προγράμματος. Όμως δεν έχουν σημειώσει επιτυχία σ' αυτό το θέμα. Αλλά και οι δυσκολίες κατά την εφαρμογή των διατάξεων, που αφορούν τις προγραμματικές δεσμεύσεις, κάνουν σαφή τα προβλήματα που υπάρχουν στον έλεγχο του προγράμματος. Έχει αποδειχθεί ότι τόσο η μονομέρεια του περιεχομένου των προγραμμάτων όσο και ο λανθάνων προσανατολισμός του προγράμματος στις ανάγκες της διαφήμισης, και έμμεσα των οικονομικών συμφερόντων, είναι αδύνατον να αντιμετωπιστούν με τα διαθέσιμα εποπτικά μέσα.

Όπως και στις άλλες ραδιοτηλεοπτικές τάξεις, έτσι και στη γερμανική παρατηρείται μια επιφυλακτικότητα των εποπτικών ιδρυμάτων στη λήψη τυπικών

εποπτικών μέτρων όπως είναι οι προειδοποιήσεις, η επιβολή προστίμων ή η αφαίρεση της άδειας. Προτιμώνται ιδιαίτερα τα άτυπα μέτρα. Γι' αυτό και έχουν διαμορφωθεί σχέσεις άτυπης συνεργασίας με τους εποπτευομένους, ώστε οι παραβιάσεις των κανόνων να διευθετούνται ανεπίσημα.

Παρά την περιορισμένη αποτελεσματικότητα της ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας τα εποπτικά όργανα δεν παύουν ωστόσο να είναι αναγκαίοι παράγοντες διασφάλισης της ικανότητας λειτουργίας της ραδιοτηλεοπτικής τάξης. Χωρίς την εποπτική δραστηριότητα και την ύπαρξη και χρήση των εποπτικών εργαλείων οι εποπτευόμενοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς θα επεδείκνυαν ελάχιστο ενδιαφέρον για την τήρηση των δικαιικών δεσμεύσεων. Χωρίς τις ρυθμίσεις των ραδιοτηλεοπτικών νόμων για την καταπολέμηση της συγκέντρωσης θα ήταν σίγουρα πολύ μεγαλύτερη η συγκέντρωση των μέσων στη Γερμανία. Αλλά και στον τομέα των περιορισμών της διαφήμισης τα εποπτικά ραδιοτηλεοπτικά ιδρύματα, με την εποπτική τους δραστηριότητα, επηρέασαν σημαντικά τη συμπεριφορά των ραδιοτηλεοπτικών φορέων.

Βέβαια πρέπει να σημειωθεί ότι οι φορείς ραδιοτηλεοπτικής εποπτείας κατά την δράση τους προσκρούουν σ' ορισμένα όρια, σε περίπτωση που δεν εναρμονίζουν την εποπτική τους συμπεριφορά με τα συμφέροντα της ραδιοτηλεοπτικής βιομηχανίας. Ιδιαίτερα όσον αφορά τον έλεγχο του προγράμματος και των οικονομικών σχέσεων, η ραδιοτηλεοπτική εποπτεία είναι αναποτελεσματική και ανήμπορη ν' αντιμετωπίσει τα σχετικά προβλήματα. Αποτέλεσμα της επίγνωσης αυτής της κατάστασης από τα εποπτικά όργανα είναι η αποδυνάμωση των εποπτικών κριτηρίων, αλλά και η αλλαγή των στόχων άσκησης της εποπτείας.

9. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Είναι γεγονός ότι προκλήθηκαν μεγάλες κοινωνικοπολιτικές εντάσεις τον τελευταίο χρόνο με βασικό θέμα τις τηλεοπτικές άδειες. Τα υφιστάμενα τηλεοπτικά κανάλια βάσει του νέου καθεστώτος θα έπρεπε να κλείσουν και θα επιβίωναν μόνο όσα θα κατάφερναν να ενταχθούν στους ομίλους όσων είχαν διεκδικήσει τις τέσσερις τηλεοπτικές άδειες που θα δίνονταν το Σεπτέμβριο του 2016 με διαγωνισμό.

Χιλιάδες οικογένειες δημοσιογράφων, τηλεοπτικών συνεργατών, παρουσιαστών και τεχνικών κινδύνευσαν να έρθουν αντιμέτωπες με την απόλυση ενός – τουλάχιστον – προσώπου και ενός συγκεκριμένου εισοδήματος, όχι επειδή μία επιχείρηση δεν τα πήγαινε καλά και αποφάσισε να κλείσει αλλά επειδή το κράτος αποφάσισε να δημιουργήσει νέους θεσμούς και να σταματήσει το υπάρχον σύστημα τηλεοπτικής μετάδοσης της πληροφορίας.

Δεδομένων των ημερών, είναι πολύ σκληρό και σχεδόν αδιανόητο το κράτος να παρεμβαίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να σταματά τη λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών χωρίς να εξετάσει πρώτα τη βιωσιμότητά τους. Επιπλέον, είναι πολύ περίεργο το γεγονός ότι δεν τέθηκαν τα κατάλληλα κριτήρια στο νέο διαγωνισμό.

Κρίνεται από πολλούς ότι αυτή η κίνηση της Κυβέρνησης ΣΥ.ΡΙΖ.Α- ΑΝ.ΕΛ. στην προκειμένη φάση εξυπηρετούσε μάλλον εσωπολιτικούς σκοπούς παρά το συμφέρον του κράτους. Από αυτό το διαγωνισμό το κράτος θα κέρδιζε κάποια χρήματα τα οποία πλέον θα επιστρέψει στους διαγωνιζόμενους που τα παρέδωσαν.

Όλος ο διαγωνισμός ήταν προγραμματισμένος πρόχειρα και σε πολλά σημεία προκαλούσε ερωτηματικά.

Με την απόφαση 95/2017 η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας αποφάνθηκε σχετικά με το θέμα των τηλεοπτικών αδειών ύστερα από την από 3 Μαΐου 2016 αίτηση της Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία “ANTENNA TV ΑΕ” κατά του Υπουργού Επικρατείας. Με την αίτηση αυτή ζητήθηκε η ακύρωση της

4297/1-3-2016 απόφασης του Υπουργού Επικρατείας “Μεταβίβαση επιμέρους αρμοδιοτήτων της διαγωνιστικής διαδικασίας αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος (βλέπε παράρτημα 2) Γενικού περιεχομένου στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων της διαγωνιστικής διαδικασίας. Μαζί με τη 4297/1-3-2016 θεωρήθηκε συμπροσβαλλόμενη και η 102014/20-5-2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας περί συστάσεως- συγκροτήσεως πενταμελούς ειδικής επιτροπής διενέργειας του ανωτέρω διαγωνισμού ως συναφής με την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση.

Η Ολομέλεια του ΣτΕ αναφέρθηκε διεξοδικά στο Άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος του 1975 το οποίο ρητά επεξηγεί ότι η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του κράτους και έχουν σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης. Πρέπει πάντως να εξασφαλίζεται η ποιοτική στάθμη των εκπομπών που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας. Ειδική μνεία έγινε στο ψήφισμα της 6 Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, όπου η παράγραφος 2 του αρ.15 του Συντάγματος αντικαταστάθηκε και ξεκαθάρισε πως η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του κράτους και ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ που είναι ανεξάρτητη αρχή όπως ο νόμος ορίζει. Δυνάμει του Ν.1866/1989 (Α'222) επετράπη η λειτουργία μη κρατικών τηλεοπτικών σταθμών τοπικής εμβέλειας κατόπιν εκδόσεως αδειας χορηγούμενης χωρίς προηγούμενη διαγωνιστική διαδικασία και του 1943/1991(Α'50) με το άρθρο 85 παρ. 4 όπου επετράπη η τεχνική δικτύωση τοπικών τηλεοπτικών σταθμών με δυνατότητα απόκτησης άδειας εκπομπής εθνικής εμβέλειας χωρίς διαγωνιστικές διαδικασίες. Χρονικά απο το 1989 δεν είχε αποσαφηνιστεί ξεκάθαρα το τοπίο των τηλεοπτικών αδειών, το οποίο λειτουργούσε με παρατάσεις αποφάσεων Υπουργών ή τροποποιήσεων του Ν.1866/1989.

Με το Ν.3592/2007 θεσπίστηκε νέα διαγωνιστική διαδικασία χορηγήσεως αδειών λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών που μεταδίδουν το πρόγραμμά

τους με αναλογικό σήμα ελεύθερης λήψεως, κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας η οποία διεξάγεται απο το ΕΣΡ καθώς και διαδικασία αδειοδότησεως παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής, επίσης κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας η οποία διεξάγεται το ΕΣΡ.

Με την απόφαση 3578/2010 της Ολομέλειας του ΣτΕ και την εμφάνιση της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης επιχειρήθηκε η εν τέλει ρύθμιση της αδειότησης των καναλιών με πολλές παρατάσεις όπου με το Ν. 4279/20149 (Α'158) και το αρ. 86 του Ν. 4313/20149 (Α'261) ορίστηκε η προθεσμία ολοκλήρωσης της χορήγησης αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής ευρυεκπομπής η 31-12-2015.

Για τους παραπάνω λόγους και λόγω της προθεσμίας έως τις 31/12/2015 δημοσιεύθηκε ο Ν.4339/2015, όπου οριοθετήθηκε ο τρόπος κτήσης τηλεοπτικών αδειών επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας. Δυνάμει του Αρ.1 του Ν.4339/2015 μεταβιβάστηκε στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας οι αρμοδιότητες τη διαγωνιστικής διαδικασίας για τη χορήγηση των αδειών παρόχων που αποφασίστηκε να είναι 4 όσοι και οι υπερθεματιστές, στους οποίους θα χορηγείτο η κάθε μία άδεια.

Η 'ANTENNA TV ΑΕ' είχε έννομο συμφέρον και ήσκησε αίτηση ακυρώσεως καθώς στο αρ. 47 παρ.1 του Π.Δ. 18/1989 (Α'8) ορίζεται πως αίτηση ακυρώσεως δικαιούται να ασκήσει ο ιδιώτης ή το νομικό πρόσωπο, τους οποίους αφορά η διοικητική πράξη ή των οποίων έννομα συμφέροντα, έστω και μη χρηματικά προσβάλλονται από αυτήν.

Η αιτούσα εταιρεία ήταν και είναι ιδιοκτήτρια τηλεοπτικού σταθμού εθνικής εμβέλειας, για την ίδρυση και λειτουργία του οποίου της είχε χορηγηθεί, με βάση τις διατάξεις του Ν. 1866/1989, άδεια με την 19207/Ε/9-9-1993 κοινή απόφαση των υπουργών Προεδρίας της Κυβερνήσεως, Εσωτερικών, Οικονομικών και του Υφυπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών και ο οποίος λειτουργεί έκτοτε.

Το σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται πως με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη 4297/1-3-2016 κανονιστική απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (περί μεταβιβάσεως στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και

Επικοινωνίας επιμέρους αρμοδιοτήτων της ως άνω διαγωνιστικής διαδικασίας) πρέπει να ακυρωθεί, διότι « στο μέτρο που με την επίμαχη εξουσιοδοτική διάταξη του Ν.4339/2015(άρθρο 2^α παρ. 2) παρακάμπτεται η αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ και οι αρμοδιότητες χορήγησης των αδειών καθώς και η διενέργεια της σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας ανατίθενται στον Υπουργό (και στη γενική γραμματεία ενημέρωσης και επικοινωνίας) , η εν λόγω νομοθετική διάταξη παραβιάζει ευθέως το αρ. 15 παρ. 2 του Συντάγματος σύμφωνα με την αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001 με το άρθρο 19 παρ 1 του ν. 3051/2002 (Α' 220), ο οποίος ψηφίστηκε από τη Βουλή προστέθηκε η παράγραφος 6 στο άρθρο 4 του ν. 2863/ 2000 σύμφωνα με την οποία το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης είναι αρμόδιο χορήγησης των αδειών τηλεοπτικών σταθμών και η αρμοδιότητα αυτή διατηρήθηκε τόσο με το μεταγενέστερο ν . 3592/2007 όσο και με τον επίμαχο ν.4339/2015.

Η Αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001 είχε σκοπό να δώσει λύση στα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα που θα ανέκυπταν από τη δύναμη και την επιρροή , που είχαν οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί στη διαμόρφωση της γνώμης των πολιτών, και βρισκόταν σε συνεχή ανέλιξη καθώς και η διασφάλιση του κρατικού ελέγχου στη λειτουργία των ραδιοτηλεοπτικών μέσων. Σημαντική παράμετρος υπήρξε η προάσπιση της πολυφωνίας και της αντικειμενικής και με ίσους όρους μετάδοσης πληροφοριών, ειδήσεων ώστε να αποτρέπονται κυβερνητικές και κομματικές επιρροές και να επιτυγχάνεται η οργάνωση των ραδιοτηλεοπτικών μέσων με βάσει τις αρχές της αντικειμενικότητας της αμεροληψίας και της πολυφωνίας.

Το ΕΣΡ είναι και αυτό παράλληλα με τη νομοθετική εξουσία και τα άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, φορέας του κατά το Σύνταγμα άμεσου ελέγχου των ανωτέρω σταθμών και στο προγενέστερο της ενάρξεως λειτουργίας αυτών σταδίων.

Η αρμοδιότητα του ΕΣΡ δεν έγκειται απλώς στην τυπική έκδοση της τελικής πράξεως χορηγήσεως αδείας αλλά περιλαμβάνει και όλη τη διαδικασία η οποία θα καταλήξει στη χορήγηση της άδειας.

Επί τω τέλει η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας δέχτηκε της αίτηση ακύρωσης και ακύρωσε την 4297/1-3-2016 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας και την 10214/20-5-2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης

και Επικοινωνίας. Δυνάμει του ολοκληρωμένου σκεπτικού της απόφασης , αποφάνθηκε πως λόγω της επί σειρά παραβιαζόμενης συνταγματικής νομιμότητας, με την επ'άριστον ανοχή της λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών χωρίς την ολοκλήρωση της διαδικασίας αδειοδότησεως τους επιβάλλεται η άμεση συγκρότηση του Ε.Σ.Ρ. δυνάμει του άρ. 15 παρ. 2 του Συντάγματος προκειμένου να εξετάσει τη διαδικασία και εν τέλει να προβεί στην έκδοση τελικής πράξης περί χορήγησης τηλεοπτικής άδειας, ως το αρμόδιο κατά το νόμο όργανο της Πολιτείας.

10.1 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Μ. ΤΣΙΛΙΩΤΗΣ*

Αντισυνταγματική συμπεριφορά στο θέμα των αδειών

ΠΟΛΙΤΙΚΗ 23.03.2016

Η αναθεώρηση της διάταξης του άρθρου 15 παρ. 2 Σ το 2001 εισήγαγε τρία νέα στοιχεία σε σχέση με την αρχική της μορφή του 1975: Θεσμοποιήθηκε συνταγματικά η λειτουργία του ΕΣΡ, η οποία μέχρι τότε κατοχυρωνόταν μόνο νομοθετικά, καθορίστηκε ότι αυτό θα είναι το αποκλειστικά αρμόδιο όργανο για την άσκηση του κρατικού ελέγχου και την επιβολή των διοικητικών κυρώσεων, που υπό την ισχύ της αρχικής μορφής της παρ. 2 του άρθρου 15 Σ ασκούσαν από την εκάστοτε κυβέρνηση και διευκρινίστηκε ότι στο πλαίσιο της άσκησης του άμεσου ελέγχου υπάγεται και η χορήγηση προηγούμενης άδειας λειτουργίας. Κατά συνέπεια, η κυβέρνηση παύει να ασκεί τον άμεσο κρατικό έλεγχο, ο οποίος ασκείται πλέον αποκλειστικά από το ΕΣΡ, ενώ το τελευταίο έχει και την αποκλειστική αρμοδιότητα χορήγησης αδειών στο πλαίσιο της άσκησης του άμεσου κρατικού ελέγχου.

Ακόμη κι αν ήθελε να γίνει δεκτό ότι ο νομοθέτης μπορεί επιπλέον να θέτει το πλαίσιο της διαδικασίας και τον αριθμό των αδειών, και πάλι αυτή του η αρμοδιότητα θα πρέπει να περιορίζεται στον καθορισμό ενός ευρέος πλαισίου, δηλαδή εάν θα πρέπει ή όχι να γίνει ο διαγωνισμός, χωρίς να θίγεται η ουσία της αποκλειστικής αρμοδιότητας του ΕΣΡ, ο δε καθορισμός του αριθμού των αδειών δεν μπορεί να γίνεται κατά το δοκούν και με βάση πολιτικές ή άλλες σκοπιμότητες αλλά με βάση την τεχνική δυνατότητα λειτουργίας ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών (πρβλ. άρθρο 2 παρ. 2 Ν. 2328/1995) και την αρχή της πολυφωνίας. Μάλιστα, δεδομένου ότι ένας ραδιοφωνικός και τηλεοπτικός σταθμός λειτουργεί πλέον με κριτήρια και συμφέροντα επιχειρηματικής και ανταγωνιστικής δραστηριότητας, προστατευόμενα από θεμελιώδη δικαιώματα όπως η επιχειρηματική ελευθερία και η ελευθερία ανταγωνισμού (άρθρο 5 παρ. 1 Σ), η ιδιοκτησία (άρθρο 17 Σ) και η περιουσία (άρθρο 1 παρ. 1 Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ), ο νομοθέτης σεβόμενος τα

παραπάνω αγαθά σε συνδυασμό και με την αρχή της πολυφωνίας, θα πρέπει στο μέτρο του τεχνικά εφικτού να ανοίγει την αγορά και να δίνει τη δυνατότητα χορήγησης κατά το δυνατόν περισσότερων αδειών. Ιδιαίτερα δε προστασίας τυγχάνουν ήδη λειτουργούντες ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί λόγω των κεκτημένων στη σχετική αγορά δικαιωμάτων τους που προστατεύονται από το δικαίωμα στην ιδιοκτησία και περιουσία κατά τα ανωτέρω, η δε αφαίρεση της άδειας λειτουργίας τους ή η μη ανανέωσή τους θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα αιτιολογημένη. Με βάση λοιπόν τα ανωτέρω, που αποτελούν το καθήκον του νομοθέτη (αλλά μέχρι εκεί), θα πρέπει το ΕΣΡ (και μόνον αυτό) να εκδίδει την κανονιστική πράξη της προκήρυξης του διαγωνισμού, εάν αυτό προβλέπεται νομοθετικά, και να χορηγεί με τη μορφή εκτελεστών ατομικών διοικητικών πράξεων τις σχετικές άδειες.

Η νέα διάταξη του άρθρου 2 Α Ν. 4339/2015, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του νέου Ν. 4367/2016, περιορίζει, αντίθετα προς τα ανωτέρω, τον αριθμό των τηλεοπτικών αδειών από 8 ή 9 σε 4 χωρίς να υφίσταται ο παραμικρός αποχρών λόγος τεχνικής φύσεως, που θα δικαιολογούσε μία τέτοια μείωση, ενώ αντίθετα η ψηφιακή τεχνολογία διευκολύνει τη χορήγηση περισσότερων αδειών. Περαιτέρω, και το χειρότερο και προδήλως αντισυνταγματικό, αφαιρεί την αρμοδιότητα χορήγησης των αδειών από το κατά το Σύνταγμα αποκλειστικά αρμόδιο ΕΣΡ και τη μεταβιβάζει στον αρμόδιο υπουργό. Οι ρυθμίσεις αυτές προσβάλλουν αντικειμενικό Συνταγματικό Δίκαιο ως προς την αρμοδιότητα του οργάνου για τη χορήγηση των αδειών και υποκειμενικά θεμελιώδη δικαιώματα των ενδιαφερομένων, ιδία δε αυτών που μέχρι τώρα λειτουργούν ως τηλεοπτική επιχείρηση και κινδυνεύουν να δουν την επιχείρησή τους να κλείνει από ενδεχόμενη μη χορήγηση άδειας λόγω της μείωσης των αριθμών των αδειών. Το επιχείρημα της κυβέρνησης, όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας, ότι ο έλεγχος του ΕΣΡ περιορίζεται μόνο στην επιβολή των κυρώσεων, είναι αντίθετο κατά τα ανωτέρω στη γραμματική, συστηματική, τελεολογική και ιστορική ερμηνεία του άρθρου 15 παρ. 2 εδ. α', β' και γ' Σ και δεν στηρίζεται σε κανενός είδους διαφορετική ερμηνευτική προσέγγιση, τουλάχιστον αυτές που γνωρίζουμε από την ερμηνευτική του δικαίου.

Θεωρούμε βέβαιο ότι, ακόμη και σε επίπεδο προσωρινής δικαστικής προστασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι διοικητικές πράξεις, που θα εκδοθούν

από τον αρμόδιο υπουργό κατ' εφαρμογήν του νόμου, θα καταπέσουν, όπως (έμμεσα) και ο νόμος, στον οποίο αυτές θα ερείδονται.

* Ο κ. Χαράλαμπος Μ. Τσιλιώτης είναι επίκουρος καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

(Γνωμοδότηση): Είναι συνταγματικώς επιτρεπτή η ανάθεση στον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό της αρμοδιότητας διεξαγωγής ανοικτού διεθνούς διαγωνισμού για την αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης;

I. Από τον Υπουργό Επικρατείας κ. Νίκο Παππά τέθηκαν υπόψη μου με το υπ' αριθμ. 347 από 9.2.2016 έγγραφό του

(α) το εξής ιστορικό:

Με την παρ. Γ 2.1 ν. 4336/2015, Α'94 14/8/2015 "Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας [κ.λπ.]" αναλήφθηκε από την Ελλάδα η δέσμευση για αναγγελία προκήρυξης δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού [international open tender] υποβολής προσφορών για την απόκτηση τηλεοπτικών αδειών. Η δέσμευση αυτή υλοποιήθηκε με τον ν. 4339/2015, Α' 133/29.10.2015 "Αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης", δυνάμει του άρθρου 1 παρ. 1 του οποίου η αδειοδότηση των παραπάνω παρόχων διενεργείται από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης [=ΕΣΡ] με διαγωνιστική διαδικασία σε υλοποίηση της σχετικής δέσμευσης της χώρας και σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζει ο νόμος αυτός.

Όμως από τις 29.10.2015 δυνάμει του άρθρου 55 παρ. 10 του παραπάνω ν. 4339/2015 το ΕΣΡ δεν είναι πλέον συγκροτημένο επειδή έληξε αυτοδικαίως η θητεία τριών από τα εναπομείναντα τέσσερα μέλη του. Η συγκρότησή του ΕΣΡ μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 101Α του Συντάγματος, να λάβει χώρα μόνο με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής με ομοφωνία ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των 4/5 των μελών αυτής.

Η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής συνεκλήθη επανειλημμένως χωρίς όμως να επιτύχει την συγκρότηση της παραπάνω απαιτούμενης πλειοψηφίας, ενώ μάλιστα, όπως προκύπτει από δηλώσεις προθέσεων κρίσιμων παραγόντων, δεν διαφαίνεται ούτε προοπτική συγκρότησής της και

(β) τα εξής έγγραφα:

Πρακτικά της από 19/01/2016 Συνεδρίασης της Διάσκεψης των Προέδρων (Περίοδος ΙΖ' - Σύνοδος Α')

Πρακτικά της 1/02/2016 Συνεδρίασης της Διάσκεψης των Προέδρων (Περίοδος ΙΖ' - Σύνοδος Α')

Απόσπασμα (Μη διορθωμένα) Πρακτικά της από 9/02/2016 Συνεδρίασης της Διάσκεψης των Προέδρων (Περίοδος ΙΖ' - Σύνοδος Α')

Πρακτικό της 2/02/2016 Συνεδρίασης της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας (Περίοδος ΙΖ' - Σύνοδος Α')

Αντίγραφο της από 9 Φεβρουαρίου 2016 γραπτής δήλωσης του κ. Προέδρου της Βουλής.

Ενόψει των παραπάνω μου τέθηκε το εξής ερώτημα:

”Είναι συνταγματικώς επιτρεπτή η ανάθεση, με διάταξη τυπικού νόμου, στον καθ' ύλη αρμόδιο Υπουργό της αρμοδιότητας για την διεξαγωγή διεθνούς ανοικτού διαγωνισμού για την αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης;”

Για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό πρέπει να ληφθούν υπόψη (Α) η φύση του προς αδειοδότηση αντικειμένου και (Β) το συνταγματικό πλαίσιο για την απάντηση της ερώτησης.

Όσον αφορά στην φύση του προς αδειοδότηση αντικειμένου.

Η αδειοδότηση στην οποία αναφέρεται το ερώτημα αφορά σε παροχή υπηρεσιών επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής, η οποία, κατά διατύπωση της εισηγητικής έκθεσης αλλά και του άρθρου 1 παρ. 2 του παραπάνω ν. 4339/2015 αποτελεί

”υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 106 παρ. 2 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνίσταται στην παροχή στο κοινό τηλεοπτικών υπηρεσιών βάσει προϋποθέσεων όρων και διαδικασιών που διασφαλίζουν αφενός τη νομιμότητα, τη διαφάνεια, την πολιτική και πολιτισμική πολυμέρεια και πολυφωνία και τον ελεύθερο και ανόθευτο οικονομικό ανταγωνισμό στον ευρύτερο τομέα των μέσων ενημέρωσης και, αφετέρου, την παροχή στο κοινό υψηλού επιπέδου τηλεοπτικών υπηρεσιών.”

Η παροχή των παραπάνω υπηρεσιών είναι παροχή δημόσιας υπηρεσίας. Πράγματι, όπως ειδικότερα διαλαμβάνει το Πρακτικό Επεξεργασίας 188/2003 του Συμβουλίου της Επικρατείας ο συνταγματικός νομοθέτης, μετά την αναθεώρηση του 2001, από την διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 Σ

”προκύπτει η ιδιαίτερη νομική φύση της ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής, που αποτελεί περιεχόμενο δημόσιας υπηρεσίας με τη λειτουργική έννοια του όρου. Η δημόσια αυτή υπηρεσία μπορεί να ασκείται είτε από το ίδιο το Κράτος (κρατική ραδιοφωνία και τηλεόραση), είτε από ιδιώτες κατά παραχώρηση (ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση), η άσκησή της δε γίνεται, κατά ρητή συνταγματική πρόβλεψη, υπό τον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος αυτός καθιστά συνταγματικά ανεκτή την παρέμβαση του νομοθέτη στη νομική μορφή και σε εσωτερικά ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας των αναδόχων της δημόσιας υπηρεσίας που συνεπάγεται την επιβολή περιορισμών στην προστατευόμενη από το άρθρο 5 του Συντάγματος οικονομική ελευθερία.”

Τούτο άλλωστε γινόταν ήδη παραδεκτό και πριν την έκδοση του παραπάνω Πρακτικού Επεξεργασίας, αλλά και πριν την αναθεώρηση του 2001, η οποία εισήγαγε στα άρθρα 14 και 15 Σ την σημερινή τους μορφή, (βλ. αντί άλλων και Ν. Αλιβιζάτου, Κράτος και Ραδιοτηλεόραση, 1986, σελ. 42 επ.), όπως ενδεικτικά προκύπτει και από την εισηγητική έκθεση στον νόμο 2644/1998, όπου, παρά το ότι ο νόμος αναφερόταν στην συνδρομητική τηλεόραση, σημειώνεται χαρακτηριστικά ότι

”Από την ίδια την έννοια της δημόσιας λειτουργίας, όπως είναι σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος η ραδιοφωνία και η τηλεόραση, απορρέει η ανάγκη

υιοθέτησης ορισμένων κανόνων και αρχών για τον τρόπο με τον οποίο ασκείται μία δημόσια λειτουργία και παρέχεται στο κοινό η αντίστοιχη δημόσια υπηρεσία.”

Ο διαγωνισμός λοιπόν στον οποίο αναφέρεται το ερώτημα είναι διαγωνισμός για παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας με την λειτουργική έννοια του όρου.

Όσον αφορά στο συνταγματικό πλαίσιο για την απάντηση της ερώτησης.

Η απάντηση στο ερώτημα θεμελιώνεται στο άρθρο 15 παρ. 2 Σ, κατά το οποίο

”Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας. [...]”

Το άρθρο 15 παρ. 2 Σ θεσπίζει άμεσο έλεγχο του κράτους επί της ραδιοτηλεόρασης. Από το γράμμα της διάταξης, και ειδικότερα από τον προσθετικό σύνδεσμο ”και”, προκύπτει ότι ο άμεσος αυτός έλεγχος μπορεί να λάβει περισσότερες μορφές μεταξύ των οποίων ”και την μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας”. Η διάταξη θέτει επίσης τους σκοπούς χάριν των οποίων θεσπίζεται ο έλεγχος αυτός καθώς και τις αποκλειστικές αρμοδιότητες που, συναφώς με την εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού ανατίθενται στο ΕΣΡ, το οποίο μάλιστα ορίζεται ως ”ανεξάρτητη αρχή”.

Συναφώς με τον έλεγχο του κράτους, η διάταξη διαφυλάσσει αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ όσον αφορά στον έλεγχο σχετικά με αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την

προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας και εν γένει την διασφάλιση της διαφάνειας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση και κατά την έννοια του άρθρου 14 παρ. 9 Σ. Κατ' αποκλειστικότητα δηλαδή η διάταξη επιφυλάσσει στο ΕΣΡ την αρμοδιότητα να μεριμνά (ασκώντας έλεγχο και επιβάλλοντας κυρώσεις) ώστε να γίνεται σεβαστό το κατά το παραπάνω Πρακτικό Επεξεργασίας

”δικαίωμα των πολιτών σε μία πολυφωνική πληροφόρηση υπηρετείται και με τους ειδικούς συνταγματικούς σκοπούς της ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας που θεσπίζονται στο άρθρο 15 παρ. 2 του” Συντάγματος”, δηλαδή την αρμοδιότητα συναφώς με την τήρηση των παραπάνω συνταγματικών πλαισίων και την επιβολή κυρώσεων αποκλειστικά στο ΕΣΡ.

Δεν αποκλείει όμως το άρθρο 15 παρ. 2 Σ, αλλά και δεν επιβάλλει την ανάθεση στο ΕΣΡ και αρμοδιοτήτων συναφώς με την εφαρμογή του καθεστώτος προηγούμενης άδειας-πράγμα που άλλωστε σειρά νομοθετημάτων προέβλεπε επί δεκαετίες, έστω και αν ματαιώσ. Το άρθρο 15 παρ. 2 Σ δηλαδή κατοχυρώνει έναν ”πυρήνα” αποκλειστικών αρμοδιοτήτων του ΕΣΡ [Ευ. Βενιζέλου, Το αναθεωρητικό κεκτημένο, σελ. 216], δεν αναθέτει όμως κατά συνταγματική αναγκαιότητα και το σύνολο των αρμοδιοτήτων που ανάγονται σε κρατικό έλεγχο επί των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών στο ΕΣΡ. Ή, κατ' άλλη διατύπωση, ”ο ‘έλεγχος’ που ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του [Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού] Συμβουλίου δεν εξαντλεί το περιεχόμενο του αμέσου ελέγχου του κράτους.” [Αθ. Τσεβά, Ο θεσμικός ρόλος του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης στο νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, ΘΠΔΔ, 2 (2009), σελ. 790 επ.] Επικουρικώς σημειώνεται ότι και άλλες μορφές άμεσου κρατικού ελέγχου που ασκούνται επί των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, όπως ο έλεγχος της τήρησης των φορολογικών και γενικότερα οικονομικών υποχρεώσεων των παρόχων τηλεοπτικών εκπομπών ή ο έλεγχος για την τήρηση της εργατικής, ασφαλιστικής κ.λπ. νομοθεσίας εκ μέρους τους δεν ασκείται από το ΕΣΡ, ούτε συντρεχόντως, ούτε, πολλώ έλασσον, αποκλειστικώς.

Με άλλες λέξεις: συνταγματικός σκοπός του άρθρου 15 Σ είναι να ασκείται άμεσος έλεγχος του κράτους στην ραδιοτηλεόραση, τούτος δε να ”λαμβάνει και την μορφή

του καθεστώτος προηγούμενης άδειας”, προς καλύτερη δε εξυπηρέτηση δε αυτού του σκοπού θεσπίσθηκε το ΕΣΡ και η κατ’ άρθρο 101Α Σ διαδικασία συγκρότησής του και όχι το αντίθετο. Δεν είναι δηλαδή αυτοσκοπός η κατ’ άρθρο 101Α διαδικασία συγκρότησης του ΕΣΡ, και πάντως τέτοιας αξίας που να είναι ικανός να ματαιώσει την πραγματοποίηση του ελέγχου της ραδιοτηλεόρασης που προβλέπει το άρθρο 15 Σ.

Ο διαγωνισμός στον οποίο αναφέρεται το ερώτημα αφορά σε χορήγηση αδειών σε ”παρόχους περιεχομένου” ”επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης” κατά το περιεχόμενο που δίδει στις έννοιες αυτές το άρθρο 2 παράγραφοι αντιστοίχως 6 και 14 του ν. 3592/2007 (Α’,161, 19/7/2007), δηλαδή σε επιχειρήσεις ”που διαθέτουν ολοκληρωμένο ραδιοτηλεοπτικό περιεχόμενο προς μετάδοση στο ευρύ κοινό [κ.λπ.]” μέσω ραδιοτηλεοπτικού φάσματος, δηλαδή ”[συνόλου] συχνοτήτων που διατίθεται για ασύρματη μετάδοση ραδιοτηλεοπτικού σήματος”, κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 13 του παραπάνω ν. 3592/2007. Το φάσμα των ραδιοσυχνοτήτων όμως, κατά πάγια νομολογία του ΣτΕ,

”αποτελεί σπάνιο πόρο(...), η διαχείριση του οποίου συνιστά κυριαρχικό δικαίωμα του Κράτους (...). Αποτελεί επομένως δημόσιο αγαθό, και μάλιστα με σημαντική οικονομική αξία (...) εφόσον η χορήγηση αδειάς χρήσεώς του δίνει στον κάτοχο αυτής τη δυνατότητα να αποκομίσει σημαντικά οικονομικά οφέλη και του παρέχει πλεονεκτήματα έναντι άλλων επιχειρηματιών που θα ήθελαν επίσης να χρησιμοποιούν και να εκμεταλλεύονται τον πόρο αυτόν (...)”

[ΣτΕ 2594/2015, όπου και παραπομπές σε πολλές παρόμοιες]

Η παραπάνω νομολογία, που αναφέρεται σε αναλογικό σήμα, έχει εφαρμογή και στον αναφερόμενο σε ψηφιακό σήμα παρόντα διαγωνισμό. Η διαγωνιστική διαδικασία αναφέρεται στην κατ’ άρθρο 13 παρ. 1 του ν. 3502/2007 (Α’ 161, 19.7.2007) ”παροχή τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών υπηρεσιών μέσω επίγειας ψηφιακής τεχνολογίας με χρήση ραδιοσυχνοτήτων που έχουν χορηγηθεί για την εκπομπή τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού ψηφιακού σήματος”, απ’ όπου προκύπτει ότι ανάγεται στον εκεί προσδιοριζόμενο περιορισμένο αριθμό συχνοτήτων. Η σπάνις άλλωστε των

συχνοτήτων ψηφιακού επιβεβαιώνεται και από την παρ. 18 της από 13.9.2013 ΥΑ Οικ. 45858/1799/Φ 150, (Β' 2359 από 20.9.2013), όπου ρητώς μνημονεύεται ότι

”το ραδιοφάσμα είναι σπάνιος πόρος και η χορήγησή του για χρήση πρέπει να εξασφαλίζει βιώσιμα δίκτυα και επαρκή ανταγωνισμό.”

Για την ταυτότητα λοιπόν του νομικού λόγου, το συνταγματικό έρεισμα για την απάντηση στο ερώτημα είναι το ίδιο με εκείνο που αφορά στις μηδέποτε χορηγηθείσες άδειες εκπομπών αναλογικού σήματος. Σχετικά με την περίπτωση εκείνη, η κρίσιμη και για το παρόν ερευνώμενο ζήτημα ΣτΕ 3578/2010 (Ολ.), η οποία, μετά από εξαντλητική παράθεση του ιστορικού της επί δεκαπενταετίας και πλέον –τότε- διαρκούς παραβίασης του Συντάγματος λόγω της μη χορήγησης των απαιτούμενων διοικητικών αδειών, δέχθηκε ότι ”οι αριθμητικά περιορισμένες ραδιοσυχνότητες για την πραγματοποίηση τηλεοπτικών εκπομπών αναλογικού σήματος” –σήμερα και ψηφιακού-

”αποτελούν δημόσιο αγαθό” αυτό δε ”προσβάλλεται όταν η χρήση των ραδιοσυχνοτήτων γίνεται χωρίς την απαιτούμενη διοικητική άδεια, δηλαδή αυθαιρέτως και παρανόμως.”

Η ίδια εκείνη απόφαση έκρινε ότι η επί περίπου εικοσαετία μη έκδοση των απαιτούμενων διοικητικών αδειών παραβιάζει το Σύνταγμα αφενός κατά το ότι αντιβαίνει στην αρχή του κράτους δικαίου, αφετέρου δε επειδή

”αντιβαίνει προς την συνταγματική αρχή της ισότητας. Διότι θέτει τα πρόσωπα εκείνα, τα οποία, ενώ είχαν την πραγματική δυνατότητα και την βούληση να ιδρύσουν τηλεοπτικό σταθμό, δεν το έπραξαν όμως αυθαιρέτως και δεν παρέβησαν τον νόμο, σε εξόχως μειονεκτική μοίρα σε σχέση με τα πρόσωπα, τα οποία, με την αυθαίρετη κατάληψη ραδιοσυχνότητας, ίδρυσαν παρανόμως, χωρίς δηλαδή άδεια, τηλεοπτικό σταθμό. Πράγματι, τα τελευταία αυτά πρόσωπα νέμονται τομέα της αγοράς τηλεοπτικών υπηρεσιών, η λειτουργία της οποίας μάλιστα συνδέεται με την, καίριας σημασίας σε μία δημοκρατική πολιτεία, άσκηση των δικαιωμάτων του πληροφωρείν και του πληροφωρείσθαι.”

Την υποχρέωση της πολιτείας να παρεμβαίνει, μέσω του συνόλου των συνταγματικών της θεσμών, επισημαίνει άλλωστε και επιβεβαιώνει και η ΣτΕ 1901/2014 (Ολ.), δεχόμενη ότι "το κράτος καθίσταται ο ρυθμιστής της λειτουργίας της ραδιοτηλεόρασης και ο εγγυητής του πλουραλισμού των ιδεών και των πληροφοριών που μεταδίδονται", και, ειδικότερα "το κράτος (η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία, καθώς και το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή) υποχρεούται, απέχοντας από επεμβάσεις στο περιεχόμενο των εκπομπών, να λαμβάνει όλα τα αναγκαία θετικά μέτρα (νομοθετικά, οργανωτικά, διοικητικά και ουσιαστικά) [...] ώστε να διασφαλίζεται η καθολική παροχή της ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας στην εθνική επικράτεια με πλήρη σεβασμό των προαναφερομένων συνταγματικών αξιών, με διαφάνεια ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς, την οικονομική κατάσταση και τη χρηματοδότηση των μέσων ενημέρωσης, καθώς και με την αποτροπή της συγκέντρωσης του ελέγχου των μέσων αυτών."

Πέραν του συνταγματικού λόγου, συντρέχει και πρόσθετος λόγος δημοσίου συμφέροντος, και μάλιστα –ενόψει και της γενικότερης νομολογίας του ΣτΕ όσον αφορά την αναγκαιότητα μέτρων προς αντιμετώπιση της ιδιαίτερας κρίσιμης δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας- ιδιαίτερος εντόνου δημοσίου συμφέροντος, συνιστάμενος στο να κινηθεί, ως τάχιστα, η διαδικασία της διεξαγωγής του δημοσίου διεθνούς διαγωνισμού, ο οποίος προκηρύχθηκε κατά τα εκτεθέντα και στο ιστορικό της παρούσας με τον ν. 4339/2015, "Αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης", (Α' 133 από 29.10.2015) σε συμμόρφωση προς δέσμευση που ανέλαβε η χώρα κυρώνοντας Σχέδιο Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, δηλαδή το ήδη εφαρμοζόμενο τρίτο Μνημόνιο

Σημειωτέο επίσης ότι η κύρωση του τρίτου Μνημονίου που έλαβε χώρα με τον ν. 4336/2015 υπερψηφίσθηκε με σπάνια για τα ελληνικά κοινοβουλευτικά δεδομένα ευρεία πλειοψηφία, πράγμα που επίσης καταδεικνύει ότι η τήρηση των μέσω του νόμου αυτού κυρωθεισών δεσμεύσεων αποτελεί πράγματι λόγο δημοσίου συμφέροντος, και μάλιστα τόσο μείζονος συμφέροντος, ώστε να συμφωνήσει επ'

αυτού η συντριπτική πλειοψηφία της βουλής, περιλαμβανομένων της κυβερνητικής πλειοψηφίας, της μείζονος αντιπολίτευσης και αρκετών βουλευτών εκ της ελάσσονος αντιπολίτευσης.

Το άρθρο 1 παρ. 1 του παραπάνω ν. 4339/2015 προβλέπει ότι "η διαγωνιστική διαδικασία" για την αδειοδότηση στην οποία αναφέρεται το ερώτημα διενεργείται από το ΕΣΡ μέσω δημοπρασίας σε υλοποίηση της σχετικής δέσμευσης της χώρας και σύμφωνα με όσα ειδικότερα ορίζει ο νόμος αυτός. Όμως από τις 29.10.2015 δυνάμει του άρθρου 55 παρ. 10 του παραπάνω ν. 4339/2015 το ΕΣΡ δεν είναι συγκροτημένο επειδή έληξε αυτοδικαίως η θητεία τριών από τα εναπομείναντα τέσσερα μέλη του. Η συγκρότησή του ΕΣΡ μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 101Α του Συντάγματος, να λάβει χώρα με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής με ομοφωνία ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των 4/5 των μελών αυτής.

Από τα έγγραφα υπό Ι, β 1-3 που έθεσε υπόψη μου ο ερωτών Υπουργός προκύπτει ότι αφενός κινήθηκε η διαδικασία για την συγκρότηση του ΕΣΡ σύμφωνα τα προβλεπόμενα από το άρθρο 101Α Σ και αφετέρου ότι η διαδικασία αυτή απέβη άκαρπη. Άλλωστε, όπως προκύπτει από το παραπάνω υπό Ι, β, 4 έγγραφο που έθεσε υπόψη μου ο ερωτών Υπουργός (Περίοδος ΙΖ' - Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, Σύνοδος Α' Πρακτικό, Αδιόρθωτα), ο εκπρόσωπος της Μείζονος Αντιπολιτεύσεως βουλευτής κ. Ιωάννης Τραγάκης στην Συνεδρίαση της 2/02/2016 της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας δήλωσε ότι

"Συμμετέχοντας και στη Διάσκεψη των Προέδρων χθες, έγινε για δεύτερη φορά ψηφοφορία για το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, η οποία και αυτή απέβη άκαρπη, όπως όσες ψηφοφορίες κι αν κάνει η κυβέρνηση τα 4/5 δεν πρόκειται να τα «πιάσει» ποτέ σε καμία από τις Ανεξάρτητες Αρχές απ' ότι φαίνεται" η δε εκτίμησή του αυτή επιβεβαιώθηκε πλήρως από το ότι ούτε στην επακολουθήσασα στις 9.2.2016 νέα Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής σχηματίστηκε η απαιτούμενη από το άρθρο 101Α Σ πλειοψηφία ώστε να συγκροτηθεί κατά την συνταγματική πρόβλεψη το ΕΣΡ.

Επιπροσθέτως, από το παραπάνω υπό Ι, β, 5 έγγραφο που έθεσε υπόψη μου ο ερωτών Υπουργός προκύπτει ότι και ο κ. Πρόεδρος της Βουλής συμμερίζεται την εκτίμηση

του κ. εκπροσώπου της αξιωματικής αντιπολίτευσης ότι, τουλάχιστον το γε νυν έχον, δεν είναι εφικτή η συγκρότηση της απαιτούμενης κατά το άρθρο 101Α πλειοψηφίας ώστε να συγκροτηθεί ΕΣΡ, το οποίο και στην συνέχεια να διεξαγάγει τις προβλεπόμενες για την αδειοδότηση στην οποία αναφέρεται το ερώτημα διαδικασίες.

Τούτο όμως οδηγεί σε αδυναμία να πραγματοποιηθεί, για μία ακόμη φορά, ο συνταγματικός σκοπός του άρθρου 15 παρ. 2 Σ, ο συνιστάμενος στον δια της εισαγωγής καθεστώτος προηγούμενης άδειας άμεσος έλεγχος του κράτους επί της τηλεόρασης (κατά την έκταση στην οποία αναφέρεται το ερώτημα), άρα και την συνέχιση, προϊούσης ήδη της τρίτης δεκαετίας της συνεχιζόμενης επί του θέματος των αδειοδοτήσεων των τηλεοπτικών σταθμών παραβίασης του Συντάγματος, αλλά και της σοβαρής διακινδύνευσης, αν όχι και ματαίωσης, της εξυπηρέτησης του μείζονος δημοσίου συμφέροντος, το οποίο συνίσταται στην αποκόμιση του αναμενόμενου οικονομικού οφέλους από την τελική παραχώρηση των αδειών αυτών.

Η παραπάνω περιγραφείσα κατάσταση οδηγεί σε ένα ιδιότυπο κενό: ενώ προβλέπεται από τον νόμο 4339/2015 όργανο –το ΕΣΡ- για να διεξαγάγει τις παραπάνω διαγωνιστικές διαδικασίες, αυτό το όργανο δεν είναι συγκροτημένο ούτε αναμένεται να συγκροτηθεί στο σε προβλεπόμενο χρόνο. Ενόψει όμως των παραπάνω, και ιδίως των σημειούμενων στις παραπάνω υπό III, Β, 4 και 5 παραγράφους όπως και στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο, παρίσταται αναγκαίο να ορισθεί ένα κρατικό όργανο το οποίο και θα τις διεξαγάγει.

Το αντίθετο θα σήμαινε την ματαίωση του συνταγματικού σκοπού του άρθρου 15 παρ. 2 Σ με την περαιτέρω συνέχιση της κατά τα παραπάνω παραβίασης του Συντάγματος. Όμως η περαιτέρω συνέχιση της κατά τα παραπάνω παραβίασης του Συντάγματος, η οποία επιπροσθέτως συνεπάγεται και την για αόριστο χρόνο μη εξυπηρέτηση του παραπάνω σκοπού επείγοντος μείζονος δημοσιονομικού συμφέροντος, προς τις οποίες τείνει η κατά τα ανωτέρω διαφαινόμενη αδυναμία συγκρότησης του ΕΣΡ δεν είναι συνταγματικά ανεκτές. Το αντίθετο, το να περιμείνει δηλαδή η διεξαγωγή των διαγωνιστικών διαδικασιών μέχρις ότου είτε σχηματισθεί (σε αυτήν την βουλευτική περίοδο ή σε μία επόμενη ή άχρι καιρού) η προβλεπόμενη από το άρθρο 101Α Σ πλειοψηφία συγκρότησης του ΕΣΡ ή και το να αναθεωρηθεί η

διάταξη αυτή θα σήμαινε ότι η διαδικασία συγκρότησης του ΕΣΡ αποτελεί συνταγματικό σκοπό μείζονα της άσκησης του αμέσου κρατικού ελέγχου στην τηλεόραση που συνιστά η ρητώς προβλεπόμενη από το άρθρο 15 παρ. 2 Σ καθεστώτος προηγούμενης άδειας, ικανή να ματαιώσει την συνταγματική υποχρέωση πραγματικής εφαρμογής καθεστώτος προηγούμενης άδειας, αλλά και το ότι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, όπως και η τελική συμμόρφωση στην σχετική δέσμευση που ανελήφθη κατά τα παραπάνω με το τρίτο Μνημόνιο έχει ήσσονα αξία από την διαδικασία συγκρότησης του ΕΣΡ. Τούτο όμως θα ήταν συνταγματικώς άτοπο, δεδομένου ότι τόσο το γράμμα του άρθρου 15 παρ. 2 Σ, όσο και η ορθή και συνεπής προς την σχετική και προπαρατεθείσα σταθερή νομολογία ερμηνεία του, επιτρέπουν την εξεύρεση λύσης συμβατικής προς το γράμμα του Συντάγματος, εναρμονισμένης προς την ως τώρα τάση της νομολογίας, σύμφωνης προς το πνεύμα του Συντάγματος –τελικά δηλαδή σύμφωνης προς το Σύνταγμα- η οποία δεν θα ματαιώνει ούτε τον συνταγματικό σκοπό του αμέσου ελέγχου της τηλεόρασης μέσω και της πλήρους εισαγωγής του καθεστώτος προηγούμενης άδειας, ούτε την συμμόρφωση προς την παραπάνω σχετική δέσμευση της χώρας, αλλά ούτε και την εξυπηρέτηση του δημοσίου σκοπού του συνιστάμενου σε καθ' εαυτή την αποκόμιση του προσδοκώμενου από το Δημόσιο οικονομικού οφέλους.

Υπό το πρίσμα των παραπάνω γεννάται ζήτημα ποιο κρατικό όργανο έχει την αρμοδιότητα να προβεί στα αναγκαία για την κατά Σύνταγμα και προς το δημόσιο συμφέρον διεξαγωγή των διαγωνιστικών διαδικασιών στις οποίες αναφέρεται το ερώτημα.

Κρατικό όργανο το οποίο να θεωρηθεί ότι δύναται να ασκήσει την αρμοδιότητα που ο νόμος ανέθεσε στο μη συγκροτούμενο ΕΣΡ, ενόψει ιδίως και του ότι το ΕΣΡ είναι μία προβλεπόμενη από το Σύνταγμα ανεξάρτητη αρχή δεν υπάρχει. Κατά συνέπεια, το μόνο όργανο το οποίο είναι συνταγματικώς επιτρεπτό να αποφασίσει σχετικά με το ποιο κρατικό όργανο ή αρχή θα διεξαγάγει τις παραπάνω συνταγματικά αναγκαίες και από άποψη δημοσίου συμφέροντος επιβαλλόμενες διαγωνιστικές διαδικασίες είναι η βουλή, ως έχουσα την γενική αρμοδιότητα να παράγει οποιουσδήποτε κανόνες δικαίου δεν προσκρούουν στο Σύνταγμα ή σε άλλες δεσμεύσεις με ισχύ υπέρτερη του

τυπικού νόμου. Περαιτέρω συνέπεια αυτού είναι ότι η βουλή έχει την αρμοδιότητα να ορίσει με νομοθετική διάταξη το κρατικό όργανο –κατά το ερώτημα τον καθ' ύλη αρμόδιο Υπουργό- το οποίο και θα διεξαγάγει τις παραπάνω διαγωνιστικές διαδικασίες.

Με βάση τα παραπάνω στο ερώτημά που μου τέθηκε η απάντησή μου είναι:

Η ανάθεση, με διάταξη τυπικού νόμου, στον καθ' ύλη αρμόδιο Υπουργό της αρμοδιότητας για την διεξαγωγή διεθνούς ανοικτού διαγωνισμού για την αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης δεν προσκρούει σε καμία συνταγματική διάταξη.

Αθήνα, 11.2.2016

Καθηγητής Γιάννης Ζ. Δρόσος

Οι ανεξάρτητες αρχές μετά την αναθεώρηση του Ελληνικού Συντάγματος του 1975/1986/2001

29 Οκτωβρίου 2002

[...]V. Πρέπει επίσης να σημειώσω ότι η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή αφιέρωσε πολύ χρόνο και πολύ μεγάλη ένταση στο ζήτημα των ανεξαρτήτων αρχών και φαίνεται να έχει πλήρη συνείδηση της τυπολογίας τους. Είχα την ευκαιρία να παρουσιάσω, ως εισηγητής της πλειοψηφίας, μία πρόταση ταξινόμησης των ανεξάρτητων αρχών σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες:

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει ανεξάρτητες αρχές που λειτουργούν ως θεσμικές εγγυήσεις, οι οποίες περιβάλλουν τα συνταγματικά δικαιώματα. Αυτό, όπως είπα, αφορά κυρίως τα άρθρο 9Α και 19 του Συντάγματος, την Αρχή Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων και την Αρχή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών.

Η δεύτερη μεγάλη κατηγορία είναι οι αρχές που ασκούν εποπτεία στη δημόσια διοίκηση. Πρόκειται για το Συνήγορο του Πολίτη (άρθρο 103 παρ. 9) και για το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, το οποίο δεν ονοματίζεται μεν στο Σύνταγμα αλλά ευθέως παραπέμπει εκεί το αναθεωρημένο άρθρο 103 παράγραφος 7 του Συντάγματος.

Η τρίτη μεγάλη κατηγορία είναι οι ανεξάρτητες αρχές που ασκούν εποπτεία στη λειτουργία της αγοράς. Εδώ πρόκειται για αρχές που δεν είναι μεν συνταγματικά κατοχυρωμένες αλλά οπωσδήποτε συνταγματικά απολύτως ανεκτές και αναφέρομαι κυρίως στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, στην Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, το οποίο είναι το κατεξοχήν παράδειγμα της τέταρτης κατηγορίας, που περιλαμβάνει τις μεικτής φύσης ανεξάρτητες αρχές. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης κατά το άρθρο 15 παράγραφος 2 του Συντάγματος προστατεύει το συνταγματικό δικαίωμα στην πληροφόρηση, άρα είναι θεσμική εγγύηση για την άσκηση του δικαιώματος αυτού. Ασκει, επίσης, την εποπτεία του κράτους άρα εκφράζει έναν πολύ σημαντικό τομέα της δημόσιας διοίκησης στη λειτουργία της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς. Συνθέτει συνεπώς χαρακτηριστικά και των τριών προηγούμενων κατηγοριών. [...]

[...]Αντιθέτως, τα θέματα που χειρίζεται το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, τα θέματα που χειρίζεται η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, αφορούν τον πυρήνα όχι απλά και μόνο της πολιτικής, αλλά και της οικονομικής και της επικοινωνιακής εξουσίας και εκεί το να δώσει κανείς πειστικές και πλήρεις απαντήσεις είναι πολύ δύσκολο. Είναι πολύ δύσκολο γιατί ο ίδιος ο φορέας της ανεξάρτητης αρχής όπως και ο φορέας της πολιτικής εξουσίας βρίσκεται μέσα στο πεδίο τεραστίων συγκρούσεων.

Πιστεύω ότι οι φορείς άσκησης αυτών των αρμοδιοτήτων των ανεξάρτητων αρχών αντιλαμβάνονται πόσο δύσκολο και επώδυνο είναι να ασκεί κανείς πολιτική εξουσία και να στέκεται όρθιος όταν αντιμετωπίζει όχι ένα συμφέρον, αλλά τη σύγκρουση των συμφερόντων. Όταν βρίσκεται στο μαγνητικό πεδίο της σύγκρουσης των συμφερόντων. Εκεί χρειάζεται και αρετή και τόλμη. Όταν όμως κάποιος είναι εξοπλισμένος με εγγυήσεις θεσμικές και από το Σύνταγμα και από το νόμο και από τον Κανονισμό της Βουλής και έχει επιλεγεί για τον σκοπό αυτό οφείλει να την δείξει αυτή την τόλμη και αυτή την αρετή.

Παραράς: Ο νόμος για τις άδειες είναι αντισυνταγματικός

Δευτέρα 5 Σεπτεμβρίου 2016, 1:49μμ

Σίγουρος για την αντισυνταγματικότητα του νόμου για τις τηλεοπτικές άδειες εμφανίστηκε ο επίτιμος αντιπρόεδρος του ΣτΕ Πέτρος Παραράς.

Όπως ανέφερε ο κ. Παραράς δεν μπορούσε να ξεκινήσει η διαδικασία χωρίς να έχει συγκροτηθεί το ΕΣΡ. «Από άποψης συνταγματικού δικαίου είναι σαφές ότι ο αρμόδιος για να δώσει την άδεια είναι ο υπουργός κατόπιν συμφώνου γνώμης του ΕΣΡ, το οποίο δεν υπάρχει. Δεν υπάρχει εφαρμογή του Δικαίου της ανάγκης (που επικαλείται η κυβέρνηση για την παράκαμψη του ΕΣΡ), είναι για άλλες περιπτώσεις», είπε στον ραδιοφωνικό σταθμό Alpha 989 για να προσθέσει:

«Υπήρχε θέμα με το ΕΣΡ. Δεν μπορεί ένας να κάθεται επί 10 χρόνια επειδή δεν μπορούν να βρεθούν τα 4/5 για να εκλεγεί ένας άλλος. Να συμφωνήσουν οι πολιτικές παρατάξεις. Είναι θέμα εθνικής βούλησης. Καταργούν το άρθρο 15 και κάνουν μόνοι τους, δική τους νομοθεσία. Η νομική άποψη είναι ότι ο νόμος αυτός είναι αντισυνταγματικός».

Επεσήμανε ακόμη ότι «οι 90 μέρες αφορούν τα κανάλια που πήραν άδεια». «Δεν υπάρχει διάταξη που να λέει ότι οι άλλες τέσσερις τηλεοράσεις κλείνουν. Αυτό ας το προσέξουμε λιγάκι. Αν ο αδειούχος παραβιάζει την άδεια, να του παίρνουμε την άδεια. Εφόσον υπάρχει το φάσμα και η τεχνολογία επιτρέπει 15-20 κανάλια, το κράτος δεν μπορεί να βάζει τα ελάχιστα από αυτά που θα μπορούσε να δώσει».

Εκτίμησε τέλος ότι «εάν τελικώς κλείσει ο κάθε Alpha γεννώνται θέματα αποζημιώσεων» και επισήμανε ότι ο Alpha, που βρέθηκε εκτός, είχε προσφέρει περισσότερα χρήματα από άλλον που έδωσε λιγότερα για τη διαδικασία αδειών⁴.

Άρθρο 15: (Κινηματογράφος, φωνογραφία, ραδιοφωνία, τηλεόραση)

**52. Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας.

Νόμος ορίζει τα σχετικά με την υποχρεωτική και δωρεάν μετάδοση των εργασιών της Βουλής και των επιτροπών της, καθώς και προεκλογικών μηνυμάτων των κομμάτων από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα.

---

⁴ Βάσει του άρθρου του κ. Τσιλιώτη, (βλ. Παράρτημα) το ΕΣΡ είναι αρμόδιο για την αδειοδότηση και όχι η εκάστοτε κυβέρνηση.

⁵ Με δύο αστερίσκους δηλώνονται τα σημεία της Αναθεώρησης που αναγράφονται στο Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (Παράρτημα, Πηγή Βενιζέλου)

Σύνταγμα, άδειες και δημόσιο συμφέρον

Σπύρος Βλαχόπουλος, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ορισμένες φορές για να κρίνει κάποιος ένα νόμο, θα πρέπει να τον έχει δει να εφαρμόζεται. Μόνο τότε έχει όλα τα δεδομένα μπροστά του και μπορεί να αξιολογήσει το νομοθετικό κείμενο. Βέβαια, στην περίπτωση της αδειοδότησης των τηλεοπτικών σταθμών τέθηκαν σοβαρά συνταγματικά ζητήματα ευθύς εξαρχής, με πρώτο απ' όλα το ζήτημα της αρμοδιότητας: Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, η διαδικασία αδειοδότησης ανήκει στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης και όχι σε διαγωνιστικές επιτροπές εκτός αυτού. Αυτό άλλωστε αποφάνθηκε σε δύο πρόσφατες αποφάσεις της η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας: «Η χορήγηση των αδειών... ανατίθεται σε ανεξάρτητη αρχή, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης» (ΣτΕ 1901/2014, 3914/2015). Προβληματικό ήταν από την αρχή και το θέμα του αριθμού των αδειών. Όχι μόνο γιατί ο αριθμός των τεσσάρων αδειών επικρίθηκε ως υπερβολικά μικρός και όχι μόνο γιατί θα έπρεπε να προηγηθεί ένας συνολικός σχεδιασμός για τον μέγιστο δυνατό αριθμό εθνικών, περιφερειακών και θεματικών σταθμών.

Εξίσου σημαντικό ήταν και ότι ο αριθμός αυτός καθορίστηκε από τον νομοθέτη, την πολιτική δηλαδή εξουσία, και όχι από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης ή την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών κατόπιν εμπειριστατωμένης επιστημονικής έρευνας.

Ας έρθουμε τώρα στα ζητήματα που ανέκυψαν με την ψήφιση και την εφαρμογή του νόμου. Η κοινή γνώμη είδε μια πρωτόγνωρη πλειοδοτική διαδικασία, όπου όποιος πρόσφερε τα περισσότερα χρήματα ανακηρυσσόταν και προσωρινός μειοδότης. Εδώ εντοπίζεται ένα σημαντικό πρόβλημα, το οποίο είναι και συνταγματικό. Γιατί, κατά το Σύνταγμά μας, η ραδιοτηλεόραση δεν μπορεί να εξισωθεί με μια οποιαδήποτε

επιχειρηματική δραστηριότητα. Το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος κάνει λόγο, μεταξύ άλλων, για «ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων», «κοινωνική αποστολή... της τηλεόρασης» και «πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας». Συνεπώς και πέρα από τις γενικές ρυθμίσεις για το περιεχόμενο του εκπεμπόμενου προγράμματος, θα έπρεπε να οριστούν και ποιοτικά κριτήρια στη διαγωνιστική διαδικασία για τη χορήγηση των αδειών. Η τηλεόραση δεν μπορεί να είναι μόνο χρήματα.

Τις τελευταίες ημέρες αναδείχθηκε και το ζήτημα του «πόθεν έσχες» των υπερθεματιστών. Ο έλεγχος αυτός θα έπρεπε να προηγείται της διαγωνιστικής διαδικασίας και όχι να έπεται αυτής. Γιατί εάν υποθέσουμε ότι στον έλεγχο αυτό «κόβεται» κάποιος πλειοδότης, αυτό σημαίνει ότι συμμετείχε στη διαγωνιστική διαδικασία χωρίς να το δικαιούται. Το αποτέλεσμα όμως θα μπορούσε να ήταν εντελώς διαφορετικό χωρίς τη συμμετοχή του, με αποτέλεσμα να πλήττονται η αξιοπιστία και η φερεγγυότητα του διαγωνισμού.

Σε όλα τα παραπάνω θα μπορούσαν να προβληθούν δύο αντεπιχειρήματα: Πρώτον, όπως πολλές φορές έχει τονιστεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας, αντίκειται στο Σύνταγμα η επ' αόριστον ανοχή της λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών που ιδρύθηκαν και λειτούργησαν παρανόμως επί πολλά χρόνια, χρησιμοποιώντας το δημόσιο αγαθό των τηλεοπτικών σταθμών. Ωστόσο, το αντεπιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό, γιατί σε ένα κράτος δικαίου καμία συνταγματική παραβίαση δεν θεραπεύεται με άλλη παραβίαση του Συντάγματος.

Και έρχομαι στο δεύτερο συναφές αντεπιχείρημα: Μήπως στο όνομα του δημοσίου συμφέροντος (υπό την έννοια της τάξης στο τηλεοπτικό τοπίο) πρέπει να σταματήσουμε να είμαστε «τυπολάτρες» και να «συγχωρέσουμε» κάποιες αποκλίσεις από την αρχή της νομιμότητας; Ούτε όμως και αυτό το αντεπιχείρημα ευσταθεί. Ανεξάρτητα από το κατά πόσο ο περιορισμός του αριθμού των τηλεοπτικών σταθμών μπορεί να θεωρηθεί ότι εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, η απάντηση είναι μία και την έχει δώσει το Συμβούλιο της Επικρατείας, με μια εμβληματική διατύπωση και μάλιστα σε υπόθεση που αφορούσε ραδιοφωνικούς σταθμούς: Στο δικαιοκρατικό

σύστημα που κατοχυρώνει το Σύνταγμα, το δημόσιο συμφέρον υπηρετείται όπως ορίζει η έννομη τάξη και προεχόντως το Σύνταγμα (ΕΑ ΣτΕ 143/2001).

Αναδημοσίευση από την εφημερίδα "Καθημερινή", 27.09.2016

Αλιβιζάτος: Αντισυνταγματικές οι παρεμβάσεις της κυβέρνησης για τις τηλεοπτικές άδειες

«Αντισυνταγματικές» χαρακτηρίζει σε ερώτηση δημοσιογράφου ο συνταγματολόγος Νίκος Αλιβιζάτος τις παρεμβάσεις της κυβέρνησης για τις τηλεοπτικές άδειες.

Οι λύσεις που δόθηκαν από τον νομοθέτη τόσο για την αφαίρεση της αδειοδοτικής αρμοδιότητας του ΕΣΡ από τον αρμόδιο Υπουργό, όσο και για τον περιορισμό σε τέσσερις των τηλεοπτικών αδειών εθνικής εμβέλειας αντιβαίνουν ευθέως στο Σύνταγμα.

10. 2 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αριθμός 95/2017

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 4 Ιουλίου 2016, με την εξής σύνθεση: Ν. Σακελλαρίου, Πρόεδρος, Αθ. Ράντος, Αν. Γκότσης, Ε. Σαρπ, Αντιπρόεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας, Δ. Μαρινάκης, Γ. Παπαγεωργίου, Αικ. Χριστοφορίδου, Δ. Αλεξανδρής, Δ. Σκαλτσούνης, Α.-Γ. Βώρος, Γ. Ποταμιάς, Ε. Αντωνόπουλος, Σπ.

Μαρκάτης, Σπ. Χρυσικοπούλου, Μ. Παπαδοπούλου, Δ. Κυριλλόπουλος, Α. Καλογεροπούλου, Εμμ. Κουσιουρής, Θ. Αραβάνης, Κ. Πισπιρίγκος, Α. Χλαμπέα, Δ. Μακρής, Τ. Κόμβου, Β. Αναγνωστοπούλου - Σαρρή, Σ. Βιτάλη, Η. Μάζος, Α.-Μ. Παπαδημητρίου, Σύμβουλοι, Ρ. Γιαννουλάτου, Μ. Τριπολιτσιώτη, Α. Σδράκα, Πάρεδροι. Από τους ανωτέρω οι Σύμβουλοι Σπ. Μαρκάτης και Κ. Πισπιρίγκος καθώς και η Πάρεδρος Α. Σδράκα μετέχουν ως αναπληρωματικά μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008. Γραμματέας η Μ. Παπασαράντη.

Για να δικάσει την από 3 Μαΐου 2016 αίτηση:

της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ANTENNA TV Α.Ε.», που εδρεύει στο Μαρούσι (Λεωφ. Κηφισίας 10 – 12), η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Γεώργιο Δελλή (Α.Μ. 15582), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά του Υπουργού Επικρατείας, ο οποίος παρέστη με τους: α) Ευστράτιο Συνοίκη, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους και β) Αλεξάνδρα Δημητρακοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Για το Δημόσιο παρέστησαν επίσης οι δικηγόροι: α) Ιωάννης Δρόσος (Α.Μ. 7760) και β) Ιωάννης Μαντζουράνης (Α.Μ. 7349), που τους διόρισε με υπουργική απόφαση.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 7 Ιουνίου 2016 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2 εδάφ. α, 20 και 21 του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα εταιρεία επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ' αριθμ.

4297/1.3.2016 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου Γ. Παπαγεωργίου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο της αιτούσας εταιρείας, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, και τους πληρεξούσιους και τους αντιπροσώπους του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και αφού μελετήσαμε σχετικά έγγραφα σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, λόγω κωλύματος, κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008 (Α' 241), των Συμβούλων Δ. Αλεξανδρή και Α.-Γ. Βώρου, τακτικών μελών της συνθέσεως που εκδίκασε την υπόθεση, έλαβαν μέρος αντ' αυτών στη διάσκεψη και στις ψηφοφορίες, ως τακτικά μέλη, οι Σύμβουλοι Σπ. Μαρκάτης και Κ. Πισπιρίγκος, αναπληρωματικά έως τότε μέλη της συνθέσεως (βλ. Πρακτικά Διασκέψεως της Ολομελείας 156/12.10.2016, 156Α/14.10.2016, 159/18.10.2016, 169Α/24.10.2016 και 172/26.10.2016).

2. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (Θ 0820793/4093/28.4.2016 διπλότυπο είσπραξης τύπου Α' της Δ' Δ.Ο.Υ. Αθηνών).

3. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της 4297/1.3.2016 αποφάσεως του Υπουργού Επικρατείας «Μεταβίβαση επιμέρους αρμοδιοτήτων της διαγωνιστικής διαδικασίας αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων της διαγωνιστικής διαδικασίας» (Β΄ 518/1.3.2016). Συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση, πρέπει να θεωρηθεί και η, εκδοθείσα μετά την άσκηση αυτής, 10214/20.5.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας περί «συστάσεως-συγκροτήσεως» Πενταμελούς Ειδικής Επιτροπής Διενέργειας του ανωτέρω διαγωνισμού, ως συναφής με την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση (πρβλ. ΣτΕ 380/2014 κ.ά.).

4. Επειδή, το Σύνταγμα του 1975 όρισε στο άρθρο 15 παρ. 2 ότι «Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους και έχουν σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης· πρέπει πάντως να εξασφαλίζεται η ποιοτική στάθμη των εκπομπών που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας». Με το Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (Α΄ 84) η ανωτέρω παράγραφος 2 αντικαταστάθηκε ως εξής: «Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την

υποχρεωτική και δωρεάν μετάδοση των εργασιών της Βουλής και των επιτροπών της, καθώς και προεκλογικών μηνυμάτων των κομμάτων από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα». Εξ άλλου, ως προς το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.) και τις λοιπές συνταγματικώς κατοχυρωμένες αρχές, με το άρθρο 101Α του Συντάγματος, το οποίο προστέθηκε με το προαναφερθέν Ψήφισμα της 6.4.2001 της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής, ορίσθηκαν τα εξής: «1. Όπου από το Σύνταγμα προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία ανεξάρτητης αρχής, τα μέλη της διορίζονται με ορισμένη θητεία και διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, όπως νόμος ορίζει. 2. ... Τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, όπως νόμος ορίζει. Η επιλογή τους γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της. Τα σχετικά με τη διαδικασία επιλογής ορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής. 3. ...».

5. Επειδή, με τον ν. 1866/1989 (Α΄ 222), προβλέφθηκε για πρώτη φορά η δυνατότητα ιδρύσεως και λειτουργίας μη κρατικών τηλεοπτικών σταθμών τοπικής εμβελείας, κατόπιν εκδόσεως αδείας χορηγούμενης χωρίς προηγούμενη διαγωνιστική διαδικασία (άρθρο 4) και συνάψεως σχετικής συμβάσεως παραχωρήσεως επταετούς διάρκειας (άρθρο 5), ορίσθηκε δε ότι «... Η άδεια του σταθμού ραδιοτηλεοράσεως τελειούται με τη σύναψη της συμβάσεως παραχωρήσεως και ανακαλείται αυτοδικαίως, αν μέσα σε εννέα μήνες από τη χορήγησή της δεν συναφθεί η κατά το άρθρο 5 σύμβαση...» (άρθρο 10). Από το έτος 1989 και μετά άρχισαν να λειτουργούν πολλοί τηλεοπτικοί σταθμοί αυθαιρέτως και χωρίς άδεια (βλ. Ολομ. ΣτΕ 3578/2010 σκ. 4). Όμως, κατ' εφαρμογήν του ανωτέρω νόμου (1866/1989) –καθώς και του ν. 1943/1991 (Α΄ 50), με το άρθρο 85 παρ. 4 του οποίου επετράπη η «τεχνική δικτύωση τοπικών τηλεοπτικών σταθμών, με δυνατότητα απόκτησης εθνικής εμβέλειας»– εκδόθηκε, χωρίς διαγωνιστικές διαδικασίες, περιορισμένος αριθμός αδειών ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών τοπικής εμβέλειας με δυνατότητα τεχνικής δικτύωσης για απόκτηση εθνικής εμβέλειας. Μεταξύ των αδειών αυτών περιλαμβάνεται και η χορηγηθείσα, με την 19207/Ε/9.9.1993 κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβερνήσεως, Εσωτερικών, Οικονομικών και του Υφυπουργού Μεταφορών και

Επικοινωνιών (Β΄ 713/10.9.1993), στην αιτούσα εταιρεία. Ως όρος στις άδειες αυτές περιελήφθη, σύμφωνα με την ανωτέρω ρύθμιση του άρθρου 10 του ν. 1866/1989, η ρήτρα ότι «Η άδεια του σταθμού τελειούται με τη σύναψη της συμβάσεως παραχωρήσεως και ανακαλείται αυτοδικαίως αν μέσα σε εννέα μήνες από τη χορήγησή της δεν συναφθεί η ως άνω σύμβαση». Από τα στοιχεία, όμως, του φακέλου δεν προκύπτει ότι υπεγράφη η αναγκαία κατά νόμον για την τελείωση της αδειας σύμβαση, εντός εννέα μηνών από τη χορήγησή της, χωρίς να εκδοθεί διαπιστωτική πράξη περί αυτοδικαίως ανακλήσεώς της. Πλην, μετά ένα έτος και πλέον, με το άρθρο 5 του ν. 2328/1995 (Α΄ 159/3.8.1995) –με το άρθρο 2 του οποίου προβλέφθηκε η έκδοση, κατόπιν διαγωνισμού που προκηρύσσεται με απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μ.Μ.Ε., αδειών ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών εθνικής, περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας– ορίσθηκε ότι οι άδειες που χορηγήθηκαν κατά το άρθρο 4 του ν. 1866/1989 «εξακολουθούν» να ισχύουν για ένα έτος από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού. Μετά δε την παρέλευση του χρονικού αυτού διαστήματος, με το άρθρο 4 του ν. 3438/1996 (Α΄ 211/29.8.1996), ορίσθηκε ότι η ισχύς των ανωτέρω αδειών παρατείνεται για εννέα ακόμη μήνες από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, με πρόβλεψη καταβολής σχετικού ανταλλάγματος υπέρ του Δημοσίου. Δεκαεπτά μήνες μετά την εκπονή και της ως άνω παρατάσεως, ο ν. 2644/1998 (Α΄ 233/13.10.1998) όρισε με το άρθρο 17 παρ. 3 ότι οι ανωτέρω άδειες «εξακολουθούν να ισχύουν» μέχρι την έκδοση των αδειών που είχαν προκηρυχθεί με τις 4715/Ι/27.2.1998 και 4775/Ι/3.3.1998 αποφάσεις του Υπουργού Τύπου και Μ.Μ.Ε. Μετά τέσσερα περίπου έτη, η τελευταία αυτή διάταξη αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 7 του ν. 3021/2002 (Α΄ 143/19.6.2002), η οποία όρισε ότι οι ανωτέρω άδειες «εξακολουθούν να ισχύουν» μέχρι την, οποτεδήποτε στο μέλλον, πρώτη εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 2328/1995 με την έκδοση αδειών λειτουργίας για την αντίστοιχη γεωγραφική περιοχή. Τέσσερα δε σχεδόν έτη αργότερα –ενώ, ήδη, τρεις μήνες μετά την τελευταία ως άνω διάταξη, με το άρθρο 19 παρ. 2 του ν. 3051/2002 (Α΄ 220/20.9.2002) είχαν καταργηθεί όλες οι μη ολοκληρωθείσες μέχρι τότε διαγωνιστικές διαδικασίες– ορίσθηκε με το άρθρο 15 παρ. 7 εδ. β΄ του ν. 3444/2006 (Α΄ 46/2.3.2006) ότι οι προκηρύξεις για τη χορήγηση τηλεοπτικών αδειών θα εκδοθούν μέχρι τις 30.6.2006. Η προθεσμία, όμως, αυτή (για

την έκδοση προκηρύξεως) παρετείνεται συνεχώς με επτά διαδοχικούς νόμους (άρθρα 9 παρ. 2 ν. 3548/2007 - Α' 68, 20 παρ. 5 ν. 3592/2007 - Α' 161, δεύτερο παρ. 1 ν. 3640/2008 - Α' 22, 9 ν. 3723/2008 - Α' 250, 38 ν. 3775/2009 - Α' 122, 29 παρ. 4 ν. 3838/2010 - Α' 49 και 49 παρ. 8 ν. 3905/2010 - Α' 219) μέχρι τις 31.12.2011. Εξ άλλου, με τον προαναφερθέντα ν. 3592/2007 θεσπίστηκε νέα διαγωνιστική διαδικασία χορηγήσεως αδειών λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών που μεταδίδουν το πρόγραμμά τους με αναλογικό σήμα ελεύθερης λήψεως, κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας η οποία διεξάγεται από το Ε.Σ.Ρ. (Κεφάλαιο Β', άρθρα 6-7), καθώς και διαδικασία αδειοδοτήσεως παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής, επίσης κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας η οποία διεξάγεται από το Ε.Σ.Ρ. (Κεφάλαιο Ε', άρθρο 13, το οποίο αντικαταστάθηκε στη συνέχεια με το άρθρο 80 παρ. 1 περ. στ' του ν. 4070/2012, Α' 8/10.4.2012). Περαιτέρω, με το άρθρο 5 παρ. 7 περ. α' του ίδιου νόμου (πέντε έτη μετά την ως άνω, κατά το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 3021/2002, επ' αόριστον παράταση ισχύος των εν λόγω αδειών) ορίστηκε ότι «ως νομίμως λειτουργούντες τηλεοπτικοί σταθμοί εθνικής εμβέλειας νοούνται αυτοί που έχουν λάβει άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τηλεοπτικού σταθμού ελεύθερης λήψης και ειδική άδεια τεχνικής δικτύωσης προκειμένου να αποκτήσουν εθνική εμβέλεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 1866/1989 ... η οποία έχει παραταθεί με τις διατάξεις ... και της παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 3021/2002...», δεν τέθηκε, όμως, χρονικό όριο στη «νοουμένη» κατά την ως άνω διάταξη «νόμιμη λειτουργία» των εν λόγω τηλεοπτικών σταθμών. Συναφώς, με την απόφαση 3578/2010 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας –καθώς και με άλλες μεταγενέστερες αποφάσεις (3253/2011, 237, 387/2012, 996, 4185/2013, 1923, 4615, 4809/2014, 2228, 2233, 2519, 2861-2862/2015 κ.ά., 79/2013 εν συμβ. κ.ά.)– κρίθηκε, προκειμένου περί περιφερειακών τηλεοπτικών σταθμών, ότι η επ' αόριστον ανοχή της λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών που ιδρύθηκαν και λειτούργησαν παρανόμως (ανοχή η οποία εκδηλώθηκε με τη διάταξη του άρθρου 19 παρ. 3 του ν. 3051/2002, που προέβλεπε παράταση του καθεστώτος λειτουργίας των τηλεοπτικών σταθμών επ' αόριστον, χωρίς να έχουν προκηρυχθεί σχετικές διαγωνιστικές διαδικασίες και χωρίς θέσπιση εύλογης προθεσμίας ολοκλήρωσεως της αδειοδοτήσεως των σταθμών αυτών),

αντίκειται στο Σύνταγμα και, ειδικότερα, α) αντιβαίνει προς την θεμελιώδη συνταγματική αρχή του Κράτους Δικαίου, από την οποία απορρέει η υποχρέωση του Κράτους να εγγυάται υπέρ των πολιτών την πιστή εφαρμογή του νόμου και να προασπίζει τα δημόσια αγαθά, όπως είναι οι αριθμητικά περιορισμένες ραδιοσυχνότητες για την πραγματοποίηση τηλεοπτικών εκπομπών αναλογικού σήματος, το δημόσιο δε αυτό αγαθό προσβάλλεται όταν η χρήση των ραδιοσυχνοτήτων γίνεται χωρίς την απαιτούμενη διοικητική άδεια, δηλαδή αυθαιρέτως και παρανόμως, και β) αντιβαίνει προς την συνταγματική αρχή της ισότητας, διότι θέτει τα πρόσωπα εκείνα, τα οποία, ενώ είχαν την πραγματική δυνατότητα και την βούληση να ιδρύσουν τηλεοπτικό σταθμό αλλά δεν το έπραξαν αυθαιρέτως και δεν παρέβησαν τον νόμο, σε εξόχως μειονεκτική μοίρα σε σχέση με τα πρόσωπα, τα οποία ίδρυσαν και λειτουργούν παρανόμως, χωρίς άδεια, τηλεοπτικό σταθμό, ενώ νέμονται τομέα της αγοράς τηλεοπτικών υπηρεσιών, η λειτουργία της οποίας μάλιστα συνδέεται με την, καίριας σημασίας σε μία δημοκρατική πολιτεία, άσκηση των δικαιωμάτων του πληροφορείν και του πληροφορείσθαι. Το πρώτον μετά την έκδοση της ανωτέρω (3578/2010) αποφάσεως της Ολομελείας του ΣτΕ και την εμφάνιση της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης με την πρόβλεψη σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας αδειοδότησεως του παρόχου περιεχομένου (άρθρο 13 ν. 3592/2007), επιχειρήθηκε, τέσσερα έτη και πλέον μετά την προπαρατεθείσα διάταξη του άρθρου 5 παρ. 7 περ. α' του ν. 3592/2007, να περιορισθεί χρονικώς η ρύθμιση της διατάξεως αυτής, με το άρθρο 8 παρ. 1 του ν. 4038/2012 (Α' 14/2.2.2012). Ειδικότερα, με την τελευταία αυτή διάταξη ορίσθηκε ότι οι εν λόγω τηλεοπτικοί σταθμοί «εξακολουθούν να λειτουργούν νομίμως μέχρι την έκδοση της απόφασης για τη χορήγηση αδειών παροχής περιεχομένου επίγειας ψηφιακής εκπομπής...» η ρύθμιση, όμως, αυτή, δεν έθετε συγκεκριμένο χρονικό όριο για τη χορήγηση των αδειών τούτων ή, έστω, για την κίνηση της σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας, τελούσε δε υπό έναν όρο, η πλήρωση του οποίου αναγόταν στο άδηλο μέλλον, ότι δηλαδή οι εν λόγω τηλεοπτικοί σταθμοί θα συμμετάσχουν στην «οικεία διαγωνιστική διαδικασία» που «θα διενεργηθεί». Ακολούθως, με το άρθρο 18 του ν. 4208/2013 (Α' 252) ορίσθηκε, εκτός άλλων, ότι η χορήγηση αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής ευρυεκπομπής «θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι τις 30.6.2014», η

προθεσμία δε αυτή παρατάθηκε διαδοχικώς με το άρθρο έκτο παρ. 3 του ν. 4279/2014 (Α' 158) και το άρθρο 86 του ν. 4313/2014 (Α' 261) μέχρι τις 31.12.2015, χωρίς να έχει έκτοτε παραταθεί.

6. Επειδή, εν όψει της επικείμενης, στις 31.12.2015, λήξεως και της τελευταίας ως άνω προθεσμίας ολοκλήρωσεως της διαδικασίας χορηγήσεως τηλεοπτικών αδειών (άρθρο 86 του ν. 4313/2014), δημοσιεύθηκε ο ν. 4339/2015 με τίτλο «Αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης...» (Α' 133/29.10.2015). Στο άρθρο 1 του νόμου αυτού ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Η αδειοδότηση των παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης γίνεται κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας, η οποία διεξάγεται μέσω δημοπρασίας. Η διαδικασία αυτή διενεργείται από το Ε.Σ.Ρ., το οποίο εκδίδει τη σχετική προκήρυξη. Για την εφαρμογή του παρόντος, ως πάροχος περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης θεωρείται η επιχείρηση που διαθέτει ολοκληρωμένο τηλεοπτικό περιεχόμενο προς μετάδοση στο κοινό, εικοσιτετράωρης ή μικρότερης χρονικής διάρκειας, μέσω επίγειας ψηφιακής τεχνολογίας και εμπίπτει στην έννοια του μέσου ενημέρωσης όπως αυτή ορίζεται στη διάταξη του εδαφίου β' της παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν. 3310/2005 (Α' 30). ... 2. Η παροχή υπηρεσιών επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής αποτελεί υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συνίσταται στην παροχή στο κοινό τηλεοπτικών υπηρεσιών, βάσει προϋποθέσεων, όρων και διαδικασιών που διασφαλίζουν, αφενός, τη νομιμότητα, τη διαφάνεια, την πολιτική και πολιτισμική πολυμέρεια και πολυφωνία και τον ελεύθερο και ανόθευτο οικονομικό ανταγωνισμό στον ευρύτερο τομέα των μέσων ενημέρωσης και, αφετέρου, την παροχή στο κοινό υψηλού επιπέδου τηλεοπτικών υπηρεσιών. 3. Οι άδειες των παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης διακρίνονται σε εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας...». Στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου ορίζονται τα ακόλουθα: «1. ... 4. Με απόφαση του Υπουργού στον οποίο ανατίθενται εκάστοτε οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, μετά από

αιτιολογημένη γνώμη του Ε.Σ.Ρ. και δημόσια διαβούλευση, καθορίζεται ο αριθμός των δημοπρατούμενων αδειών παρόχου περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης ανά κατηγορία εμβέλειας (εθνικής ή περιφερειακής), προγράμματος (ενημερωτικού ή μη ενημερωτικού), είδος περιεχομένου σε περίπτωση ενημερωτικού προγράμματος (γενικού ή θεματικού περιεχομένου), είδος στόχευσης (γενικής ή ειδικής) σε περίπτωση μη ενημερωτικού προγράμματος και είδος θεματικού περιεχομένου σε περίπτωση προγράμματος ειδικής στόχευσης. Η τιμή εκκίνησης ανά κατηγορία δημοπρατούμενης άδειας καθορίζεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού στον οποίο ανατίθενται εκάστοτε οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, μετά από γνώμη του Ε.Σ.Ρ.

5. Η χρονική διάρκεια των αδειών παρόχων περιεχομένου είναι δέκα (10) έτη από την ημερομηνία της έκδοσής τους.

6. Η διαδικασία της αδειοδότησης των παρόχων περιεχομένου μέσω δημοπρασίας διεξάγεται με την έκδοση προκήρυξης από το Ε.Σ.Ρ., σύμφωνα με τους όρους του παρόντος. Προκηρύξεις από το Ε.Σ.Ρ. είναι δυνατόν να εκδίδονται ξεχωριστά ανά κατηγορία αδειών.

7. ...». Επίσης, με τον νόμο αυτό ορίστηκαν οι θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις συμμετοχής των υποψηφίων στη διαδικασία αδειοδότησεως και ειδικότερα η νομική μορφή αυτών (άρθρο 3), το ελάχιστο καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο (άρθρο 4), η ονομαστικοποίηση των μετοχών, με τις οριζόμενες εξαιρέσεις (άρθρο 5), οι ασυμβίβαστες ιδιότητες και η υποβολή στοιχείων σχετικά με τον τρόπο αποκτήσεως («πόθεν έσχες») των σχετικών οικονομικών μέσων των υποψηφίων, των μετόχων τους κ.λπ. (άρθρο 6), ο τεχνολογικός εξοπλισμός και η κτηριακή υποδομή (άρθρο 7), η ελάχιστη διάρκεια και το ελάχιστο περιεχόμενο του προγράμματος (άρθρο 8), ο ελάχιστος αριθμός απασχολούμενου προσωπικού (άρθρο 9), η ασφαλιστική, φορολογική και τραπεζική ενημερότητα, η απαγόρευση συγκεντρώσεως ελέγχου κ.ά. (άρθρο 10). Περαιτέρω, στο άρθρο 11 του ίδιου ν. 4339/2015 ορίζεται: «1. Η διαδικασία αδειοδότησης των παρόχων περιεχομένου αρχίζει με τη δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης από το Ε.Σ.Ρ. 2. Στην προκήρυξη καθορίζονται οι όροι και η διαδικασία χορήγησης των αδειών παρόχων περιεχομένου και ειδικότερα κατ' ελάχιστον τα εξής: α) Ο αριθμός των προκηρυσσόμενων αδειών. β) Η εμβέλεια, το πρόγραμμα και το είδος του περιεχομένου που αφορούν οι

προκηρυσσόμενες άδειες. γ) Η χρονική διάρκεια της άδειας. δ) Η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων. ε) Το χρονοδιάγραμμα, τα στάδια και ο τρόπος διενέργειας της διαδικασίας χορήγησης των αδειών μέσω της δημοπρασίας. στ) Η τιμή εκκίνησης ανά κατηγορία άδειας. ζ) Οι προϋποθέσεις συμμετοχής των υποψηφίων στη διαδικασία τόσο της προεπιλογής όσο και της τελικής φάσης της δημοπρασίας και η διαδικασία ελέγχου της συνδρομής αυτών. η) Τα έγγραφα που απαιτείται να υποβάλουν οι υποψήφιοι προκειμένου να αποδείξουν τη συνδρομή των προβλεπόμενων από τον παρόντα νόμο θετικών και αρνητικών προϋποθέσεων, βάσει των οποίων θα γίνει η προεπιλογή τους για να αποκτήσουν το δικαίωμα συμμετοχής στην τελική φάση της δημοπρασίας. θ) Ο τρόπος ανακήρυξης των αδειούχων και οι υποχρεώσεις αυτών. 3. ... 4. Το πλήρες κείμενο της προκήρυξης στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα αναρτάται στην ιστοσελίδα του Ε.Σ.Ρ. και της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 5. Η συμμετοχή στη διαδικασία χορήγησης αδειών παρόχου περιεχομένου συνεπάγεται πλήρη αποδοχή των όρων της σχετικής προκήρυξης και δεν είναι επιτρεπτή η συμμετοχή με επιφύλαξη ή υπό αίρεση. 6. ...». Στο άρθρο 12 περιέχονται ρυθμίσεις σχετικά με το στάδιο της προεπιλογής των υποψηφίων, ενώ στο άρθρο 13 ορίζονται τα εξής: «1. Η διεξαγωγή της δημοπρασίας γίνεται μέσω διαδικασίας πολλαπλών γύρων με αυξανόμενο τίμημα επί της, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 4, καθοριζόμενης τιμής εκκίνησης. Η διεξαγωγή της δημοπρασίας αρχίζει από την ημερομηνία εκκίνησής της και ολοκληρώνεται την ημερομηνία ανακήρυξης των υπερθεματιστών αδειούχων. ... 2. ... 3. Το τίμημα κάθε άδειας καταβάλλεται από τον υπερθεματιστή σε τρεις (3) ισόποσες δόσεις, με ισάριθμες τραπεζικές επιταγές που εκδίδονται σε διαταγή του Ελληνικού Δημοσίου, εντός των κατωτέρω προθεσμιών: α. η πρώτη δόση εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την ανακήρυξή του σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, β. η δεύτερη δόση εντός δώδεκα (12) μηνών από την ημερομηνία χορήγησης της άδειας και γ. η τρίτη δόση εντός είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την ημερομηνία χορήγησης της άδειας. ... [όπως η παράγραφος 3 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 114 παρ. 1 του ν. 4387/2016, Α' 85/12.5.2016]. 4. ... 7. Οι διαφορές που αναφέρονται κατά τη διενέργεια της διαγωνιστικής διαδικασίας αδειοδότησης διέπονται από τις διατάξεις του ν.

3886/2010 (Α΄ 173)». Στο άρθρο 14 ορίζεται: «1. ... 2. ... 3. Η άδεια τελεί υπό τους ακόλουθους όρους: α) ... β) Ο πάροχος περιεχομένου υποχρεούται να συμβληθεί εντός τριών (3) μηνών από την ημερομηνία χορήγησης της άδειας με πάροχο δικτύου, ο οποίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καλύπτει πληθυσμιακά την Περιφερειακή Ζώνη για την οποία χορηγείται η άδεια σε ποσοστό που καθορίζεται με τον εκάστοτε ισχύοντα Χάρτη Συχνοτήτων. γ) ... δ) ... 4. ... 11. ...». Τέλος, στο άρθρο 15 ορίζονται οι λόγοι ανακλήσεως των εν λόγω αδειών.

7. Επειδή, εξ άλλου, ως προς το Ε.Σ.Ρ. και τις λοιπές συνταγματικώς κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, με το άρθρο 55 παρ. 10 του τελευταίου ως άνω ν. 4339/2015 ορίστηκε ότι «Καταργείται η διάταξη του άρθρου 110 παρ. 12 του ν. 4055/2012 και από την έναρξη ισχύος του παρόντος [ήτοι από 29.10.2015, κατά το άρθρο 59] αποχωρούν αυτοδικαίως από τη θέση τους τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών, των οποίων έχει λήξει η αρχική θητεία».

8. Επειδή, ως προς το ζήτημα της συγκροτήσεως του Ε.Σ.Ρ. και των λοιπών συνταγματικώς κατοχυρωμένων ανεξαρτήτων αρχών και, ειδικότερα, της θητείας των μελών τους, έχει κριθεί με την 3515/2013 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ότι κατά την έννοια του προπαρατεθέντος άρθρου 101Α του Συντάγματος, που προβλέπει συγκεκριμένη διαδικασία εντός ορισμένων χρονικών ορίων και καθιερώνει ρητώς «ορισμένη» θητεία των μελών των ανεξαρτήτων αρχών, είναι μεν ανεκτή η συνέχιση της λειτουργίας των εν λόγω αρχών μετά τη λήξη της θητείας των μελών τους και μέχρι την επιλογή των νέων, μόνο όμως για εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο κρίνεται κατά τις εκάστοτε συντρέχουσες περιστάσεις· τούτου έπεται ότι, μετά την πάροδο του ευλόγου χρόνου, το Σύνταγμα δεν ανέχεται πλέον την παράταση της θητείας των μελών της ανεξάρτητης αρχής, η δε ανεξάρτητη αρχή δεν διαθέτει, από το χρονικό αυτό σημείο και εφεξής, νόμιμη συγκρότηση. Εν όψει τούτου, κρίθηκε περαιτέρω με την ως άνω απόφαση (ΣτΕ 3515/2013 Ολομ.), ότι είναι ανίσχυρη, ως αντιβαίνουσα στην εν λόγω συνταγματική διάταξη, η διάταξη του άρθρου 57 παρ. 1 του ν. 3979/2011 (Α΄ 138/16.6.2011) –θεσπισθείσα κατόπιν

προηγούμενης νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας (1098/2011 7μ.) με ταυτόσημη ερμηνεία της ανωτέρω συνταγματικής διατάξεως (βλ. επίσης ΣτΕ 2074/2011 7μ., 1823 - 1826, 2605, 4025/2011 κ.ά.)– η οποία επιτρέπει, ειδικώς για το Ε.Σ.Ρ., την αυτοδίκαιη παράταση της τετραετούς, κατά το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 3051/2002, θητείας των μελών του για μια ακόμη τετραετία, ήτοι για χρονικό διάστημα που σε κάθε περίπτωση υπερβαίνει τον ανεκτό, κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος, εύλογο χρόνο. Εν προκειμένω, κατά την έναρξη ισχύος του ανωτέρω ν. 4339/2015 (29.10.2015), είχαν ήδη αποχωρήσει από το Ε.Σ.Ρ. ο Πρόεδρος του Ι. Λασκαρίδης και άλλα δύο εκ των επτά μελών του, ήτοι οι Ε. Δεμίρη και Ι. Παπακόστας [τα εν λόγω τρία μέλη είχαν διορισθεί αρχικώς, για τετραετή θητεία, με την 13094/Ε/31.5.2002 απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μ.Μ.Ε. (ΦΕΚ Β΄ 687/3.6.2002) και εκ νέου, για τετραετή θητεία, με την 6194/Ια/28.2.2008 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ. 91/28.2.2008)]. Από τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη, ο Δ. Αποστολάς, κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4339/2015, είχε ήδη συμπληρώσει, χωρίς ανανέωση, την κατά τον νόμο τετραετή θητεία του πριν από τρία έτη και οκτώ μήνες, καθόσον είχε διορισθεί (για τετραετή θητεία) με την προαναφερθείσα 6194/Ια/28.2.2008 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ. 91/28.2.2008). Από τα λοιπά δε τρία μέλη του Ε.Σ.Ρ., οι Λ. Αλεξίου (Αντιπρόεδρος) και Γ. Στεφανάκης, κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4339/2015, είχαν συμπληρώσει, χωρίς ανανέωση, την κατά τον νόμο τετραετή θητεία τους πριν από εννέα μήνες, καθόσον είχαν διορισθεί (για τετραετή θητεία) με την ΥΠΠΟΤ/ΔΙΟΙΚ/9024/27.1.2011 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού (ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ. 15/27.1.2011), ενώ η Δ. Παπαδοπούλου δεν είχε εξαντλήσει την θητεία της, διότι είχε διορισθεί με την 22081/12.12.2014 απόφαση της Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό (ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ. 783/12.12.2014) για το υπόλοιπο της θητείας του αποβιώσαντος Άρη Σταθάκη, που είχε διορισθεί (για εξαετή θητεία) με την 26313/10.12.2012 απόφαση του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό (ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ. 567/18.12.2012)]. Με τα δεδομένα αυτά και εν όψει της προπαρατεθείσης ρυθμίσεως του άρθρου 55 παρ. 10 του ν. 4339/2015, δεν υφίστατο, πάντως, μετά την 29.10.2015 (ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της διατάξεως αυτής) συγκροτημένο Ε.Σ.Ρ. Κατόπιν τούτων, σε τρεις συνεδριάσεις της Διασκέψεως των Προέδρων (ΔτΠ) της Βουλής

(19.1.2016, 1.2.2016 και 2.2.2016), και ενώ, στις 31.12.2015, είχε εκπνεύσει η τελευταία παράταση της προθεσμίας ολοκλήρωσης της διαδικασίας χορηγήσεως τηλεοπτικών αδειών (άρθρο 86 ν. 4313/2014), δεν επιτεύχθηκε η κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος πλειοψηφία των 4/5 για τη συγκρότηση του Ε.Σ.Ρ. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τα σχετικά πρακτικά, η επίτευξη της πλειοψηφίας αυτής δεν κατέστη δυνατή λόγω των αντιρρήσεων πολιτικών δυνάμεων εκπροσωπούμενων στη ΔτΠ της Βουλής, από ορισμένες εκ των οποίων τέθηκε ως όρος της συμπράξεώς τους στη συγκρότηση του Ε.Σ.Ρ. η ανάθεση σε αυτό των αρμοδιοτήτων που είχαν ανατεθεί με το άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 4339/2015 στον Υπουργό (βλ. συνεδρίαση ΔτΠ της 19.1.2016).

9. Επειδή, περαιτέρω, με το άρθρο 279 του ν. 4364/2016 (Α΄ 13/5.2.2016) προστέθηκε δεύτερο εδάφιο στην παράγραφο 4 του άρθρου 2 του ν. 4339/2015, σύμφωνα με το οποίο «Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, ο αριθμός των δημοπρατούμενων αδειών παρόχου περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης ανά επιμέρους κατηγορία καθορίζεται με διάταξη νόμου». Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση επί της τροπολογίας με την οποία εισήχθη το άρθρο αυτό, η εν λόγω μεταβατική διάταξη προβλέπεται ειδικώς και μόνον για την πρώτη εφαρμογή του ν. 4339/2015, διότι καθίσταται επιτακτική η νομοθετική παρέμβαση για την έναρξη το συντομότερο δυνατόν της διαγωνιστικής διαδικασίας αδειοδοτήσεως και δη ως προς την πρώτη ρυθμιστική ενέργεια που είναι ο καθορισμός αριθμού των δημοπρατούμενων αδειών, για τη μεταβατική δε αυτή ρύθμιση ελήφθη υπ' όψιν, εκτός άλλων, η αδυναμία συγκροτήσεως του Ε.Σ.Ρ. (μετά την, κατά το άρθρο 55 παρ. 10 του ν. 4339/2015, αυτοδίκαιη αποχώρηση των μελών των ανεξαρτήτων αρχών των οποίων είχε λήξει η αρχική θητεία) και η αύξηση των μελών του από 7 σε 9 (άρθρο δεύτερο ν. 4357/2016), καθώς και η λήξη, στις 31.12.2015, της τελευταίας, μετά από διαδοχικές νομοθετικές παρατάσεις, προθεσμίας χορηγήσεως αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής ευρυεκπομπής. Κατόπιν τούτων, με το άρθρο τρίτο του ν. 4367/2016 (Α΄ 19/15.2.2016) προστέθηκε στον ν. 4339/2015 άρθρο 2Α, με το οποίο ορίσθηκαν τα ακόλουθα: «1. Ο αριθμός των δημοπρατούμενων αδειών παρόχων περιεχομένου

επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου ορίζεται σε τέσσερις (4) για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας (high definition). 2. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, η διαγωνιστική διαδικασία για τη χορήγηση των αδειών της προηγούμενης παραγράφου διενεργείται από τον Υπουργό στον οποίο έχουν ανατεθεί οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, ο οποίος εκδίδει τη σχετική προκήρυξη, χορηγεί τις άδειες και προβαίνει σε όλες τις επιμέρους ενέργειες που προβλέπονται από τα άρθρα 3 έως και 15 του παρόντος. Με απόφαση του ίδιου Υπουργού ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα εφαρμογής των ως άνω διατάξεων και δύνανται να μεταβιβαστούν επιμέρους αρμοδιότητες της διαγωνιστικής διαδικασίας στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας. 3. Η τιμή εκκίνησης για την ανωτέρω κατηγορία δημοπρατούμενων αδειών καθορίζεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού στον οποίο έχουν ανατεθεί οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας».

10. Επειδή, κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, του ν. 4339/2015 και ιδίως του άρθρου 2Α αυτού (η παράγραφος 2 του οποίου αφορά την πρώτη εφαρμογή του νόμου τούτου), εκδόθηκε η προσβαλλόμενη 4297/1.3.2016 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (Β' 518/1.3.2016), με την οποία ορίσθηκαν τα εξής: Άρθρο 1: «Μεταβιβάζουμε στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας τις εξής κατωτέρω αναφερόμενες επιμέρους αρμοδιότητες της διαγωνιστικής διαδικασίας, για τη χορήγηση τεσσάρων (4) αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας (high definition), όπως αυτές ειδικότερα περιγράφονται στις διατάξεις των άρθρων 3 έως και 13 του Ν. 4339/2015, ήτοι: 1. Τη δημοσίευση της προκήρυξης, με την οποία άρχεται η διαγωνιστική διαδικασία. Το πλήρες κείμενο της προκήρυξης στην ελληνική και αγγλική γλώσσα αναρτάται στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2. Την παραλαβή των δικαιολογητικών των υποψηφίων, έτσι όπως αυτά καθορίζονται με την προκήρυξη και αναφέρονται στα άρθρα 3-10 του Ν.

4339/2015. Ειδικά για την εγγυητική επιστολή της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 4339/2015, παραλήπτως αυτής ορίζεται η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας. 3. Τη διαδικασία προεπιλογής των αιτήσεων συμμετοχής, όπως περιγράφεται στο άρθρο 12 του Ν. 4339/2015. 4. Τη διεξαγωγή της δημοπρασίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13 του Ν. 4339/2015, μέχρι και την ανακήρυξη των υπερθεματιστών, στους οποίους θα χορηγηθεί η κάθε μία άδεια». Άρθρο 2: «1. Η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, προκειμένου να ασκήσει τις αρμοδιότητες που της μεταβιβάζονται με το άρθρο 1, συγκροτεί Ειδική Επιτροπή Διενέργειας του διαγωνισμού για τη χορήγηση των τεσσάρων αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας (high definition). 2. Η εν λόγω Επιτροπή συγκροτείται σύμφωνα με τη ισχύουσα νομοθεσία για τη νόμιμη συγκρότηση των συλλογικών οργάνων της διοίκησης για τη διεξαγωγή δημοσίων διαγωνισμών. 3. Το έργο της Επιτροπής επικουρείται από διεθνώς αναγνωρισμένη εταιρεία Ορκωτών Λογιστών. Η ως άνω εταιρεία Ορκωτών Λογιστών θα επιλεγεί από τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, κατόπιν διεξαγωγής, πρόχειρου ανοικτού διαγωνισμού με σταθμισμένα κριτήρια, σύμφωνα με τη ισχύουσα νομοθεσία». Άρθρο 3: «Οι μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες ασκούνται παράλληλα και από το μεταβιβάζον όργανο».

11. Επειδή, εξ άλλου, κατ' επίκληση των διατάξεων του ν. 4339/2015, εκδόθηκαν επίσης οι ακόλουθες πράξεις: α) Κατ' επίκληση ιδίως του άρθρου 2Α του ανωτέρω νόμου, εκδόθηκε η 7230/4.4.2016 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (Β' 930/6.4.2016), με την οποία μεταβιβάσθηκε στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας η αρμοδιότητα συστάσεως Ειδικής Επιτροπής Ενστάσεων στο πλαίσιο της ανωτέρω διαγωνιστικής διαδικασίας. β) Κατ' επίκληση του άρθρου 9 παρ. 1, 2 περ. α' και 4 του ν. 4339/2015, εκδόθηκε η 7577/6.4.2016 κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων και Επικρατείας (Β' 985/8.4.2016)· με την απόφαση αυτή, όπως τροποποιήθηκε με την 9538/11.5.2016 κοινή απόφαση των ιδίων Υπουργών (Β' 1319/11.5.2016), καθορίσθηκε, ανά ειδικότητα, ο ελάχιστος

αριθμός εργαζομένων πλήρους απασχόλησης, που υποχρεούνται να απασχολούν κατά μέσο όρο ετησίως οι πάροχοι περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου. γ) Κατ' επίκληση των διατάξεων των άρθρων 5 παρ. 6 και 6 παρ. 5 του ν. 4339/2015 και της προσβαλλομένης κανονιστικής αποφάσεως, εκδόθηκε αρχικώς η 7752/8.4.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, με την οποία εγκρίθηκε η διενέργεια πρόχειρου διαγωνισμού με σταθμισμένα κριτήρια για την παροχή ελεγκτικών υπηρεσιών στο πλαίσιο της διενέργειας της διαδικασίας αδειοδότησης παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου· ακολούθως εκδόθηκε η σχετική από 8.4.2016 πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Τα αποτελέσματα, όμως, του διαγωνισμού αυτού ματαιώθηκαν με την 8768/22.4.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, με την οποία και εγκρίθηκε η διενέργεια πρόχειρου επαναληπτικού διαγωνισμού με σταθμισμένα κριτήρια για την παροχή των ανωτέρω ελεγκτικών υπηρεσιών· ακολούθησε η έκδοση της σχετικής από 22.4.2016 προσκλήσεως εκδηλώσεως ενδιαφέροντος· στη συνέχεια δε, με την υπ' αριθμ. πρωτ. 10785/30.5.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας αποφασίσθηκε η ανάθεση της παροχής των ανωτέρω ελεγκτικών υπηρεσιών στην εταιρεία «Grant Thornton». δ) Κατ' επίκληση ιδίως του άρθρου 2Α παρ. 3 του ν. 4339/2015, εκδόθηκε η 7984/12.4.2016 κοινή απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Επικρατείας (Β' 1009/12.4.2016), με την οποία καθορίσθηκε στο ποσόν των τριών εκατομμυρίων (3.000.000) ευρώ η τιμή εκκινήσεως για καθεμία από τις τέσσερις δημοπρατούμενες άδειες.

12. Επειδή, κατ' επίκληση των διατάξεων του ν. 4339/2015 και, μεταξύ άλλων, της προσβαλλομένης υπουργικής αποφάσεως, εκδόθηκε από τον Υπουργό Επικρατείας η 1/17.5.2016 «Προκήρυξη δημοπρασίας για τη χορήγηση τεσσάρων (4) αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας (high definition)» (ΦΕΚ Δ.Δ.Σ. 216/20.5.2016 και 301/

24.6.2016). Περαιτέρω, με την 10214/20.5.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, η οποία εξεδόθη κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, της προκηρύξεως και της προσβαλλόμενης (4297/1.3.2016) αποφάσεως του Υπουργού Επικρατείας, ορίσθηκαν τα πρόσωπα που αποτελούν τα μέλη της Επιτροπής Διενέργειας του διαγωνισμού· όπως δε, έχει εκτεθεί, η πράξη αυτή, ως συναφής με την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, επί της οποίας στηρίζεται, πρέπει να θεωρηθεί συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση.

13. Επειδή, στο άρθρο 47 παρ. 1 του π.δ. 18/1989 (Α' 8) ορίζεται: «1. Αίτηση ακυρώσεως δικαιούται να ασκήσει ο ιδιώτης ή το νομικό πρόσωπο, τους οποίους αφορά η διοικητική πράξη ή των οποίων έννομα συμφέροντα, έστω και μη χρηματικά, προσβάλλονται από αυτήν». Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως τόσο κατά ατομικής όσο και κατά κανονιστικής πράξεως απαιτείται προσωπικό, άμεσο και ενεστώς έννομο συμφέρον του αιτούντος και δεν αρκεί το γενικό ενδιαφέρον του κάθε πολίτη για την τήρηση των νόμων και τη σύννομη άσκηση της διοικητικής εξουσίας ούτε συμφέρον μελλοντικό ή απλώς ενδεχόμενο (ΣτΕ 4391/2011 7μ., 2446/1992 7μ.), ειδικότερα δε για την προσβολή κανονιστικής πράξεως, άμεσο και ενεστώς έννομο συμφέρον γεννάται, κατ' αρχήν, από την έναρξη της ισχύος της, από την οποία επέρχεται μεταβολή στην έννομη τάξη (ΣτΕ 1253/2006 7μ.). Εξ άλλου, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά (ΣτΕ 880/2016 7μ., 1844/2013 7μ., 4391/2011 7μ., 4331/2011, 3153/2003, 2484/2000 7μ. κ.ά.), το έννομο συμφέρον για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως πρέπει να υφίσταται σωρευτικώς σε τρία χρονικά σημεία, ήτοι κατά τον χρόνο α) της τελειώσεως (εκδόσεως ή δημοσιεύσεως) της προσβαλλομένης διοικητικής πράξεως, β) της ασκήσεως του ενδίκου βοηθήματος και γ) και της συζητήσεως της υποθέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου. Η ύπαρξη δε του εννόμου συμφέροντος κρίνεται, όταν η διοικητική πράξη δεν απευθύνεται ευθέως προς τον αιτούντα δημιουργώντας γι' αυτόν συγκεκριμένες έννομες συνέπειες (όπως συμβαίνει επί κανονιστικών πράξεων), από τον σύνδεσμο που υπάρχει μεταξύ των εννόμων αποτελεσμάτων των επερχομένων από την προσβαλλόμενη διοικητική πράξη και του περιεχομένου μιας συγκεκριμένης νομικής κατάστασης ή ιδιότητας, στην οποία βρίσκεται ή την οποία ο αιτών έχει και

επικαλείται (ΣτΕ 3317/2014 Ολομ., 2855-2856/1985 Ολομ., 2160-2161/2014 7μ., 2629/2011 7μ., 2303/2011 7μ., 2717/2007 7μ. κ.ά.).

14. Επειδή, η αιτούσα προβάλλει με την κρινόμενη αίτηση ότι λειτουργεί νομίμως και αδιαλείπτως αφ' ότου τής χορηγήθηκε με την 19207/Ε/9.9.1993 κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβερνήσεως, Εσωτερικών, Οικονομικών και του Υφυπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών (Β' 713/10.9.1993) άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας τηλεοπτικού σταθμού ελεύθερης λήψεως, εθνικής εμβέλειας, η οποία «έχει νομίμως παραταθεί». Για τη θεμελίωση δε του εννόμου συμφέροντός της να προσβάλει την 4297/1.3.2016 κανονιστική απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (περί μεταβιβάσεως στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας επί μέρους αρμοδιοτήτων της ως άνω διαγωνιστικής διαδικασίας), η αιτούσα εταιρεία προβάλλει τα εξής: α) ότι, δυνάμει της ανωτέρω αδείας, αποτελεί υφιστάμενο πάροχο περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψεως κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4339/2015 και υπάγεται στο ρυθμιστικό πεδίο του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, ως εκ τούτου δε, έχει έννομο συμφέρον για την τήρηση της εν λόγω συνταγματικής διατάξεως· β) ότι «για να διατηρήσει την άδειά της και να μπορεί να συνεχίσει νομίμως την τηλεοπτική της δραστηριότητα, είναι υποχρεωμένη εκ του νόμου» να συμμετάσχει στη διαγωνιστική διαδικασία που «θα προκηρυχθεί», δυνάμει του ν. 4339/2015 για τη χορήγηση των κατά το άρθρο 2Α αυτού τεσσάρων αδειών· και γ) ότι με την προσβαλλόμενη πράξη «παρακάμπτεται παρανόμως η συνταγματικά κατοχυρωμένη αρμοδιότητα του ΕΣΡ για τη διενέργεια του επίμαχου διαγωνισμού» και, συνεπώς, αποστερείται η διαγωνιστική διαδικασία των αυξημένων εγγυήσεων αμεροληψίας και διαφάνειας «που μόνο το ΕΣΡ μπορεί να εγγυηθεί, ως συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή».

15. Επειδή, ο ν. 4339/2015 θέσπισε ένα νέο σύστημα, βάσει του οποίου θα χορηγούνται εφεξής άδειες παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης, τόσο εθνικής όσο και περιφερειακής εμβέλειας, με το άρθρο δε τρίτο του ν. 4367/2016, με το οποίο προστέθηκε το άρθρο 2Α στον ανωτέρω νόμο, θεσπίσθηκαν ειδικότερες διατάξεις για την πρώτη εφαρμογή του ως

άνω συστήματος. Όπως προκύπτει δε από τα εκτεθέντα σε προηγούμενη σκέψη, βάσει των διατάξεων του ανωτέρω νόμου, και ιδίως του άρθρου 2Α αυτού, εκδόθηκαν κανονιστικές διοικητικές πράξεις, με τις οποίες άρχισε κατ' ουσίαν η διαδικασία για την πρώτη εφαρμογή του θεσπισθέντος με τον εν λόγω νόμο συστήματος με την χορήγηση τεσσάρων αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας (high definition) για χρονικό διάστημα δέκα ετών. Η αιτούσα εταιρεία είναι ιδιοκτήτρια τηλεοπτικού σταθμού εθνικής εμβέλειας, για την ίδρυση και λειτουργία του οποίου τής είχε χορηγηθεί, με βάση τις διατάξεις του ν. 1866/1989, άδεια με την 19207/Ε/9.9.1993 κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβερνήσεως, Εσωτερικών, Οικονομικών και του Υφυπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών (Β' 713/10.9.1993) και ο οποίος λειτουργεί έκτοτε, ισχυρίζεται δε ότι προτίθεται να μετάσχει στην επικείμενη διαγωνιστική διαδικασία προκειμένου να συνεχίσει τη λειτουργία του εν λόγω σταθμού με την κατοχή νόμιμης άδειας. Με τα δεδομένα αυτά, εφ' όσον, δηλαδή, η αιτούσα διατηρεί επιχείρηση με αντικείμενο την παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών και προτίθεται, κατά τους ισχυρισμούς της, να λάβει μέρος στην διαγωνιστική διαδικασία που θα διενεργηθεί με βάση το σύστημα του προαναφερθέντος ν. 4339/2015, και ειδικότερα με βάση το άρθρο 2Α αυτού, έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει τις εκτελεστές διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδόθηκαν βάσει του ανωτέρω νόμου και εντάσσονται στο γενικότερο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαγωνιστικής διαδικασίας για την πρώτη εφαρμογή του θεσπισθέντος με βάση τον εν λόγω νόμο συστήματος με την χορήγηση τεσσάρων αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας. Συνεπώς, με έννομο συμφέρον ασκεί και την κρινόμενη αίτηση, με την οποία ζητεί την ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασεως, που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή διατάξεων του ανωτέρω ν. 4339/2015 και με την οποία ρυθμίζονται ζητήματα αφορώντα τη διαδικασία διενέργειας του ανωτέρω διαγωνισμού, προβάλλοντας ότι «παρακάμπτεται παρανόμως η συνταγματικά κατοχυρωμένη αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. για τη διενέργεια του επίμαχου διαγωνισμού». Εν όψει δε της κανονιστικής φύσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως (με την οποία ανατίθενται

αρμοδιότητες σχετικές με την διαγωνιστική διαδικασία σε όργανα άλλα από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, το οποίο, κατά την αιτούσα, είναι το, κατά το Σύνταγμα, αρμόδιο όργανο) δεν αναιρείται το έννομο συμφέρον της αιτούσης να την προσβάλει από το γεγονός ότι κατά τον χρόνο εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως και της ασκήσεως της κρινομένης αιτήσεως δεν είχε εκδοθεί η προκήρυξη για την διενέργεια του επιδίκου διαγωνισμού, δεν μπορούσε δε να είναι βέβαιο αν (και πότε) θα εκδοθεί αυτή και αν, επομένως, θα διενεργηθεί ή όχι διαγωνισμός και με βάση ποιους όρους, καθώς και το αν θα συμμετάσχει η αιτούσα εταιρεία στη σχετική διαγωνιστική διαδικασία, ώστε να συντρέξει για αυτήν πράγματι ο κίνδυνος βλάβης κατά τη διαδικασία αυτή. Και τούτο διότι το έννομο συμφέρον για την προσβολή κάθε κανονιστικής πράξεως εξετάζεται αυτοτελώς και ασχέτως με το ενδεχόμενο εκδόσεως ή μη άλλων συναφών πράξεων, κανονιστικών ή ατομικών, κατ' εφαρμογή της κανονιστικής, το δικαίωμα δε για αποτελεσματική δικαστική προστασία προκειμένου περί κανονιστικής πράξεως επιτάσσει να παρέχεται σε εκείνον που επικαλείται ότι έχει ιδιότητα ή τελεί σε νομική κατάσταση, η οποία επηρεάζεται από τα επερχόμενα από την κανονιστική πράξη έννομα αποτελέσματα, η δυνατότητα να αμφισβητήσει, επικαίρως, την νομιμότητα της εν λόγω πράξεως ήδη από την στιγμή που αυτή δημοσιεύεται και αναπτύσσει κανονιστική ισχύ, ώστε, αν διαπιστωθεί ότι δεν είναι νόμιμη, να ακυρωθεί και να εκβληθεί από την έννομη τάξη και να μη αναμένεται η έκδοση, με βάση αυτήν, άλλων διοικητικών πράξεων. Κατά την έννοια δε του άρθρου 47 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989, το άμεσο του εννόμου συμφέροντος δεν σημαίνει ότι, προκειμένου περί κανονιστικής πράξεως, πρέπει να επέρχεται στον αιτούντα βλάβη ήδη κατά την έκδοση της πράξεως, διότι η βλάβη από τέτοια πράξη δεν επέρχεται αναγκαίως με την έκδοση της πράξεως αυτής, αλλά, κατά το συνήθως συμβαίνον, με την έκδοση ατομικών πράξεων κατ' εφαρμογή των διατάξεων της κανονιστικής. Αποδοχή δε τέτοιας απόψεως περί του εννόμου συμφέροντος για την προσβολή κανονιστικής πράξεως θα οδηγούσε κατ' ουσίαν σε κατάργηση του ευθέως ελέγχου των κανονιστικών πράξεων. Και όλα αυτά ανεξαρτήτως του ότι α) στην προκειμένη περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ήταν άδηλο αν και πότε θα εκδιδόταν η προκήρυξη για την διενέργεια της επίμαχης διαγωνιστικής διαδικασίας, αφού, όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων, από την αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας,

με την οποία προστέθηκε, με το άρθρο 279 του ν. 4364/2016, δεύτερο εδάφιο στην παρ. 4 του άρθρου 2 του ν. 4339/2015 (και προβλέφθηκε ότι κατά την πρώτη εφαρμογή του εν λόγω νόμου ο αριθμός των δημοπρατούμενων αδειών καθορίζεται με διάταξη νόμου, «προκειμένου να δημοπρατηθούν το συντομότερο δυνατό οι σχετικές άδειες»), αλλά και από την ίδια τη διάταξη του άρθρου 2Α, πρόθεση του νομοθέτη ήταν η ταχύτατη διενέργεια της εν λόγω διαδικασίας και πράγματι, όπως ήδη εκτέθηκε, η προκήρυξη εκδόθηκε στις 17.5.2016, και β) η προσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση πράξη δεν έχει, εν πάση περιπτώσει, οποιαδήποτε σχέση με το περιεχόμενο της προκηρύξεως του διαγωνισμού, ούτε θα μπορούσε να τροποποιηθεί με αυτήν, αφού καθορίζει τα όργανα που είναι αρμόδια για την διεκπεραίωση ενεργειών σχετικών με την διενέργεια του διαγωνισμού και στηρίζεται στη ρύθμιση του νόμου ότι αρμόδιος για την διεξαγωγή της διαδικασίας για την πρώτη εφαρμογή του συστήματος χορηγήσεως αδειών τηλεοπτικών σταθμών είναι ο Υπουργός, στον οποίο έχουν ανατεθεί οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, ζήτημα ως προς το οποίο δεν μπορούσε να επιφέρει καμία τροποποίηση η προκήρυξη· ούτε, άλλωστε, μπορεί να γίνει δεκτό ότι η αιτούσα δεν έχει άμεσο και ενεστώδες έννομο συμφέρον για την προσβολή της προσβαλλομένης πράξεως ως εκ του ότι υπάρχει ενδεχόμενο, παρά το γεγονός ότι τούτο δεν επιτρέπεται κατά νόμο, με την προκήρυξη να τροποποιηθεί, παρανόμως, η προσβαλλόμενη πράξη και, σε περίπτωση που κανένας δεν αμφισβητήσει την νομιμότητα αυτής από την συγκεκριμένη άποψη, να ισχύσει η ρύθμιση που θα θεσπισθεί με την προκήρυξη, δεδομένου ότι το ήδη ενεστώδες και γεγεννημένο έννομο συμφέρον δεν μπορεί να αποκρουσθεί με το, αποδοκιμαζόμενο από την έννομη τάξη, ενδεχόμενο εκδόσεως παράνομης πράξεως. Επίσης, εν όψει των ανωτέρω εκτεθέντων ως προς το ότι το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας επιβάλλει την δυνατότητα να μπορεί να αμφισβητηθεί, επικαίρως, η νομιμότητα κανονιστικής πράξεως ήδη από την στιγμή που αυτή αρχίζει να ισχύει, δεν αναιρεί το ενεστώδες του εννόμου συμφέροντος της αιτούσης να ασκήσει την κρινόμενη αίτηση το γεγονός ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως και ασκήσεως της αιτήσεως, δεν μπορούσε να είναι βέβαιο ότι η αιτούσα θα συμμετείχε στη διαγωνιστική διαδικασία, στην προετοιμασία διεξαγωγής της οποίας απέβλεπε η προσβαλλόμενη

πράξη, εφ' όσον αυτή ασκεί, πάντως, επιχείρηση με αντικείμενο σχετικό με το αντικείμενο της επίμαχης διαγωνιστικής διαδικασίας και, συνεπώς, έχει ιδιότητα που της επιτρέπει, κατ' αρχήν, την συμμετοχή στην εν λόγω διαδικασία. Τούτο δε ασχέτως του ότι κατά την ημέρα συζητήσεως της κρινομένης αιτήσεως η αιτούσα είχε ήδη υποβάλει (στις 30.6.2016) αίτηση συμμετοχής στο διαγωνισμό για την χορήγηση τηλεοπτικών αδειών. Περαιτέρω, εν όψει του ότι, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, το έννομο συμφέρον της αιτούσης για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως θεμελιώνεται στο γεγονός ότι ασκεί επιχείρηση με αντικείμενο σχετικό με το αντικείμενο της επίμαχης διαγωνιστικής διαδικασίας, δεν ασκεί επιρροή, από την εξεταζόμενη άποψη της υπάρξεως εννόμου συμφέροντος, το νόμιμο ή μη της λειτουργίας του τηλεοπτικού σταθμού της, εθνικής εμβέλειας – του οποίου, μάλιστα, δεν είχε διακοπεί η δημόσια λειτουργία – έως την άσκηση ή και την εκδίκαση της κρινομένης αιτήσεως, δοθέντος, άλλωστε, ότι, ανεξαρτήτως του αν θα μπορούσε το ζήτημα αυτό να τεθεί, πάντως με τον ν. 4339/2015 δεν τίθεται ως προϋπόθεση για την συμμετοχή σε διαγωνιστική διαδικασία, διενεργούμενη με βάση τις διατάξεις του, επιχειρήσεως, η οποία λειτουργούσε τηλεοπτικό σταθμό και υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, η διαπίστωση ότι λειτουργούσε νομίμως ο εν λόγω σταθμός κατά το προϊσχύσαν καθεστώς. Και τούτο ανεξαρτήτως αν, στο πλαίσιο της παρούσης διαφοράς (η οποία δεν αφορά την έως τώρα λειτουργία του τηλεοπτικού σταθμού της αιτούσης με βάση τις προϊσχύουσες του ν. 4339/2015 διατάξεις, αλλά έχει σχέση με την συμμετοχή της σε διαγωνιστική διαδικασία για να λάβει άδεια για την λειτουργία στο μέλλον του σταθμού), θα μπορούσε να ελεγχθεί η νομιμότητα της λειτουργίας του τηλεοπτικού σταθμού της αιτούσης υπό το προγενέστερο καθεστώς παρεμπιπτόντως, διότι τούτο θα δημιουργούσε, κατ' αποτέλεσμα, μια άλλη δίκη εντός του πλαισίου της κυρίας δίκης, και μάλιστα στο πλαίσιο της αυτεπαγγέλτου εξετάσεως του παραδεκτού της αιτήσεως (πρβλ. ΣτΕ 3095/2001 Ολομ.), αντικείμενο της οποίας θα ήταν η διάγνωση της έως τις 31.12.2015 νομιμότητας ή μη της λειτουργίας του σταθμού, χωρίς, μάλιστα, προηγουμένως να έχει εκδοθεί καμία σχετική διοικητική πράξη· η έκδοση δε τέτοιας πράξεως θα ήταν, οπωσδήποτε, αναγκαία εν όψει του ότι για την ίδρυση και λειτουργία του σταθμού της αιτούσης είχε χορηγηθεί, κατά τα προεκτεθέντα, άδεια με βάση τις διατάξεις του ν. 1866/1989,

η ισχύς δε των αδειών των τηλεοπτικών σταθμών εθνικής εμβέλειας, όπως είναι και ο σταθμός της αιτούσης – ανεξαρτήτως αν πληρώθηκαν ή όχι οι προϋποθέσεις, υπό τις οποίες είχαν χορηγηθεί – πάντως παρατάθηκε έως τις 31.12.2015 με διαδοχικούς νόμους, η συμφωνία ή μη των οποίων, κατά τούτο, με το Σύνταγμα, δεν έχει, άλλωστε, κριθεί με απόφαση του Δικαστηρίου. Εξ άλλου, δεν αναιρεί το έννομο συμφέρον της αιτούσης προς άσκηση της κρινομένης αιτήσεως το γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 86 του ν. 4313/2014, η ισχύς των αδειών για την λειτουργία τηλεοπτικών σταθμών, όπως ο σταθμός της αιτούσης, έληξε στις 31.12.2015, διότι, εκτός του ότι το έννομο συμφέρον της στηρίζεται, κατά τα προεκτεθέντα, στο γεγονός ότι ασκεί επιχείρηση με αντικείμενο σχετικό με την παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών, ασχέτως αν ο σταθμός της λειτουργούσε ή όχι νομίμως υπό το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς, δεν θα μπορούσε ο νομοθέτης με τη ρύθμιση αυτή να στερήσει το έννομο συμφέρον των επιχειρήσεων, που λειτουργούσαν έως τις 31.12.2015 – με βάση άδειες, που είχαν χορηγηθεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1866/1989 και των οποίων η ισχύς είχε παραταθεί με μεταγενεστέρους νόμους κατά τα προεκτεθέντα – τηλεοπτικούς σταθμούς, να προσβάλουν πράξεις αφορώσες τη διαγωνιστική διαδικασία για την χορήγηση για το μέλλον αδειών λειτουργίας τέτοιων σταθμών. Αντίθετη ερμηνεία θα οδηγούσε στο άτοπο αποτέλεσμα να επιτρέπεται η συμμετοχή στην διαγωνιστική διαδικασία μόνον νέων επιχειρήσεων, χωρίς σχετική εμπειρία, και να αποκλείεται η συμμετοχή όλων των επιχειρήσεων, που ήδη λειτουργούν. Πέραν των ανωτέρω, κατά την έννοια του άρθρου 47 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989, το συμφέρον προς άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως δεν παύει να είναι έννομο εκ μόνου του γεγονότος ότι ο αιτών φέρεται να έχει παραβιάσει διάταξη της κείμενης νομοθεσίας, διότι η ανωτέρω διάταξη αποβλέπει και αρκείται στην ύπαρξη δεσμού που επιτρέπει στον αιτούντα να αμφισβητήσει την αντικειμενική νομιμότητα της προσβαλλομένης διοικητικής πράξεως, προκειμένου να επιτύχει αποτέλεσμα μη αποδοκιμαζόμενο, καθ' εαυτό, από την έννομη τάξη. Η δε θεραπεία της τυχόν παρανομίας της νομικής καταστάσεως του αιτούντος δεν επέρχεται με την στέρηση του εννόμου συμφέροντος αυτού προς άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά πράξεως εκδιδομένης κατ' εφαρμογή νομοθεσίας συναφούς με τη διάταξη που φέρεται να έχει παραβιάσει ο ίδιος, αλλά με την δυνατότητα της Διοικήσεως να επιβάλει την άρση

της εκ μέρους του αιτούντος παραβάσεως (βλ. ΣτΕ 1719/2010, 2639, 2640/2009 Ολομ., 3180/2008, 264, 2199, 2200/2005, 2995/2003, 3095/2001 Ολομ.). Εν προκειμένω δε το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως συνίσταται όχι στην μη διεξαγωγή παντάπασι διαγωνισμού για χορήγηση αδειών λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών και στη συνέχιση της λειτουργίας του τηλεοπτικού σταθμού της αιτούσης υπό τις αυτές προϋποθέσεις όπως και υπό το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς, αλλά στην διενέργεια διαγωνισμού κατά τρόπο σύμφωνο με το Σύνταγμα, το αποτέλεσμα δε αυτό προφανώς δεν αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη. Το αν οι διατάξεις που διέπουν την διενέργεια του διαγωνισμού είναι ή όχι σύμφωνες με το Σύνταγμα ή με άλλους κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος είναι ζήτημα που αφορά το βάσιμο της κρινόμενης αιτήσεως. Εξ άλλου, το γεγονός ότι η ενδεχόμενη διαπίστωση ότι οι ανωτέρω διατάξεις αντίκεινται σε κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος, με περαιτέρω συνέπεια να μη είναι δυνατή η διενέργεια της διαγωνιστικής διαδικασίας με βάση αυτούς και να ανακύψει ενδεχομένως, ως εκ τούτου, νομοθετικό κενό έως την εκ μέρους του νομοθέτη εκ νέου ρύθμιση του ζητήματος και καθυστέρηση στην χορήγηση αδειών, δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια να στερηθεί η αιτούσα του εννόμου συμφέροντος να ζητήσει την ακύρωση διοικητικής πράξεως, εκδοθείσης κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων, δηλαδή να θεωρηθεί ότι, εν όψει των συνεπειών που θα μπορούσε να έχει ενδεχόμενη ακύρωση της διοικητικής πράξεως (νομοθετικό κενό ως προς την χορήγηση αδειών λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών), η αιτούσα επιδιώκει αποτέλεσμα αποδοκιμαζόμενο από την έννομη τάξη, διότι τέτοια άποψη θα είχε ως συνέπεια ότι, υπό τις προϋποθέσεις αυτές, ορισμένες διοικητικές πράξεις δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, κατά παράβαση του κατοχυρωμένου από το Σύνταγμα δικαιώματος παροχής δικαστικής προστασίας.

16. Επειδή, μειοψήφησαν ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου και οι Σύμβουλοι Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Δ. Κυριλλόπουλος, Εμμ. Κουσιουρής, Δ. Μακρής, Τ. Κόμβου, Ηλ. Μάζος και Α.-Μ. Παπαδημητρίου, οι οποίοι υποστήριξαν ότι η αιτούσα εταιρεία, εν όψει του συγκεκριμένου περιεχομένου της προσβαλλομένης πράξεως και όσων η ίδια προβάλλει (κατά τα εκτιθέμενα στη σκέψη

14), στερείται εννόμου συμφέροντος για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως. Ειδικότερα: Α) Κατά τη γνώμη του Προέδρου και των Συμβούλων Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Εμμ. Κουσιουρή, Δ. Μακρή, Τ. Κόμβου, Ηλ. Μάζου και Α.-Μ. Παπαδημητρίου, η ιδιότητα της αιτούσης ως επιχειρήσεως που έχει ως αντικείμενο την παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών και η, κατά τους ισχυρισμούς της, πρόθεση αυτής να συμμετάσχει στη διαγωνιστική διαδικασία που θα διενεργηθεί με βάση το σύστημα του άρθρου 2Α του ν. 4339/2015, δεν αρκούν για να της προσπορίσουν έννομο συμφέρον για την προσβολή οποιασδήποτε πράξεως που εκδίδεται βάσει των διατάξεων του εν λόγω άρθρου, ανεξαρτήτως του περιεχομένου τους. Διότι η ύπαρξη του εννόμου συμφέροντος, προκειμένου και περί κανονιστικών πράξεων, κρίνεται, όταν η πράξη δεν απευθύνεται ευθέως προς τον αιτούντα δημιουργώντας γι' αυτόν συγκεκριμένες έννομες συνέπειες (όπως συμβαίνει επί κανονιστικών πράξεων), από τον σύνδεσμο που υπάρχει μεταξύ των εννόμων αποτελεσμάτων των επερχομένων από την προσβαλλόμενη διοικητική πράξη και του περιεχομένου μιας συγκεκριμένης νομικής κατάστασης ή ιδιότητας, στην οποία βρίσκεται ή την οποία ο αιτών έχει και επικαλείται (ΣτΕ 3317/2014 Ολομ., 2855-2856/1985 Ολομ., 2160-2161/2014 7μ., 2629/2011 7μ., 2303/2011 7μ., 2717/2007 7μ. κ.ά.). Στην προκειμένη, όμως, περίπτωση τέτοιος σύνδεσμος δεν υφίσταται, αφού το περιεχόμενο της προσβαλλομένης πράξεως συνίσταται στη μεταβίβαση από τον Υπουργό Επικρατείας στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας της αρμοδιότητας να εκδώσει αντ' αυτού επί μέρους πράξεις της κατά το άρθρο 2Α του ν. 4339/2015 διαγωνιστικής διαδικασίας, η συγκεκριμένη δε αυτή πράξη, με το εν λόγω περιεχόμενο, ρυθμίζει εσωτερικά ζητήματα της Διοικήσεως και δεν προκαλεί καμία βλάβη στην αιτούσα εταιρεία υπό την ιδιότητα την οποία αυτή επικαλείται, ήτοι υπό την ιδιότητα του υφισταμένου και νομίμως λειτουργούντος παρόχου τηλεοπτικών υπηρεσιών που ενδιαφέρεται να συμμετάσχει στην κατά το ανωτέρω άρθρο διαγωνιστική διαδικασία, και τούτο ανεξαρτήτως αν η αιτούσα εταιρεία μπορεί να θεωρηθεί, ιδίως μετά τις 31.12.2015, ως νομίμως λειτουργών πάροχος τέτοιων υπηρεσιών. Περαιτέρω, και αν ακόμη ήθελε θεωρηθεί ότι η αιτούσα εταιρεία θίγεται, όχι από τη συγκεκριμένη προσβαλλόμενη πράξη, αλλά, όπως προβάλλει, από τη διαγωνιστική διαδικασία που θα διενεργηθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2Α παρ. 2 του ν. 4339/2015, χωρίς τις

αυξημένες εγγυήσεις αμεροληψίας και διαφάνειας «που μόνο το ΕΣΡ μπορεί να εγγυηθεί, ως συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή», το έννομο συμφέρον της για την προσβολή της εν λόγω πράξεως δεν είναι άμεσο, αφού για την επέλευση βλάβης στην αιτούσα από την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως απαιτείται κατά νόμον, μετά την έκδοση της προσβαλλομένης κανονιστικής πράξεως, η έκδοση σειράς άλλων διοικητικών πράξεων, τόσον κανονιστικού όσον και ατομικού χαρακτήρος. Συγκεκριμένα, ανεξαρτήτως της τυχόν πλημμελείας (αντιθέσεως προς το Σύνταγμα) της ανωτέρω διατάξεως, βλάβη της αιτούσης εταιρείας δεν είναι δυνατό να επέλθει από την προσβαλλόμενη κανονιστική πράξη, με την οποία ο Υπουργός μεταβιβάζει στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας την αρμοδιότητα εκδόσεως ορισμένων πράξεων της διαγωνιστικής διαδικασίας, αλλά από μεταγενέστερες, τυχόν εκδοθησόμενες κατά νόμον, εκτελεστές διοικητικές πράξεις, όπως είναι η (κανονιστικού χαρακτήρος) προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού και οι περαιτέρω, τυχόν δυσμενείς για την αιτούσα (αν αυτή συμμετάσχει στον διαγωνισμό), ατομικές διοικητικές πράξεις της διαγωνιστικής διαδικασίας. Ειδικότερα, για την επέλευση βλάβης – όχι μόνο στην αιτούσα εταιρεία αλλά και σε κάθε άλλο πρόσωπο δικαιούμενο να μετάσχει σε διαγωνισμό του ν. 4339/2015 (κατά το άρθρο 3 παρ. 1 αυτού) – από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 2Α του νόμου τούτου απαιτείται (όπως και προκειμένου για κάθε δημόσιο διαγωνισμό) η κατά νόμον εκκίνηση της σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας με την έκδοση προκηρύξεως, η οποία, ως αυτοτελής εκτελεστή, κανονιστικού χαρακτήρος, διοικητική πράξη, αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού (ΣτΕ 1086, 1071/2015, 4901, 3439/2014, 5022, 4146/2012 κ.ά.) και, ως τοιαύτη, δεσμεύει τα όργανα του διαγωνισμού, ακόμη και αν –εφ’ όσον δεν προσβληθεί και ακυρωθεί– περιλαμβάνει ρήτρες οι οποίες αντίκεινται σε προηγούμενες, όχι μόνο κανονιστικές, αλλά ακόμη και υπερκειμένης τυπικής ισχύος (νομοθετικές, συνταγματικές και ενωσιακού δικαίου), ρυθμίσεις (βλ. ΣτΕ 1667/2011 Ολομ., 1162, 1622, 1620/2015, 4389, 1970/2014, 2770/2013, 2137/2012). Αλλά, και γι’ αυτήν ακόμη την προσβολή της προκηρύξεως με αίτηση ακυρώσεως, το έννομο συμφέρον συναρτάται με την ιδιότητα του αιτούντος ως υποψηφίου στον οικείο διαγωνισμό (βλ. ΣτΕ 880/2016 7μ. σκ. 13, 1844/2013 7μ. σκ. 15, 2973/1989), άλλως, ως ενδιαφερομένου μεν να

συμμετάσχει σ' αυτόν, αλλά αποκλεισμένου δυνάμει ρήτρας της προκηρύξεως (βλ. ΣτΕ 4606/2012, 1982 - 1985, 1987/2011). Περαιτέρω, στην προκειμένη περίπτωση, όπως και σε κάθε αίτηση ακυρώσεως, δεν στοιχειοθετεί βλάβη και, εντεύθεν, έννομο συμφέρον, η προβαλλόμενη από την αιτούσα παρανομία της προσβαλλομένης πράξεως (παρακάμψη του Ε.Σ.Ρ. κατά παράβαση του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος). Η κατά τα ανωτέρω έλλειψη αμέσου εννόμου συμφέροντος της αιτούσης εταιρείας για την προσβολή της συγκεκριμένης κανονιστικής πράξεως δεν συνιστά στέρηση του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (κατά παράβαση των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 ΕΣΔΑ), καθόσον (α) η, απαιτούμενη και επί προσβολής κανονιστικών πράξεων, δικονομική προϋπόθεση του αμέσου και ενεστώτος εννόμου συμφέροντος –η οποία, κατά τα εκτεθέντα, δεν συντρέχει εν προκειμένω– συνάπτεται, εν πάση περιπτώσει, με την εύρυθμη λειτουργία της Δικαιοσύνης, ο δε νομοθέτης δεν κωλύεται, κινούμενος εντός του πλαισίου των ανωτέρω διατάξεων αυξημένης τυπικής ισχύος, να θεσπίζει όρους και προϋποθέσεις, όπως ο ανωτέρω, για την άσκηση του δικαιώματος αυτού (βλ. ΣτΕ 4092/2015 κ.ά., πρβλ. ΣτΕ 3315/2014 Ολομ.)· και (β) το κύρος των προσβαλλόμενων κανονιστικών πράξεων, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά (ΣτΕ 43/2005, 2228/2012 7μ., 3447-3348/2015 7μ. κ.ά.), είναι ελεγκτό και παρεμπιπτόντως στο πλαίσιο της προσβολής των, βάσει αυτών, εκδιδόμενων στη συνέχεια διοικητικών πράξεων, όπως, εν προκειμένω, η προκήρυξη (κατά της οποίας, μάλιστα, έχει ασκήσει η αιτούσα εταιρεία την υπ' αριθμ. καταθ. Ε. 2095/22.6.2016 αίτηση ακυρώσεως) και οι ατομικές πράξεις της διαγωνιστικής διαδικασίας, ο παρεμπίπτων δε αυτός έλεγχος των κανονιστικών πράξεων, να μεν δεν άγει σε ακύρωση αυτών, είναι, όμως, χρονικά απεριόριστος και, κυρίως, του αυτού εύρους με τον ευθύ δικαστικό έλεγχο (βλ. ΣτΕ 3839/2009 Ολ., 2034/2011 Ολ.). Εν προκειμένω, κατά τον, κρίσιμο για το έννομο συμφέρον της αιτούσης, χρόνο της εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως (1.3.2016) και της ασκήσεως της κρινομένης αιτήσεως (4.5.2016) –με την οποία προβάλλεται ότι η αιτούσα εταιρεία θίγεται από την εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 2Α του ν. 4339/2015 (με την οποία, κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού, η αρμοδιότητα διενέργειας της διαγωνιστικής διαδικασίας για τη χορήγηση τηλεοπτικών αδειών μεταφέρεται από το Ε.Σ.Ρ. στον Υπουργό Επικρατείας)– δεν είχε

εκδοθεί η κατά τον νόμο αυτό (άρθρο 11), απολύτως αναγκαία για την εφαρμογή του, προκήρυξη, ανεξαρτήτως δε αν η πρόθεση του νομοθέτη ήταν να διενεργηθεί ταχύτατα η διαγωνιστική διαδικασία, ήταν άδηλο αν (και τότε) θα εκδοθεί η προκήρυξη αυτή και, σε καταφατική περίπτωση, ποιο θα είναι το περιεχόμενό της, καθώς και το αν θα συμμετάσχει η αιτούσα εταιρεία στη σχετική διαγωνιστική διαδικασία, ώστε να συντρέξει για αυτήν, από τις περαιτέρω εκδοθησόμενες βάσει της προκηρύξεως ατομικές διοικητικές πράξεις, ο κίνδυνος βλάβης κατά τη διαδικασία αυτή, βλάβης η οποία, πάντως, όπως έχει εκτεθεί, δεν ταυτίζεται με την προβαλλόμενη από την αιτούσα, στο πλαίσιο των ισχυρισμών της για το έννομο συμφέρον, νομική πλημμέλεια (παράκαμψη του Ε.Σ.Ρ. κατά παράβαση του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος). Β) Περαιτέρω, ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Εμμ. Κουσιουρής, Δ. Μακρής, Τ. Κόμβου και Α.-Μ. Παπαδημητρίου υποστήριξαν την άποψη ότι, ανεξαρτήτως των ανωτέρω, το συμφέρον της αιτούσης εταιρείας για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως δεν είναι έννομο. Και τούτο διότι: 1) Κατά τον χρόνο της εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως και της ασκήσεως της κρινομένης αιτήσεως η αιτούσα εταιρεία δεν λειτουργούσε νομίμως ως πάροχος τηλεοπτικών υπηρεσιών, όπως αβασίμως ισχυρίζεται, καθόσον, όπως έχει εκτεθεί στη σκέψη 5, η άδεια που τής είχε χορηγηθεί με την κ.υ.α. 19207/Ε/9.9.1993 ανακλήθηκε αυτοδικαίως ex lege μετά 9 μήνες λόγω μη υπογραφής σχετικής συμβάσεως (δοθέντος ότι δεν απαιτείτο κατά νόμον η έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξεως), η εκδηλουμένη δε, μέχρι 31.12.2015, με διαδοχικές νομοθετικές διατάξεις, ανοχή της λειτουργίας της, επ' αόριστον ήταν αντίθετη προς το Σύνταγμα και ειδικότερα προς τις αρχές του κράτους δικαίου και της ισότητας, όπως αυτές ερμηνεύθηκαν από τη νομολογία του Δικαστηρίου (ΣτΕ 3578/2010 Ολομ. κ.ά.), ενώ η εν τοις πράγμασι λειτουργία της αιτούσης ως παρόχου τηλεοπτικών υπηρεσιών από 1.1.2016 και εφεξής δεν έχει οποιαδήποτε νομική κάλυψη (βλ., ως προς την έλλειψη εννόμου συμφέροντος περιφερειακών ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών που λειτουργούν χωρίς άδεια υπό αντίστοιχες, αντισυνταγματικές, συνθήκες, ΣτΕ 2233, 2581, 2861-2862/2015 κ.ά., 79/2013 εν συμβ.). 2) Καίτοι, όμως, δεν λειτουργεί νομίμως ως πάροχος τηλεοπτικών υπηρεσιών, η αιτούσα εταιρεία θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι έχει έννομο συμφέρον, αν ασκούσε

την κρινόμενη αίτηση προκειμένου να επιτύχει αποτέλεσμα που καθεαυτό δεν αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη (βλ. ΣτΕ 3095/2001 Ολομ. σκ. 6, 264/2005 7μ., 3180/2008, 1719/2010 7μ.). Ως αποτέλεσμα δε μη αποδοκιμαζόμενο από την έννομη τάξη δεν νοείται, βεβαίως, η επιδιωκομένη, αυτονοήτως, σε οποιαδήποτε αίτηση ακυρώσεως, αποκατάσταση της παραβιαζομένης, κατά τους ισχυρισμούς του εκάστοτε αιτούντος, νομιμότητας. Εν προκειμένω, το επιδιωκόμενο με την κρινόμενη αίτηση αποτέλεσμα δεν είναι, όπως δέχεται η πλειοψηφούσα γνώμη, η διενέργεια διαγωνισμού για χορήγηση τηλεοπτικών αδειών κατά τρόπο σύμφωνο με το Σύνταγμα (ήτοι αποτέλεσμα μη αποδοκιμαζόμενο από την έννομη τάξη), αφού η ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως, που έχει το προεκτεθέν περιεχόμενο (μεταβίβαση αρμοδιοτήτων), δεν μπορεί καθ' οιονδήποτε τρόπο να έχει ως αποτέλεσμα τη διενέργεια τέτοιου διαγωνισμού. Αντιθέτως, η αιτούσα εταιρεία, προβάλλοντας με την κρινόμενη αίτηση ότι η κατά το άρθρο 2Α του ν. 4339/2015 διαγωνιστική διαδικασία για τη χορήγηση τεσσάρων τηλεοπτικών αδειών είναι αντίθετη προς το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος διότι παρακάμπτει τη σχετική αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ., επιδιώκει τη μη διεξαγωγή της διαγωνιστικής αυτής διαδικασίας, με αποτέλεσμα την έτι περαιτέρω παράταση της, κατά παράβαση του Συντάγματος (βλ. ΣτΕ 3578/2010 Ολομ. κ.ά.), από εικοσαετίας και πλέον, επωφελούς για την ίδια, ανοχής επ' αόριστον της λειτουργίας, χωρίς άδεια, του τηλεοπτικού της σταθμού (όπως και των λοιπών λειτουργούντων τηλεοπτικών σταθμών), το αποτέλεσμα δε αυτό σαφώς αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη. Γ) Τέλος, ο Σύμβουλος Δ. Κυριλλόπουλος διετύπωσε την ακόλουθη γνώμη: Κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 47 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989, για την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος της αιτήσεως ακυρώσεως απαιτείται η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος, το οποίο πρέπει να είναι άμεσο και ενεστώς, να συντρέχει δε στο πρόσωπο του αιτούντος κατά την έκδοση της προσβαλλομένης διοικητικής πράξεως, κατά την άσκηση του εν λόγω ενδίκου βοηθήματος και κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Στην προκειμένη περίπτωση, την 20.5.2016 και την 24.6.2016, ήτοι σε χρόνο προγενέστερο της συζητήσεως της κρινομένης αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ (τεύχος διακηρύξεων δημοσίων συμβάσεων), η 1/17.5.2016

«Προκήρυξη δημοπρασίας δημοπρασίας για τη χορήγηση τεσσάρων (4) αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας ενημερωτικού προγράμματος γενικού περιεχομένου για μετάδοση υψηλής ευκρίνειας (high definition)». Με την έκδοση της ανωτέρω προκηρύξεως, κατά της οποίας έχει ασκηθεί από την αιτούσα εταιρεία αυτοτελής αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, εξαντλήθηκε το ρυθμιστικό περιεχόμενο της προσβαλλομένης, κανονιστικού χαρακτήρα, αποφάσεως και, συνεπώς, κατά τον χρόνο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της κρινομένης αιτήσεως ακυρώσεως, έχει εκλείψει το έννομο συμφέρον της αιτούσης για την άσκηση αυτής, οι δε προβαλλόμενοι με την ένδικη αίτηση λόγοι σχετικά με τη νομιμότητα της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εξετασθούν κατά την εκδίκαση της κατά της προκηρύξεως στρεφομένης αιτήσεως ακυρώσεως.

17. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη 4297/1.3.2016 κανονιστική απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (περί μεταβιβάσεως στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας επί μέρους αρμοδιοτήτων της ως άνω διαγωνιστικής διαδικασίας) πρέπει να ακυρωθεί, διότι «στο μέτρο που με την επίμαχη εξουσιοδοτική διάταξη του Ν. 4339/2015 [άρθρο 2Α παρ. 2] παρακάμπτεται η αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. και οι αρμοδιότητες χορήγησης των αδειών καθώς και η διενέργεια της σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας ανατίθενται στον Υπουργό (και στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας), η εν λόγω νομοθετική διάταξη παραβιάζει ευθέως το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος».

18. Επειδή, στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος του 1975, πριν από την αναθεώρηση του έτους 2001, οριζόταν ότι «Η ραδιοφωνία και η τηλεόρασις τελούν υπό τον άμεσον έλεγχο του Κράτους, σκοπούν δε εις την αντικειμενικήν και επί ίσοις όροις μετάδοσιν πληροφοριών και ειδήσεων, ως και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, διασφαλιζομένης πάντως της εκ της κοινωνικής αποστολής αυτών και εκ της πολιτιστικής αναπτύξεως της Χώρας επιβαλλομένης ποιοτικής στάθμης των εκπομπών». Υπό την ισχύ της ανωτέρω διατάξεως δημοσιεύθηκε ο ν. 1866/1989, με τον οποίο ιδρύθηκε το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.) ως «ανεξάρτητο

όργανο». Με τον νόμο αυτό ανατέθηκε στο Ε.Σ.Ρ., μεταξύ άλλων, «ο άμεσος έλεγχος του Κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης προκειμένου να εξασφαλισθούν η αντικειμενικότητα, η ισότητα των όρων και η ποιότητα των προγραμμάτων σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος», η έκδοση κωδίκων δεοντολογίας, οδηγιών και συστάσεων προς τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, η επιβολή κυρώσεων καθώς και η διατύπωση γνώμης για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας των τηλεοπτικών σταθμών (άρθρο 3). Με τον ν. 2328/1995 διατηρήθηκε η αρμοδιότητα του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ για τη χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση των αδειών ιδρύσεως, εγκαταστάσεως και λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών, μετά από σύμφωνη γνώμη του Ε.Σ.Ρ (άρθρο 2 παρ. 1). Επίσης, στο Ε.Σ.Ρ. ανατέθηκε η αρμοδιότητα ελέγχου των προϋποθέσεων που τάσσει ο νόμος (άρθρο 2 παρ. 4). Στη συνέχεια, με το άρθρο 4 παρ. 1 περ. α' του ν. 2863/2000 προβλέφθηκε ότι το Ε.Σ.Ρ. ασκεί τον προβλεπόμενο στο Σύνταγμα άμεσο έλεγχο του Κράτους στον τομέα της παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών κάθε είδους, με την έκδοση εκτελεστών ατομικών διοικητικών πράξεων και ειδικότερα ότι χορηγεί, ανανεώνει και ανακαλεί, μεταξύ άλλων, κάθε είδους άδειες για την παροχή ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο του διαμορφωμένου αυτού νομοθετικού καθεστώτος πραγματοποιήθηκε η αναθεώρηση του Συντάγματος του έτους 2001, με την οποία η παράγραφος 2 του άρθρου 15 διαμορφώθηκε ως εξής: «Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας». Ακολούθως, με το άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 3051/2002 (Α' 220), ο οποίος ψηφίστηκε από την Βουλή με την σύνθεση που αυτή είχε και κατά την αναθεώρηση του

Συντάγματος του 2001, προστέθηκε παράγραφος 6 στο ως άνω άρθρο 4 του ν. 2863/2000, σύμφωνα με την οποία «Επίσης, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης είναι αρμόδιο για την έκδοση: α) των προκηρύξεων που προβλέπονται στα άρθρα 2 παρ. 2 εδ. α' και 7 παρ. 2 εδ. α' του Ν. 2328/1995 (ΦΕΚ 159 Α')». Η αρμοδιότητα αυτή του Ε.Σ.Ρ. για την χορήγηση των αδειών τηλεοπτικών σταθμών και για την έκδοση των οικείων προκηρύξεων διατηρήθηκε τόσο με τον μεταγενέστερο ν. 3592/2007 (άρθρα 6 παρ. 1 και 6 και 13 παρ. 3, όπως το δεύτερο άρθρο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 80 παρ. 1 περ. στ' του ν. 4070/2012) όσο και με τον επίμαχο ν. 4339/2015 (άρθρο 1 παρ. 1).

19. Επειδή, όπως συνάγεται από τις εργασίες αναθεωρήσεως του Συντάγματος του 2001 [Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΉΘ', 17.1.2001 (απόγευμα), σελ. 42, 43, 63, Συνεδρίαση ΡΖ', 7.2.2001 (πρωί), σελ. 169, 175, 178, 180, 181, 193, 200, 201, Συνεδρίαση ΡΜΔ', 21.3.2001 (πρωί), σελ. 732, 733, 740, Συνεδρίαση ΡΜΕ', 21.3.2001 (απόγευμα), σελ. 769], σκοπός της συνταγματικής κατοχύρωσης του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης ως ανεξάρτητης αρχής ήταν, εν όψει της ιδιαίτερης δύναμης επιρροής που διαθέτουν οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί στη διαμόρφωση της γνώμης των πολιτών ως προς τα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα και της αναγκαίας για την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας ποιοτικής στάθμης των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, η διασφάλιση αφ' ενός μεν του κρατικού ελέγχου στη λειτουργία των ραδιοτηλεοπτικών μέσων και αφ' ετέρου της πολυφωνίας και της αντικειμενικής και με ίσους όρους μεταδόσεως πληροφοριών, ειδήσεων, προϊόντων λόγου και τέχνης, ώστε να αποτρέπονται κυβερνητικές και κομματικές επιρροές και να επιτυγχάνεται η οργάνωση των ραδιοτηλεοπτικών μέσων με βάση τις αρχές της αντικειμενικότητας, της αμεροληψίας και της πολυφωνίας. Εν όψει δε του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η συνταγματική κατοχύρωση του Ε.Σ.Ρ., από την διατύπωση του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος, όπου γίνεται λόγος για αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. για τον έλεγχο και την επιβολή κυρώσεων, μεταξύ άλλων, και στους τηλεοπτικούς σταθμούς, δεν δύναται να συναχθεί ότι η αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. εξαντλείται, κατά το Σύνταγμα, στην έκδοση μόνον ατομικών διοικητικών πράξεων ελέγχου ή επιβολής κυρώσεων στους σταθμούς

αυτούς, αλλά ότι, εν όψει του ανωτέρω σκοπού, το Ε.Σ.Ρ. είναι και αυτό, παράλληλα με την νομοθετική εξουσία και τα άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, φορέας του κατά το Σύνταγμα αμέσου ελέγχου των ανωτέρω σταθμών και στο προγενέστερο της ενάρξεως λειτουργίας αυτών στάδιο, δηλαδή στο στάδιο της χορηγήσεως των αδειών λειτουργίας τέτοιων σταθμών (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1901/2014 σκέψη 16, 3914/2015 σκέψη 17). Η σχετική δε με την χορήγηση των εν λόγω αδειών αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. δεν έγκειται απλώς στην τυπική έκδοση της τελικής πράξεως χορηγήσεως της άδειας, μετά από διαδικασία που έχει διενεργήσει άλλο όργανο, που δεν έχει τα εχέγγυα του Ε.Σ.Ρ., και υπό προϋποθέσεις που το άλλο αυτό όργανο έχει καθορίσει μονομερώς χωρίς καμία σύμπραξη με το Ε.Σ.Ρ., αλλά περιλαμβάνει και όλη την διαδικασία η οποία θα καταλήξει στην χορήγηση της άδειας. Και τούτο διότι η ανάγκη οργανώσεως των ραδιοτηλεοπτικών μέσων κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την αντικειμενικότητα, την αμεροληψία και την πολυφωνία και να αποτρέπει κυβερνητικές και γενικότερα μονομερείς επιρροές που μπορεί να επηρεάσουν τους όρους του πολιτικού ανταγωνισμού με τον έλεγχο της διαμορφώσεως της κοινής γνώμης, ανακύπτει ήδη στο στάδιο χορηγήσεως των αδειών, κατά το οποίο καθορίζεται ποιοί σταθμοί θα λειτουργήσουν στο μέλλον. Εν όψει των ανωτέρω, δηλαδή εν όψει του ότι το Ε.Σ.Ρ. είναι και αυτό όργανο του ασκουμένου από το Κράτος, μεταξύ άλλων, στην τηλεόραση αμέσου ελέγχου προς εκπλήρωση των αναφερομένων στο τρίτο εδάφιο της προαναφερθείσης παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος σκοπών δημοσίου συμφέροντος και συγκροτείται αφ' ενός μεν κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την αντικειμενικότητα, την αμεροληψία και την πολυφωνία στην λειτουργία, μεταξύ άλλων, των τηλεοπτικών σταθμών και αφ' ετέρου από πρόσωπα με τα ανάλογα με την αποστολή του προσόντα, προκύπτει ότι, κατά την έννοια του ανωτέρω άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, α) καθίσταται υποχρεωτική η σύμπραξη του Ε.Σ.Ρ. στην άσκηση αρμοδιοτήτων, με τις οποίες, σε συνεργασία ενδεχομένως και με άλλες ανεξάρτητες αρχές, όπου αυτό απαιτείται λόγω της τεχνικής φύσεως των τιθεμένων ζητημάτων, καθορίζονται οι όροι λειτουργίας και αδειοδοτήσεως, μεταξύ άλλων, και των τηλεοπτικών σταθμών, και β) σε περίπτωση επιλογής του συστήματος της κατόπιν διαγωνισμού χορηγήσεως των αδειών λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών, καθίσταται υποχρεωτική η διενέργεια

αποκλειστικώς από το Ε.Σ.Ρ. της σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας. Περαιτέρω, εν όψει της σημασίας που ο αναθεωρητικός νομοθέτης απέδωσε στο ρόλο των ανεξάρτητων αρχών (ως οργάνων που θα διασφαλίζουν ότι ορισμένοι τομείς κρατικής δράσεως δεν θα επηρεάζονται από κυβερνητικές και γενικότερα μονομερείς επιρροές), όπως είναι το Ε.Σ.Ρ., θέσπισε με το άρθρο 101Α του Συντάγματος συγκεκριμένο τρόπο συγκροτήσεως των αρχών αυτών, ώστε να εξασφαλίζεται συνεργασία των δραστηριοποιουμένων εκάστοτε στην πολιτική ζωή της χώρας πολιτικών δυνάμεων κατά την επιλογή των προσώπων που στελεχώνουν τις αρχές αυτές και ότι οι λαμβανόμενες από τις εν λόγω αρχές αποφάσεις θα απηχούν συγκερασμό απόψεων κατά το δυνατόν ευρύτερου φάσματος πολιτικών δυνάμεων και, κατά συνέπεια, και μεγαλύτερου αριθμού πολιτών. Ειδικότερα, ο αναθεωρητικός νομοθέτης όρισε στην παρ. 2 του ανωτέρω άρθρου 101Α ότι η επιλογή των προσώπων, τα οποία στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές και πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, «γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της», χωρίς να προβλέψει επικουρικό μηχανισμό για την περίπτωση αδυναμίας επιτεύξεως ομοφωνίας ή πλειοψηφίας των τεσσάρων πέμπτων. Η παράλειψη δε προβλέψεως τέτοιου επικουρικού μηχανισμού φαίνεται να ήταν ηθελημένη, εφ' όσον, όπως προκύπτει από τις συζητήσεις στη Βουλή [Πρακτικά Βουλής Συνεδρίαση ΡΜΔ', 21.3.2011 (πρωί), σελ. 733], είχε προταθεί να προβλεφθεί ένας τέτοιος μηχανισμός (όπως π.χ. προβλέπεται για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας με το άρθρο 32 του Συντάγματος), πρόταση, η οποία, τελικώς, δεν έγινε δεκτή. Από το γεγονός αυτό συνάγεται ότι ο αναθεωρητικός νομοθέτης είχε σκοπό να προτρέψει τις πολιτικές δυνάμεις σε συνεργασία, ώστε να επιτύχουν τουλάχιστον πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων για την επιλογή των μελών των, απαραίτητων, κατά τον ανωτέρω νομοθέτη, για την λειτουργία του κατοχυρωμένου από το Σύνταγμα δημοκρατικού πολιτεύματος, ανεξάρτητων αρχών. Αντιθέτως, από το γεγονός ότι ο αναθεωρητικός νομοθέτης δεν προέβλεψε επικουρικό μηχανισμό για την επιλογή των μελών των ανεξάρτητων αρχών δεν μπορεί να συναχθεί ότι το Σύνταγμα ανέχεται, σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί η πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων στη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, οι αρμοδιότητες, οι οποίες κατά

το Σύνταγμα πρέπει να ασκούνται από ανεξάρτητη αρχή, τα μέλη της οποίας απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, να μεταβιβασθούν από τον κοινό νομοθέτη σε άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας. Δεν ασκεί δε επιρροή από την εξεταζόμενη άποψη αν κατά την άσκηση συγκεκριμένης αρμοδιότητας, εν όψει του συγκεκριμένου τρόπου οργανώσεώς της, παρέχεται ή όχι στην ανεξάρτητη αρχή διακριτική ευχέρεια. Η έννοια των σχετικών συνταγματικών διατάξεων είναι δηλαδή ότι οι εκπροσωπούμενες στο Κοινοβούλιο πολιτικές δυνάμεις είναι υποχρεωμένες, με αμοιβαίες, βεβαίως, υποχωρήσεις, και μετά από διαδικασία διαβουλεύσεων, η οποία δεν αποκλείεται να παρατείνεται για το αναγκαίο χρονικό διάστημα, να χωρήσουν στην επιτασόμενη από το Σύνταγμα συγκρότηση της ανεξάρτητης αρχής. Άλλως, το Σύνταγμα εμμέσως παραβιάζεται. Δεν μπορεί, όμως, σε καμία περίπτωση η τυχόν αυτή εκ πλαγίου παράβαση του Συντάγματος να θεραπευθεί με άλλη, ευθεία, πλέον, παραβίασή του. Τέτοια δε παραβίαση θα συνιστούσε η πλήρης παράκαμψη αρμόδιας ανεξάρτητης αρχής, που προβλέπεται ρητώς από το Σύνταγμα. Δεδομένου δε ότι το Σύνταγμα, όπως και κάθε δημοκρατικό Σύνταγμα, προβλέπει εκείνο, ευθέως και αποκλειστικώς, τις καταστάσεις ανάγκης που δικαιολογούν την αναστολή εφαρμογής ή την τυχόν παράκαμψη ορισμένων, εκ των προτέρων καθορισμένων, διατάξεών του, δεν είναι νοητή η παράκαμψη της εφαρμογής ρητών συνταγματικών διατάξεων σε περίπτωση δυσχερειών, από την φύση τους μάλιστα παροδικών, κατά την εφαρμογή τους. Συνεπώς, έως ότου συγκροτηθεί ανεξάρτητη αρχή, όπως είναι το Ε.Σ.Ρ., κατά την προβλεπόμενη από το ανωτέρω άρθρο 101Α του Συντάγματος διαδικασία, οι αρμοδιότητες αυτής δεν μπορεί να ασκηθούν από άλλα όργανα ακόμη και όταν η άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών επιβάλλεται για την επίτευξη σκοπών, στην θεραπεία των οποίων αποβλέπουν άλλες συνταγματικές διατάξεις. Και τούτο διότι δεν υπάρχει ιεραρχία μεταξύ των διατάξεων του Συντάγματος, αλλά όλες οι διατάξεις αυτού είναι νομικά τυπικά ισοδύναμες, με συνέπεια να μην μπορεί να παρακαμφθεί, από τον κοινό νομοθέτη ή την εκτελεστική εξουσία, η εφαρμογή καμιάς συνταγματικής διατάξεως με την επίκληση της ανάγκης τηρήσεως άλλης συνταγματικής διατάξεως (πρβλ. ΣτΕ 675, 930-932, 1002/2016, 3071, 3453, 4308, 4583/2015, 292/1984 Ολομ., ΑΕΔ 11/2003), ανεξαρτήτως αν ο κοινός νομοθέτης ή η εκτελεστική εξουσία αποδίδει στην

τελευταία αυτή διάταξη μεγαλύτερη σημασία. Εξ άλλου, το γεγονός ότι έχουν ενδεχομένως αναληφθεί από το Ελληνικό Κράτος διεθνείς υποχρεώσεις δεν απαλλάσσει την νομοθετική ή την εκτελεστική εξουσία, κατά την εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων, από την υποχρέωση τηρήσεως των συνταγματικών διατάξεων, μεταξύ των οποίων είναι και οι διατάξεις που προβλέπουν ανεξάρτητες αρχές και την συγκρότηση και τις αρμοδιότητές τους. Περαιτέρω, με την 3515/2013 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου κρίθηκε μεν ότι, κατά την έννοια του άρθρου 101Α του Συντάγματος, είναι ανεκτή η συνέχιση της λειτουργίας των ανεξαρτήτων αρχών μετά τη λήξη της θητείας των μελών τους και μέχρι την επιλογή των νέων μόνον για εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο κρίνεται κατά τις εκάστοτε συντρέχουσες περιστάσεις, και ότι, μετά την πάροδο του ευλόγου χρόνου, το Σύνταγμα δεν ανέχεται πλέον την παράταση της θητείας των μελών της ανεξάρτητης αρχής, η δε ανεξάρτητη αρχή δεν διαθέτει, από το χρονικό αυτό σημείο και εφεξής, νόμιμη συγκρότηση· τούτο, όμως, δεν έχει την έννοια ότι από το χρονικό αυτό σημείο και εφεξής (ή έστω για περιορισμένο χρονικό διάστημα) είναι δυνατή η άσκηση των κατά το Σύνταγμα αρμοδιοτήτων της ανεξάρτητης αρχής από άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, αλλά ότι, όπως ήδη εκτέθηκε, οι εκπροσωπούμενες στο Κοινοβούλιο πολιτικές δυνάμεις είναι υποχρεωμένες, με αμοιβαίες υποχωρήσεις και μετά από διαδικασία διαβουλεύσεων, να μεριμνήσουν για την κατά το ταχύτερον δυνατόν νόμιμη συγκρότηση του Ε.Σ.Ρ.. Εν όψει των ανωτέρω, οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 2Α του ν. 4339/2015, όπως το άρθρο αυτό προστέθηκε με το άρθρο τρίτο του ν. 4367/2016, με τις οποίες η αρμοδιότητα για την διενέργεια διαγωνιστικής διαδικασίας για την χορήγηση αδειών παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης εθνικής εμβέλειας κατά την πρώτη εφαρμογή του θεσπιζομένου με τον ανωτέρω ν. 4339/2015 συστήματος ανατίθεται στον Υπουργό, στον οποίο έχουν ανατεθεί οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, αντίκεινται στο άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την κρινόμενη αίτηση. Την αντίθεση δε αυτή των ανωτέρω διατάξεων στο Σύνταγμα δεν μπορεί να θεραπεύσει το γεγονός ότι κατά την θέσπισή τους δεν είχε επιτευχθεί (όπως ούτε και έως την συζήτηση της κρινόμενης αιτήσεως είχε επιτευχθεί) η απαιτούμενη κατά το Σύνταγμα πλειοψηφία των μελών

της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής για την επιλογή των μελών του Ε.Σ.Ρ., ασχέτως των λόγων στους οποίους οφειλόταν τούτο.

20. Επειδή, μειοψήφησαν ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου και οι Σύμβουλοι Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Δ. Κυριλλόπουλος, Εμμ. Κουσιουρής, Αντ. Χλαμπέα, Δ. Μακρής, Τ. Κόμβου, Β. Αναγνωστοπούλου-Σαρρή, Ηλ. Μάζος και Α.-Μ. Παπαδημητρίου, κατά τη γνώμη των οποίων δεν υφίσταται αντίθεση της επίμαχης εξουσιοδοτικής διατάξεως της παραγράφου 2 του άρθρου 2Α του ν. 4339/2015 προς το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, στο μέτρο που με αυτήν, όπως προβάλλεται, παρακάμπτεται η αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. και ανατίθενται στον Υπουργό Επικρατείας η αρμοδιότητα χορηγήσεως των αδειών και η διενέργεια της διαγωνιστικής διαδικασίας. Ειδικότερα: Α) Ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Εμμ. Κουσιουρής, Αντ. Χλαμπέα, Δ. Μακρής, Τ. Κόμβου, Β. Αναγνωστοπούλου-Σαρρή και Α.-Μ. Παπαδημητρίου υποστήριξαν την άποψη ότι ο «άμεσος έλεγχος» του Κράτους, στον οποίο υπάγονται η ραδιοφωνία και η τηλεόραση, κατά το εδάφιο α' της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος, ασκείται από το σύνολο των κρατικών οργάνων, ήτοι από τα όργανα της νομοθετικής εξουσίας, της εκτελεστικής εξουσίας και από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, ως ανεξάρτητη αρχή. Επομένως, ο «έλεγχος», ο οποίος –όπως και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων– ανατίθεται, κατά το εδάφιο β' της ανωτέρω παραγράφου, στην «αποκλειστική» αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ., είναι στενότερος και ειδικότερος του, κατά τα εδάφια α' και γ' της ίδιας παραγράφου, «αμέσου ελέγχου» του Κράτους. Πιο συγκεκριμένα, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 1901/2014 Ολομ. σκ. 16, 3914/2015 Ολομ. σκ. 17), «το κράτος (η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία, καθώς και το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή) υποχρεούται, απέχοντας από επεμβάσεις στο περιεχόμενο των εκπομπών, να λαμβάνει όλα τα αναγκαία θετικά μέτρα (νομοθετικά, οργανωτικά, διοικητικά και ουσιαστικά), περιλαμβανομένης της επιβολής και εκτέλεσης των προβλεπομένων κυρώσεων, ώστε να διασφαλίζεται η καθολική παροχή της ραδιοηλεκτρονικής υπηρεσίας στην εθνική επικράτεια με πλήρη σεβασμό των [αναφερομένων στο εδάφιο γ' της ανωτέρω παραγράφου] συνταγματικών αξιών». Στο πλαίσιο αυτό, όταν ο νόμος προβλέπει,

κατά τη συνταγματικώς παρεχόμενη σχετική ευχέρεια (ΣτΕ 5040/1987 Ολομ., 1145/1988 Ολομ., 2501/2004 7μ., 3578/2010 Ολομ., 560/2012 7μ., 996-997/2013 κ.ά.), τη δυνατότητα ιδρύσεως ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και μάλιστα υπό καθεστώς προηγουμένης αδείας, σύμφωνα με την ειδικότερη ευχέρεια που ρητώς παρέχεται προς τούτο από την ανωτέρω διάταξη του εδαφίου γ', μορφή «αμέσου» κρατικού ελέγχου ανατιθεμένου όχι στο Ε.Σ.Ρ. αλλά σε άλλα κρατικά όργανα αποτελεί η θέσπιση νομοθετικών ή κανονιστικών, κατά τις διακρίσεις του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος, διατάξεων που ορίζουν τη διαδικασία (διαγωνιστική ή μη), τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια της αδειοδοτήσεως των εν λόγω ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών [τέτοιου δε περιεχομένου διατάξεις, μετά την αναθεώρηση του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, ήσαν εκείνες των άρθρων 6-7 και 13 του ν. 3592/2007 και του π.δ. 234/2003 «Όροι και προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδειών ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών ελεύθερης λήψης», Α' 210 (βλ. Π.Ε. 187/2003 5μ.), όπως επίσης και εκείνες των άρθρων 1 - 15 του επίμαχου ν. 4339/2015 και των, κατ' εξουσιοδότησιν των άρθρων τούτων, εκδοθεισών κανονιστικών πράξεων]. Αντιστοίχως δε, μορφή «αμέσου ελέγχου» του Κράτους, που δεν ανήκει αποκλειστικώς στο Ε.Σ.Ρ. αλλά και σε άλλα κρατικά όργανα, αποτελεί και η εφαρμογή των εν λόγω νομοθετικών ή κανονιστικών ρυθμίσεων, με την έκδοση ατομικών πράξεων, όπως είναι η χορήγηση των αδειών και οι προηγούμενες αυτών πράξεις της σχετικής (διαγωνιστικής ή μη) διαδικασίας. Περαιτέρω, κατά την ειδικότερη γνώμη των Συμβούλων Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Εμμ. Κουσιουρή, Αντ. Χλαμπέα, Δ. Μακρή και Β. Αναγνωστοπούλου-Σαρρή, η έκδοση των τελευταίων τούτων πράξεων δεν αποτελεί μορφή «ελέγχου» υπαγομένου, κατά το εδάφιο β' της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος, στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ., αφού στο Ε.Σ.Ρ. ανήκει α) «ο έλεγχος της ασκήσεως της ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας» (Π.Ε. 187-188/2003 5μ. σκ. 1 in fine), δηλαδή ο έλεγχος της λειτουργίας των τηλεοπτικών σταθμών και όχι της αδειοδοτήσεώς τους, η οποία αναγκαίως προηγείται της λειτουργίας αυτών και β) «ο έλεγχος της εξυπηρέτησης των [αναφερομένων στο εδάφιο γ' της ανωτέρω παραγράφου] σκοπών δημοσίου συμφέροντος» (ΣτΕ 1901/2014 Ολομ. σκ. 16, 3914/2015 Ολομ. σκ. 17) –ήτοι της αντικειμενικής και με

ίσους όρους μεταδόσεως πληροφοριών, ειδήσεων, προϊόντων λόγου και τέχνης, της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων, του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου και της προστασίας της παιδικής ηλικίας και της νεότητας– δηλαδή έλεγχος, ο οποίος, αναγκαίως, προϋποθέτει τη λειτουργία των τηλεοπτικών σταθμών και δεν νοείται κατά το προηγούμενο στάδιο της αδειοδοτήσεως αυτών. Συνεπώς, μόνο μετά την ίδρυση και έναρξη της λειτουργίας τηλεοπτικού σταθμού, όχι δε κατά το προγενέστερο στάδιο της αδειοδοτήσεως αυτού, ανακύπτει η αποκλειστική, κατά το άρθρο 15 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος, αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. για άσκηση ελέγχου και επιβολή διοικητικών κυρώσεων. Όπως, άλλωστε, ρητώς δέχεται και η πλειοψηφούσα γνώμη, το Ε.Σ.Ρ. είναι και αυτό, παράλληλα με τη νομοθετική εξουσία και τα άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, φορέας του κατά το Σύνταγμα αμέσου ελέγχου των ανωτέρω σταθμών και στο προγενέστερο της έναρξεως λειτουργίας αυτών στάδιο, δηλαδή στο στάδιο της χορηγήσεως των αδειών λειτουργίας τέτοιων σταθμών· η χορήγηση, δηλαδή, των ανωτέρω αδειών, αποτελούσα, όπως δέχεται και η πλειοψηφία, αντικείμενο του «αμέσου ελέγχου» των τηλεοπτικών σταθμών, δεν ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ., αφού αυτό δεν είναι, όπως επίσης αναγνωρίζει και η πλειοψηφία, ο μοναδικός φορέας του εν λόγω «αμέσου ελέγχου». Η αρμοδιότητα, συνεπώς, χορηγήσεως αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών και διενεργείας της σχετικής, διαγωνιστικής ή μη, διαδικασίας, μπορεί, κατά το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, να ασκείται και από άλλα, πλην του Ε.Σ.Ρ., κρατικά όργανα. Τέλος, είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ, κατά τις συζητήσεις στην Αναθεωρητική Βουλή του 2001, προτάθηκε από μέλη αυτής να περιληφθεί στις αρμοδιότητες του Ε.Σ.Ρ. και η χορήγηση των τηλεοπτικών αδειών (συζήτηση της 17.1.2001 πρωί, Κ. Καραμανλής σελ. 175, Στ. Μάνος σελ. 190, 193), οι απόψεις αυτές δεν υιοθετήθηκαν και η παράγραφος 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος ψηφίσθηκε όπως ακριβώς είχε προταθεί από την Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, δηλαδή χωρίς αναφορά της χορηγήσεως αδειών μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Ε.Σ.Ρ. Περαιτέρω, όσον αφορά τον έλεγχο κατά το στάδιο της αδειοδοτήσεως των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Τ. Κόμβου και Α.-Μ. Παπαδημητρίου διατύπωσαν την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη: Κατά το Σύνταγμα ο ρόλος του Εθνικού Συμβουλίου

Ραδιοτηλεόρασης, ως συνταγματικά κατοχυρωμένης Ανεξάρτητης Αρχής, επιφορτισμένης με τη διασφάλιση της καθολικής παροχής της ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας στην εθνική επικράτεια, κατά τρόπο σύμφωνο με τους ορισμούς του –ώστε η μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων καθώς και των προϊόντων του λόγου και της τέχνης να γίνεται αντικειμενικά και με ίσους όρους, να εξασφαλίζεται η ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων, που επιβάλλεται από την κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και την πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου και η προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας– είναι αμιγώς ελεγκτικός. Τούτο δε υπό την έννοια ότι το Ε.Σ.Ρ. είναι αρμόδιο κατά μεν το στάδιο της διαδικασίας αδειοδότησεως των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών να ελέγχει κατά πόσον η διεξαχθείσα από τη Διοίκηση στη συγκεκριμένη περίπτωση διαδικασία αδειοδότησεως έχει ολοκληρωθεί νομίμως από πλευράς τήρησης των διαδικαστικών όρων και σε καταφατική περίπτωση να αποφαίνεται, με την έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξεως υπέρ της χορηγήσεως της σχετικής άδειας (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1901/2014, 3914/2015, βλ. επίσης ΣτΕ Ολομ. 3578/2010), εν συνεχεία της οποίας το αρμόδιο κατά νόμον όργανο της Πολιτείας προβαίνει στην έκδοση της τελικής πράξεως περί χορηγήσεως ραδιοτηλεοπτικής αδειάς. Μετά δε την έκδοση της σχετικής αδειάς λειτουργίας ραδιοτηλεοπτικού σταθμού το Ε.Σ.Ρ. καθίσταται αποκλειστικά αρμόδιο να ελέγχει κατά πόσον η ραδιοτηλεοπτική υπηρεσία παρέχεται μετά τήρηση των προαναφερθεισών αρχών και σε περίπτωση παραβιάσεώς τους να προβαίνει στην επιβολή των προβλεπομένων από τον νόμο κυρώσεων. Επομένως, δεν καθιδρύεται από το Σύνταγμα αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. για την έκδοση πράξεων εντασσομένων στη διαδικασία αδειοδότησεως ραδιοτηλεοπτικού σταθμού, ο κοινός όμως νομοθέτης δεν κωλύεται να αναθέσει στο Ε.Σ.Ρ. είτε τη διεξαγωγή ολόκληρης της σχετικής διαδικασίας αδειοδότησεως είτε την έκδοση ορισμένων πράξεων αυτής. Κατόπιν όλων των ανωτέρω, κατά τη γνώμη του Προέδρου και των Συμβούλων Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Εμμ. Κουσιουρή, Αντ. Χλαμπέα, Δ. Μακρή, Τ. Κόμβου, Β. Αναγνωστοπούλου-Σαρρή και Α.-Μ. Παπαδημητρίου, αβασίμως προβάλλεται ότι, κατά την έννοια του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, το Ε.Σ.Ρ. είναι αποκλειστικώς αρμόδιο για τη χορήγηση των ως άνω αδειών και τη διενέργεια της σχετικής διαδικασίας και ότι, συνεπώς, οι

διατάξεις του άρθρου 2Α παρ. 2 του ν. 4339/2015, οι οποίες αποτελούν το νόμιμο έρεισμα της προσβαλλομένης πράξεως, αντίκεινται στην εν λόγω συνταγματική διάταξη, στο μέτρο που αναθέτουν την ανωτέρω αρμοδιότητα στον Υπουργό Επικρατείας. Β) Ο Σύμβουλος Δ. Κυριλλόπουλος διετύπωσε την ακόλουθη γνώμη: Από τις διατάξεις του άρθρου 15 παρ. 2 εδ. α', β', γ' του Συντάγματος συνάγεται ότι το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχει αποκλειστική αρμοδιότητα, ευθέως απορρέουσα από τη διάταξη του εδαφίου β' της ανωτέρω συνταγματικής διατάξεως, μόνο για το ζήτημα της επιβολής διοικητικών κυρώσεων στους λειτουργούντες ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς, στην περίπτωση που διαπιστωθεί, κατόπιν του διενεργούμενου ελέγχου, ότι αυτοί, κατά τη μετάδοση των εκπομπών τους, παραβιάζουν τους κανόνες που επιβάλλουν την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων, το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου, την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας, καθώς και τους κανόνες και τις αρχές που προβλέπονται στη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία. Για τα λοιπά ζητήματα, όμως, που σχετίζονται με την άσκηση της ραδιοτηλεοπτικής δραστηριότητας, όπως είναι και το ζήτημα της προκήρυξης και διεξαγωγής διαγωνισμού για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας στους τηλεοπτικούς σταθμούς, η ανωτέρω συνταγματική διάταξη δεν θεσπίζει αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, καθόσον σε αυτήν ορίζεται ρητώς ότι το εν λόγω ζήτημα τελεί υπό τον άμεσο έλεγχο του Κράτους, ήτοι των κρατικών εν γένει οργάνων. Ο κοινός, όμως, νομοθέτης, δεν κωλύεται από τη ρηθείσα συνταγματική διάταξη να ορίσει ότι στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, που είναι και αυτό όργανο του Κράτους, περιέρχεται η αρμοδιότητα για τη χορήγηση αδειών στους τηλεοπτικούς σταθμούς μετά τη διεξαγωγή διαγωνιστικής διαδικασίας η οποία προκηρύσσεται από αυτό. Γ) Ανεξαρτήτως, όμως, των ανωτέρω και υπό την εκδοχή ότι κατά την έννοια του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, η χορήγηση αδειών λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και η διενέργεια της σχετικής διαδικασίας αποτελούν μορφή ελέγχου υπαγομένου στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ., ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Γ. Παπαγεωργίου, Σπ. Χρυσικοπούλου, Δ. Κυριλλόπουλος, Εμμ. Κουσιουρής, Αντ. Χλαμπέα, Δ. Μακρής, Τ. Κόμβου, Β. Αναγνωστοπούλου-Σαρρή,

Ηλ. Μάζος και Α.-Μ. Παπαδημητρίου υποστήριξαν την άποψη ότι η εξαιρετική, για την πρώτη και μόνο εφαρμογή του ν. 4339/2015, ρύθμιση της παραγράφου 2 του άρθρου 2Α αυτού (το οποίο προστέθηκε με το άρθρο τρίτο του ν. 4367/2016), κατά την οποία η αρμοδιότητα για την έκδοση αδειών λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και τη διεξαγωγή της σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας ανατίθεται στον Υπουργό Επικρατείας και όχι στο Ε.Σ.Ρ., είναι συνταγματικώς ανεκτή, κατά την έννοια του άρθρου 15 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος, εν όψει συγκεκριμένων δεδομένων, μεταξύ των οποίων και σοβαρότατοι λόγοι δημοσίου συμφέροντος, συνταγματικής, μάλιστα, περιωπής. Ειδικότερα: α) Ήταν απολύτως επιβεβλημένη και καθίστατο ολοένα και περισσότερο επιτακτική η ανάγκη αποκατάστασης της, παραβιαζομένης από εικοσαετίας και πλέον, συνταγματικής νομιμότητας, ως προς τη λειτουργία των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών (εν όψει της κατάστασης που περιγράφεται στη σκέψη 5 και των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου και της ισότητας, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί στην προπαρατεθείσα νομολογία του ΣτΕ, 3578/2010 Ολομ. κ.ά.), δεν θα ήταν δε ανεκτή, εν όψει των εν λόγω συνταγματικών αρχών, κατά την ανωτέρω νομολογία, η θέσπιση νομοθετικών διατάξεων που θα «νομιμοποιούσαν» την εν τοις πράγμασι λειτουργία αυτών. β) Με τη ρύθμιση του άρθρου 55 παρ. 10 του ν. 4339/2015 προβλέφθηκε, για όλες τις ανεξάρτητες αρχές, η αυτοδίκαιη αποχώρηση των μελών τους, των οποίων είχε λήξει η αρχική θητεία. Η διάταξη αυτή είναι σύμφωνη με τη ρητή συνταγματική επιταγή του άρθρου 101Α του Συντάγματος, που καθιερώνει «ορισμένη» θητεία των μελών των ανεξαρτήτων αρχών και δεν επιβάλλει, αλλά απλώς ανέχεται επί εύλογο χρόνο, την αυτοδίκαιη παράταση της, ορισθείσης από τη Διάσκεψη των Προέδρων (ΔτΠ) της Βουλής, θητείας (βλ. ΣτΕ 3515/2013 Ολομ.). Επομένως, μετά και τη ρύθμιση της διατάξεως αυτής –κατ' εφαρμογήν της οποίας αποχώρησαν αυτοδικαίως από τη θέση τους τα μέλη του Ε.Σ.Ρ. που είχαν συμπληρώσει τη θητεία για την οποία είχαν ορισθεί από τη ΔτΠ της Βουλής και των οποίων η θητεία παρετείνετο αυτοδικαίως είτε επί εύλογο χρόνο, υπό συνταγματική ανοχή, είτε πέραν εύλογου χρόνου– δεν υφίστατο συγκροτημένο Ε.Σ.Ρ., για να διεξαγάγει, αρμοδίως κατά το Σύνταγμα, την επιβεβλημένη, για την άρση της προπεριγραφείσης μακράς συνταγματικής αταξίας, διαδικασία χορηγήσεως τηλεοπτικών αδειών, ενώ, σε τρεις διασκέψεις των Προέδρων

της Βουλής, κατά τους δύο πρώτους μήνες του 2016, διαπιστώθηκε, όπως έχει εκτεθεί, η αδυναμία επιτεύξεως –απρόβλεπτης, μάλιστα, περαιτέρω διάρκειας, εν όψει των διαμειφθέντων κατά τη ΔτΠ της Βουλής της 2.2.2016– της κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος πλειοψηφίας των 4/5 για τη συγκρότηση του Ε.Σ.Ρ. Η μη τήρηση της, αναγνωριζομένης και από την πλειοψηφούσα γνώμη, υποχρεώσεως των πολιτικών δυνάμεων που εκπροσωπούνται στη Βουλή να συγκροτήσουν το Ε.Σ.Ρ. συνιστά, καθ' εαυτήν, ευθεία παραβίαση του Συντάγματος, η οποία έχει σοβαρότατες περαιτέρω, συνταγματικής τάξεως, συνέπειες, όπως είναι η μη άσκηση των αρμοδιοτήτων που το ίδιο το Σύνταγμα αναθέτει στο Ε.Σ.Ρ., δηλαδή η μη άσκηση του, επιβαλλομένου προς εξυπηρέτηση των συνταγματικών σκοπών που αναφέρονται στο εδάφιο γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος, ελέγχου της λειτουργίας των τηλεοπτικών σταθμών και η μη επιβολή των σχετικών κυρώσεων. Εν όψει τούτων, η μη συγκρότηση Ε.Σ.Ρ. και η μη άσκηση των ανατεθειμένων σε αυτό από το Σύνταγμα αρμοδιοτήτων, εντεύθεν δε, η απουσία κρατικής δράσεως στον σοβαρότατο τομέα του ελέγχου της λειτουργίας των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών δεν είναι ανεκτές από το Σύνταγμα, το οποίο, αντιθέτως, σε περίπτωση μη συγκροτήσεως του Ε.Σ.Ρ. –και, μάλιστα, αδυναμίας επ' αόριστον της συγκροτήσεως αυτού (όπως εν προκειμένω)– ανέχεται, προκειμένου, ακριβώς, να αποτραπεί η αδράνεια του εν λόγω σοβαροτάτου τομέως κρατικής δράσεως, τη μεταβίβαση, με ειδικό νόμο («νόμο-μέτρο»), συγκεκριμένων τουλάχιστον, επιτακτικής φύσεως, αρμοδιοτήτων του, σε άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, δεδομένου, άλλωστε, ότι στο άρθρο 101Α του Συντάγματος δεν προβλέπεται, για την περίπτωση αδυναμίας συγκροτήσεως των ανεξαρτήτων αρχών από τη ΔτΠ της Βουλής, επικουρικός μηχανισμός επιλογής των μελών των εν λόγω αρχών. γ) Είχε αναληφθεί από τη Χώρα η δέσμευση, με τη Σύμβαση Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, το σχέδιο της οποίας είχε ήδη κυρωθεί με ευρύτατη κοινοβουλευτική πλειοψηφία με τον ν. 4336/2015 (Α' 94), για τη θέσπιση διαρθρωτικών δημοσιονομικών μέτρων που θα συμπεριλαμβάνουν, εκτός άλλων, και την «αναγγελία προκήρυξης δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού υποβολής προσφορών για την απόκτηση τηλεοπτικών αδειών και την καταβολή τελών που αφορούν τη χρήση των αντίστοιχων συχνοτήτων» (άρθρο 3 παρ. Γ υποπαρ. 2.1). δ) Στη διαγωνιστική

διαδικασία που καταστρώνεται στον ν. 4339/2015 (δύο φάσεις: προεπιλογή βάσει συγκεκριμένων θετικών και αρνητικών προϋποθέσεων και πλειοδοτική δημοπρασία) δεν καταλείπεται κανένα περιθώριο διακριτικής ευχέρειας ούτε στον Υπουργό ούτε στην επιτροπή διενέργειας του διαγωνισμού, ώστε δεν υφίσταται ουσιαστικός λόγος που θα επέβαλλε, υπό τις συντρέχουσες, μάλιστα, εν προκειμένω συνθήκες (έλλειψη συγκροτημένου Ε.Σ.Ρ.), τη διεξαγωγή του συγκεκριμένου τούτου διαγωνισμού από την ανωτέρω ή από άλλη, ενδεχομένως, ανεξάρτητη αρχή. Εν όψει των προεκτεθέντων, η κατά τα άνω ανοχή του Συντάγματος στην έκδοση από τον Υπουργό Επικρατείας, δυνάμει ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησεως (άρθρο 2Α παρ. 2 του ν. 4339/2015) και εντός των ορίων αυτής, κατά την πρώτη μόνο εφαρμογή του ν. 4339/2015, των συγκεκριμένων αδειών λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών και στη διεξαγωγή από αυτόν της σχετικής διαγωνιστικής διαδικασίας αφ' ενός μεν υπερβαίνει το μη δυνάμενο να αντιμετωπισθεί δικαστικώς, συνταγματικής τάξεως αλλά πολιτικής κατ' ουσίαν φύσεως, πρόβλημα της αδυναμίας επιτεύξεως της, αναγκαίας κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος, πλειοψηφίας των 4/5 της ΔτΠ της Βουλής για τη συγκρότηση Ε.Σ.Ρ., αφ' ετέρου δε, επιτυγχάνει την επίλυση του σοβαρότατου συνταγματικού προβλήματος της επί εικοσαετία και πλέον λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών άνευ αδείας. Αντιθέτως, η άποψη ότι η παράγραφος 2 του άρθρου 2Α του ν. 4339/2015 είναι ανίσχυρη ως αντισυνταγματική, έχει ως συνέπεια τη διαίωνιση της από εικοσαετία και πλέον συνταγματικής αταξίας της λειτουργίας ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών άνευ αδείας, χωρίς να επιλύει το σοβαρότατο συνταγματικό πρόβλημα της ελλείψεως Ε.Σ.Ρ., του οποίου, εν τούτοις, την αποκλειστική αρμοδιότητα υποστηρίζει. Δ) Ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Τ. Κόμβου και Α.-Μ. Παπαδημητρίου διατύπωσαν την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη: Προς αποκατάσταση της επί σειρά ετών παραβιαζομένης συνταγματικής νομιμότητος, με την επ' αόριστον ανοχή της λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών χωρίς την ολοκλήρωση της διαδικασίας αδειοδοτήσεώς τους (βλ. ΣτΕ Ολομ. 3578/2010) – διαδικασία, η οποία, σημειωτέον, θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί μετά την τελευταία χορηγηθείσα από τον νομοθέτη, παράταση μέχρι τις 31.12.2015 – επιβάλλεται η άμεση συγκρότηση του Ε.Σ.Ρ. – το οποίο με πολιτική ευθύνη δεν είχε όχι μόνο μέχρι τη συζήτηση της υπό κρίσιν αιτήσεως αλλά ούτε και μέχρι τη λήψη της παρούσης

αποφάσεως συγκροτηθεί, με αποτέλεσμα να έχει κατ' ουσίαν καταστεί ανενεργός, η λίκαν σημαντική για το Κράτος Δικαίου διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, η εφαρμογή της οποίας προϋποθέτει συγκροτημένο Ε.Σ.Ρ. προς άσκηση του προβλεπομένου από το άρθρο αυτό ελέγχου – προκειμένου τούτο, μετά την ολοκλήρωση της διεξαγομένης ήδη διαδικασίας αδειοδοτήσεως να ελέγξει κατά πόσον αυτή έχει ολοκληρωθεί νομίμως, από πλευράς τηρήσεως των διαδικαστικών όρων και σε καταφατική περίπτωση να αποφανθεί με την έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξεως υπέρ της χορηγήσεως καθεμιάς από τις σχετικές άδειες, εν συνεχεία της οποίας το αρμόδιο κατά νόμον όργανο της Πολιτείας προβαίνει στην έκδοση της τελικής πράξεως περί χορηγήσεως τηλεοπτικής αδειάς.

21. Επειδή, εν όψει των εκτεθέντων στη σκέψη 19, κατά τη γνώμη των Αντιπροέδρων Α. Ράντου, Αν. Γκότση και Ε. Σάρπ, των Συμβούλων Δ. Μαρινάκη, Αικ. Χριστοφορίδου, Δ. Σκαλτσούνη, Γ. Ποταμιά, Ε. Αντωνόπουλου, Σπ. Μαρκάτη, Μ. Παπαδοπούλου, Α. Καλογεροπούλου, Θ. Αραβάνη, Κ. Πισπιρίγκου και Σ. Βιτάλη και των Παρέδρων Ρ. Γιαννουλάτου και Μ. Τριπολιτσιώτη, η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία επί μέρους αρμοδιότητες για την διενέργεια της επίμαχης διαγωνιστικής διαδικασίας μεταβιβάζονται στην Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, ερειδόμενη στις ανωτέρω, αντίθετες στο Σύνταγμα, διατάξεις του άρθρου 2Α παρ. 2 του ν. 4339/2015, είναι μη νόμιμη και πρέπει να ακυρωθεί, ενώ συνακυρωτέα αποβαίνει και η βάσει αυτής εκδοθείσα, συμπροσβαλλόμενη, 10214/20.5.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας. Ο Αντιπρόεδρος Α. Ράντος και οι Σύμβουλοι Δ. Σκαλτσούνης, Σπ. Μαρκάτης, Μ. Παπαδοπούλου και Α. Καλογεροπούλου, συμφωνώντας, κατ' αρχήν, με την κατά τα ανωτέρω κρατήσασα γνώμη, διατύπωσαν, περαιτέρω, την συγκλίνουσα γνώμη ότι το Δικαστήριο θα μπορούσε, εν προκειμένω, να χωρήσει, αντί ακυρώσεως των προσβαλλομένων πράξεων, σε εφαρμογή (πρβλ. ΣτΕ 4003/2014 Ολομ.) των διατάξεων της παραγράφου 3α του άρθρου 50 του π.δ/τος 18/1989, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4274/2014 (Α' 147). Θα παρείχετο, δηλαδή, κατά την γνώμη αυτή, στο Δικαστήριο η δυνατότητα να εκδώσει προδικαστική απόφαση, με την οποία να τάσσεται στη Διοίκηση τρίμηνη προθεσμία προκειμένου εντός αυτής να κινηθεί από

την ίδια τη Διοίκηση και να ολοκληρωθεί αρμοδίως, με τήρηση των κατά το Σύνταγμα διαδικασιών, η συγκρότηση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Μετά τη συγκρότηση αυτή, και εντός της αυτής προθεσμίας, το έχον, πλέον, συγκροτηθεί Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης θα έπρεπε να διεξέλθει εξ υπαρχής και να ελέγξει όλα ανεξαιρέτως τα στάδια της ήδη διεξαχθείσας διαδικασίας χορηγήσεως των επίμαχων αδειών, στα οποία θα περιλαμβανόταν και ο πλήρης, κατά τον νόμο και την ουσία, έλεγχος των προσβαλλομένων κανονιστικών πράξεων. Εάν το όργανο αυτό διαφωνούσε ως προς τη νομιμότητα πράξεων ή ως προς την ουσιαστική εκτίμηση (λ.χ. για τον αριθμό των τηλεοπτικών αδειών ή τον ελάχιστο αριθμό εργαζομένων) των οργάνων που είχαν οργανώσει και διεξαγάγει τη συνολική διαγωνιστική διαδικασία, θα έπρεπε να επαναλάβει τη διαδικασία από το σημείο που εντοπίσθηκε η νομική διαφορά και εφεξής. Αν, όμως, το όργανο δεν διαπίστωνε προβλήματα νομιμότητας ή ουσίας στη μέχρι τώρα διαδικασία, δεν θα έθιγε τα αποτελέσματά της και θα χωρούσε, εκείνο πλέον, στην δυνάμει αυτής έκδοση της κατακυρωτικής πράξεως και στη χορήγηση των αδειών. Η συγκλίνουσα, όμως, αυτή γνώμη δεν εκράτησε, με συνέπεια τα μέλη που την συγκροτούν να εντάσσονται και αυτά στο ακυρωτικό διατακτικό της κρατησάσης γνώμης. Κατόπιν αυτών, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, ενώ αλυσιτελής αποβαίνει η εξέταση των λοιπών προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως.

Διάταυτα

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση.

Ακυρώνει την 4297/1.3.2016 απόφαση του Υπουργού Επικρατείας (Β' 518/1.3.2016) και την 10214/20.5.2016 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου.

Επιβάλλει στο Ελληνικό Δημόσιο τη δικαστική δαπάνη της αιτούσης εταιρείας, η

οποία ανέρχεται στο ποσό των εννεακοσίων είκοσι (920) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 12, 14, 18, 24 και 26 Οκτωβρίου 2016 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 13ης Ιανουαρίου 2017.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Πηγές πληροφόρησης

Έντυπη βιβλιογραφία:

Αντωνόπουλος, Μανώλης Γ. (1995), Ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, Αθήνα Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκουλας

Ζέρη, Περσεφόνη (2002), Θεσμοί εποπτείας στο ραδιοτηλεοπτικό σύστημα: στόχοι, διαδικασίες, δυνατότητες δράσης, Αθήνα: Οδυσσεάς

Ηλεκτρονικές πηγές και άρθρα:

(2006) «Οι ανεξάρτητες αρχές» Διαθέσιμο στο: <http://www.ellinoretaniko.gr/periodiko/periodiko-11/oi-anexarthtes.html> (Προσπελάστηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2016)

(2008) «Άρθρο 15: (Κινηματογράφος, φωνογραφία, ραδιοφωνία, τηλεόραση)» Διαθέσιμο στο: <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-15/> (Προσπελάστηκε στην 1 Οκτωβρίου 2016)

Αλιβιζάτος, Ν. (2016) «Αλιβιζάτος: Αντισυνταγματικές οι παρεμβάσεις της κυβέρνησης για τις τηλεοπτικές άδειες» Διαθέσιμο στο: <http://www.skai.gr/news/greece/article/318476/alivizatos-adisudagmatikes-oi-paremvaseis-tis-kubernisis-gia-tis-tileoptikes-adeies/> (Προσπελάστηκε στις 10 Οκτωβρίου 2016)

Βενιζέλος, Ε. (2002) «Οι ανεξάρτητες αρχές μετά την αναθεώρηση του Ελληνικού Συντάγματος του 1975/1986/2001» Διαθέσιμο στο: <http://www.evenizelos.gr/127-programm-proposals/state/transparency/1120-197519862001.html> (Προσπελάστηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2016)

Δρόσος, Γ. (2016) «Είναι συνταγματικώς επιτρεπτή η ανάθεση στον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό της αρμοδιότητας διεξαγωγής ανοικτού διεθνούς διαγωνισμού για την αδειοδότηση παρόχων περιεχομένου επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής ελεύθερης λήψης; (Γνωμοδότηση)» Διαθέσιμο στο: <http://www.constitutionalism.gr/είναι-συνταγματικώς-επιτρεπτή-η-ανάθ/> (Προσπελάστηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 2016)

Τσιλιώτης, Χ. (2016) «Αντισυνταγματική συμπεριφορά στο θέμα των αδειών» Διαθέσιμο στο: <http://www.kathimerini.gr/854085/opinion/epikairothta/politikh/antisynagmatikh-sympertifora-sto-8ema-twn-adeiwn> (Προσπελάστηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2016)

Ηλεκτρονική πηγή πολυμέσου εξωφύλλου:

<https://www.walldevil.com/560750-satellite-system-wallpaper.html>